

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

**«УКРАЇНА У СВІТОВИХ МІЖНАРОДНО-РЕГІОНАЛЬНИХ
ПОЛІТИЧНИХ ТА ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСАХ»**

МАТЕРІАЛИ
**ДИСТАНЦІЙНОЇ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

8 грудня 2023 р.

м. Харків – 2023

УДК 327+339.9](477)(063)

У45

Редакційна колегія:

Парфіненко А. Ю., кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри туристичного бізнесу та країнознавства (голова редакційної колегії)

Лиман С. І., доктор історичних наук, професор кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Миколенко Д. В., доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

Панасенко Г. С., кандидат політичних наук, доцент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Панова І. О., кандидат економічних наук, доцент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства (відповідальний секретар)

Станчев Михайло Георгіович, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри нової та новітньої історії

Сичова Вікторія Вікторівна, доктор наук з державного управління, професор кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Адреса редакційної колегії:

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу, кафедра туристичного бізнесу та країнознавства 61022, м. Харків, майдан Свободи 6, к. 366-а, тел. (057) 707-53-06, e-mail: turbiz@karazin.ua

*Затверджено до друку за рішенням Вченої ради
факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 7 від 13 грудня 2023 р.)*

Україна у світових міжнародно-регіональних політичних та економічних процесах:
Матеріали дистанційної Всеукраїнської науково-практичної конференції (8 грудня 2023 року).
Харків, 2023. 137 с.

Матеріали конференції присвячені ролі України у світових міжнародно-регіональних політичних та економічних процесах. До збірника увійшли публікації в яких досліджуються перспективи європейської та євроатлантичної інтеграції України, створення колективної системи безпеки, особливості двосторонньої та багатосторонньої взаємодії України з державам Європи та світу. Значна увага приділена економічній та культурній дипломатії України, перспективам розвитку туристичної галузі, яка розглядається як драйвер повоєнного відновлення.

УДК 327+339.9](477)(063)

У45

© Харківський національний університет
імені В.Н. Каразіна, 2023

ЗМІСТ

ПАРФІНЕНКО А. Ю. ПЕРСПЕКТИВИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ТА ЧИННИК ЗАХІДНИХ БАЛКАН.....	5
БАСАРАБ В.О. СУЧАСНИЙ СТАН УКРАЇНСЬКО-КИТАЙСЬКИХ ВІДНОСИН У КОНТЕКСТІ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ В УКРАЇНУ.....	8
БЕЛЄВЦЕВА К.В. ОСНОВНІ НАПРЯМИ СТРАТЕГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА УКРАЇНИ ТА США.....	11
ГОРТЕНКО Ю.Д. ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ В ПОСТВОЄННИЙ ПЕРІОД.....	13
ГУЗЕНКО О.М. ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ ДО ЄВРОАТЛАНТИЧНОГО ПРОСТОРУ ПІД ВПЛИВОМ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПЕРЕШКОДИ.....	15
ДАВИДЕНКО В.В. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОЇ І КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ УКРАЇНИ.....	19
ДАНЬКІВ Є.Ю. УКРАЇНСЬКО-КИТАЙСЬКЕ ЕКОНОМІЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ПІСЛЯ 24 ЛЮТОГО 2022 РОКУ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	16
ДОВГАЛЬ Д.С. ВЛИВ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ПРОТИСТОЯННЯ НА ЕКОНОМІКУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....	21
ЖЕРЕБЦОВА Т.В. МИРОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ В ГРУЗІЇ У 1993-2009 РР.....	24
ІЛЮЩЕНКО І.І. БЕЗПЕКОВА ПОЛІТИКА ШВЕЦІЇ: РОЛЬ УКРАЇНИ У ЗМІНАХ.....	26
КАТАСОНОВА М.С. ГУМАНІТАРНА, ВІЙСЬКОВА ТА ФІНАНСОВА ДОПОМОГА США УКРАЇНІ З 2022 РОКУ.....	28
КОСТЕНКО А.Д. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКО-ІСПАНСЬКИХ ВІДНОСИН У 1990-х рр.	32
КУЧЕЧУК Л.В. ПРОБЛЕМИ РОЗШИРЕННЯ НАТО У СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ.....	34
ЛИМАН С.І., ПЕРЕПЕЛИЦЯ Д.Р. ОСНОВНІ НАПРЯМИ СТРАТЕГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА УКРАЇНА – ШВЕЦІЯ.....	38
ЛЯЛЬКА О.О. ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО КУРСУ В УКРАЇНІ.....	41
МАНЬКО О.А. УКРАЇНА ТА ЯПОНІЯ – НОВІ ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ У ДВОХСТРОННІХ ВІДНОСИНАХ.....	44
МАСЛОВА К.Р., СЛАБОСПИЦЬКА К.Р. УЧАСТЬ УКРАЇНИ В МІЖНАРОДНИХ МИРОТВОРЧИХ ОПЕРАЦІЯХ ТА ЇЇ ВНЕСОК У ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СВІТОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ.....	47
МАТЕЛЕСЬКО Ю.П. ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО ІНСТИТУТУ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ: ОСОБЛИВОСТІ, ЗДОБУТКИ ТА ПРОБЛЕМИ.....	49
МИРОСЄДІ О.В. КУЛЬТУРНА ДИПЛОМАТІЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ.....	52
МИШАЧЕНКО В.О. ОСНОВНІ КОНЦЕПЦІЇ ІННОВАЦІЙ В СФЕРІ ГОСТИННОСТІ.....	54
МИРНА А.А. ТУРЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКІ ВІДНОСИНИ У КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ.....	59
МОМОТ А.Г. ВПЛИВ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКО-ЯПОНСЬКИХ ДИПЛОМАТИЧНИХ ВІДНОСИН.....	59

НИКИФОРЧУК М.В., ПОДЛЕПНА П.О. БРЕНДИНГ ТЕРИТОРІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В РЕГІОНІ.....	62
ОНАЦЬКИЙ М.Ю., КУХАРЧУК І.В. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ДВОСТОРОННІХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ ТА РЕСПУБЛІКИ КОРЕЯ В 1991–2004 рр.....	64
ОНАЦЬКИЙ М.Ю., ЯЩЕНКО К.О. ЦЕНТРАЛЬНА АЗІЯ В ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ КНР ТА США.....	67
ПОДЛЕПНА П.О. ОСОБЛИВОСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА У СУЧАСНОМУ РИНКОВОМУ КОНТЕКСТІ.....	70
ПОДОЛІННА Д.О. СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВІДНОСИНИ МІЖ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ ТА КОРОЛІВСТВОМ САУДІВСЬКА АРАВІЯ.....	74
ПОСОХОВ І.С. СВІТОВА КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА ЮНЕСКО В УКРАЇНІ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНО-ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ.....	77
ПРИЙМАЧУК Н.С. УКРАЇНА НА СВІТОВОМУ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОМУ РИНКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ.....	80
ПРИСЯЖНЮК Р.С. ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ.....	82
РАЇЛКО А.І., ПОДЛЕПНА П.О. ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ.....	84
СИТНИК М.М. ВПЛИВ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ НА КАЗАХСТАН.....	87
СІДОРОВ М.В., ПАНОВА І.О. ТУРИСТИЧНА ГАЛУЗЬ ЯК ЧИННИК ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ.....	89
СКУПЕНКО Є.Д. ОСОБЛИВОСТІ ДВОСТОРОННЬОЇ ВЗАЄМОДІЇ УКРАЇНИ ТА ФІНЛЯНДІЇ.....	91
СЛОБОДЕНЮК Д.В. СТАН ВІДНОСИН МІЖ ІНДІЄЮ ТА УКРАЇНОЮ В КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ.....	94
СТЕПАНЕНКО В.І. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЙ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЯК ЧИННИКА ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ.....	97
СТОВБУН В.Д. ДИПЛОМАТИЧНІ ТА ЕКОНОМІЧНІ ВЗАЄМОВІДНОСИНИ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА АВСТРІЄЮ ЗА УМОВ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ.....	99
СТОВБУН В.Д., ЧОРНОБАЙ А.М. ВПЛИВ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ НА СЕРБІЮ: АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНИХ ТА СОЦІАЛЬНИХ НАСЛІДКІВ.....	101
ТОДОРОВ І.Я., ТОДОРОВА Н.Ю. ЄВРОАТЛАНТИЧНА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ ЗАДЛЯ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ.....	104
ХОАНГ ТХІ КІЄУ ЧІНЬ МОДЕРНІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У В'ЄТНАМІ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ.....	107
ЦІВАТИЙ В.Г. ЕНЕРГЕТИЧНА БЕЗПЕКА ТА ЕНЕРГЕТИЧНА ДИПЛОМАТІЯ УКРАЇНИ В ПОСТЫПОЛЯРНІЙ СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ХХІ СТОЛІТТЯ (ТРАНСКОРДОННИЙ І РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ).....	109
ЧЕПЕЛЄВ Д.С. НАПРЯМИ СТРАТЕГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА УКРАЇНА-США: СТАНОВЛЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	112
ЧЕРНИЦЬКА О.В. СТАНОВЛЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВІДНОСИН МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ПІВДЕННОЮ КОРЕЄЮ.....	115
ЧОРНОБАЙ А.М. ПОЛІТИЧНИЙ ДІАЛОГ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ТУРЕЧЧИНОЮ В УМОВАХ ГЕОПОЛІТИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ.....	118
ШАРЛАЙ О.Р. СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ПУБЛІЧНІЙ ДИПЛОМАТІЇ: РОЛЬ МЕДІА В ІНФОРМАЦІЙНІЙ ВІЙНІ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА РОСІЄЮ.....	120
ШАРЛАЙ О.Р. ПРИВАБЛИВІСТЬ УКРАЇНИ НА ЄВРОПЕЙСЬКОМУ РИНКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ.....	122
ШАХОВА В.Р. ПЕРСПЕКТИВИ ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ.....	124

ШЕВЧЕНКО А.І. ОСОБЛИВОСТІ ДВОСТОРОННЬОЇ ТА БАГАТОСТОРОННЬОЇ ВЗАЄМОДІЇ УКРАЇНИ З ІСПАНІЄЮ.....	127
ШКУРКО А.А. ПЕРСПЕКТИВИ ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ...	129
ЯНОВСЬКА О.І. УКРАЇНА ТА МАГАТЕ: ОСОБЛИВОСТІ ДВОСТОРОННЬОЇ ВЗАЄМОДІЇ.....	131
ЯРМАЧЕНКО К.С. ТРАНСФОРМАЦІЇ ГЛОБАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ.....	133

ПАРФІНЕНКО АНАТОЛІЙ
**ПЕРСПЕКТИВИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ТА ЧИННИК
ЗАХІДНИХ БАЛКАН**

Парфіненко Анатолій Юрійович,
завідувач кафедри туристичного бізнесу та країнознавства,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
кандидат історичних наук, доцент,
E-mail: parfinenko@karazin.ua

Російська війна проти України є загрозою стабільності усій Східній Європі, вона спричинила масштабні зміни у зовнішній та безпековій політиці ЄС. Стратегічним вектором цих змін стала реанімація процесу розширення Європейського Союзу. Надання Україні та Молдові в червні 2022 р. статусу країн-кандидатів на членство в Союзі стало неочікуваним побічним наслідком російської агресії. Безпекові імпульси України суттєвим чином вплинули й на політичну динаміку «старих» країн-претендентів, зокрема регіону Західних Балкан (Western Balkan, далі – WB). Крім надання статусу «кандидатів» країнам Східного партнерства, ЄС надав відповідний статус Боснії та Герцеговині, розпочав переговори про вступ з Албанією та Македонією та підтримав з 1 січня 2024 р. лібералізацію візового режиму з Косово.

14-15 грудня 2023 р. рішення про відкриття перемовин про вступ України мають ухвалити всі 27 країн ЄС. Швидкий успіх України та Молдови, розглядається сьогодні не просто як технічний процес, але й як геостратегічний пріоритет. І одночасно з Україною до ЄС прямує ще низка держав, окремі з яких мають більш високий ступінь прогресу щодо відповідності Копенгагенським критеріям. Цей стратегічний фокус визначає науково-практичну актуальність оцінки перспектив нової інтеграційної динаміки в об'єднаній Європі, що розгортається на східних та південно-східних кордонах ЄС та пов'язує їх у спільний геополітичний вектор.

WB мають для Європи геостратегічне значення з точки зору безпеки, трансконтинентальної логістики та торгівлі. Разом з тим, країни регіону є також джерелом нестабільності та свідком багатьох етнічних конфліктів. Сьогодні чимало дослідників проводять паралелі між «югославськими війнами» (1991-2001) та російсько-українською війною.

По закінченні «югославських війн» основою безпекової стратегії стабілізації регіону стала європейська та євроатлантична інтеграція [1]. Вперше перспектива членства для WB була окреслена на саміті в Салоніках у 2003 р. Однак процес реформ, необхідних для набуття членства, суттєвою мірою загальмувався, а самі країни стали символом нескінченної політики вступу в ЄС. В різні роки статусу країн-кандидатів набули Північна Македонія (2005),

Чорногорія (2010), Сербія (2012), Албанія (2014), Боснія і Герцеговина (2022). Водночас, Косово все ще залишається «потенційним кандидатом».

Віроломне та неспровоковане вторгнення Росії в Україну [2] започаткувало рішучий перелом в політиці розширення ЄС на WB. Вже 6 грудня 2022 р. в Албанії відбувся перший на території регіону саміт між лідерами ЄС та WB. Ухвалена за його підсумками Тиранська декларація однозначно підтвердила підтримку перспектив регіону у ЄС та закликала до прискорення процесу вступу [3]. Відкриваючи зібрання, голова Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн чітко наголосила на ціннісному виборі регіону, який має дистанціюватися від підтримки Росії та остаточно визначитися щодо європейських цінностей [4].

Участь Президента України В. Зеленського та Президентки Молдови М. Санду в ювілейному Афінському саміті 21 серпня 2023 р. з нагоди 20-ї річниці саміту ЄС – Західні Балкани [5] підтвердило нову географію розширення євроблоку. На початку осені 2023 р. нову геополітичну динаміку охарактеризував Високий представник ЄС із закордонних справ Ж. Боррель, який заявив, що як Україна, так і WB, мають увійти до ЄС якнайшвидше [6]. Згодом європейські високопосадовці, починаючи з Президента Європейської ради Шарля Мішеля [7], стали оперувати визначеними часовими рамками, називаючи 2030 рік як дату найбільш вірогідного розширення ЄС.

Попередні напрацювання у межах Берлінського процесу дозволили Брюсселю запропонувати «Новий план для Західних Балкан», який став нормативною основою адаптації регіону для інтеграції в ЄС. Офіційно його було представлено 8 листопада разом з оприлюдненням пакету розширення ЄС на 2023 р. План фокусується на розбудові Спільного регіонального ринку WB та на посиленні економічної інтеграції з єдиним ринком Європейського Союзу. Він передбачає також прив'язану до виконання реформ фінансову допомогу в обсязі 6 млрд. євро [8].

Оприлюднений щорічний звіт щодо розширення ЄС свідчить про те, що Кишинів та Київ суттєво відстають від більшості кандидатів WB у сфері євроінтеграції. Зважаючи на те, що наразі мова йде про розширення ЄС з 27 до можливо навіть 36 членів, питання відставання окремих країн може виявитися надзвичайно складним та потребує від України максимальної концентрації.

Важко заперечувати, що рішення про надання Україні статусу кандидата в ЄС створило потужну динаміку євроінтеграційних реформ. Але разом з тим, в історії розширення ЄС ніколи не приймали країну, яка б перебувала у стані великої війни і не була членом НАТО. В таких умовах інтеграція України в ЄС ризикує повторити довгостроковий «балканський сценарій». Але перешкоди на шляху до інтеграції існують не тільки в Україні, а й в більшості інших держав, як і в самому ЄС.

Найпроблемнішою країною Західних Балкан залишається частково визнана держава Косово, а також Боснія та Герцеговина з недієвою післявоєнною системою влади та закликами до сепаратизму з боку Республіки Сербської. Нормалізація відносин між Сербією та колишньою сербською

провінцією Косово, визнання якого Белград за допомогою Кремля багато років блокує в ООН, залишається одним з ключових викликів на Балканах. При цьому Сербія є чи не єдиною державою на Заході, яка майже відверто підтримує Росію. Проблема також полягає в тому, що серед держав, які не визнають Косово є п'ять членів ЄС: Греція, Іспанія, Кіпр, Румунія, Словаччина.

В Боснії та Герцеговині Республіка Сербська залишається провідником російських впливів та антизахідних настроїв, а її Президент Мілорад Додік є відвертим путіністом, який неодноразово виступав з сепаратистськими закликами проголошення незалежності і відокремлення Республіки [9]. Але попри відсутність прогресу у здійсненні реформ, Брюссель, все ж таки, схвалив кандидатський статус країни.

В процесі інтеграції WB держави-члени ЄС через двосторонні суперечки з претендентами на вступ неодноразово блокували переговори, застосовуючи право вето. Доволі показовим є кейс Македонії, яка з початку отримання статусу кандидата на вступ у 2005 р. до початку переговорів, пройшла 17 річний шлях блокувань з боку різних держав. Передусім, Греції та Болгарії й вимушена була у 2019 р. навіть змінити назву країни на Північна Македонія. Схожа ситуація може очікувати на Україну, членство якої в ЄС на думку прем'єр-міністра Угорщини В. Орбана, наразі «не збігається з національними інтересами Угорщини» [10].

Що стосується інших країн Східного партнерства – Молдови та Грузії, то їхня інтеграція так само залишається проблемною, оскільки кожна з них має територіальні проблеми. Спочатку в Молдові, а потім в Грузії російські війська окупували й контролюють частини суверенних територій цих держав. Не виключено, що одним з наслідком російської поразки в Україні стане початок мирної реінтеграції Придністров'я, Абхазії та Південної Осетії.

Жодна з посткомуністичних країн колишнього Східного блоку або СРСР, які приєдналися в ЄС у 2004 та 2007 роках, не мали територіальних проблем такої складності, як нинішні претенденти, а геополітичні умови вступу не супроводжувалися активними бойовими діями в Європі. Тому «швидкий шлях» їх приєднання лякає окремі країни. І все ж таки, неоімперські прагнення Кремля позитивно вплинули на суспільну підтримку розширення європейського проекту. Дані Євробарометру свідчать про те, що у червні 2023 р. рівень громадської підтримки розширення ЄС та включення нових членів становив 53% [11]. Це суттєво більше, ніж це було під час «великого розширення» 2004 р., коли у 2000 р. громадська підтримка у країнах «старої» Європи становила 44%. І якщо громадська підтримка є важливим детермінантом процесу розширення, то це вимагає від ЄС рішучих кроків для включення нових членів.

Підводячи підсумок оцінки сучасної інтеграційної динаміки ЄС, зауважимо, що вона відбувається у діаметрально протилежних умовах ніж ті, які існували в епоху «кінця історії». Коли протягом 1990-2000-х рр. політика розширення дозволила консолідувати та стабілізувати Європу, прискорити демократичний транзит та забезпечити просування ліберального міжнародного порядку. Нинішній етап інтеграції євроблоку продиктований маніакальними

імперіалістичними прагненнями Кремля відновити «сфери впливу» в Європі та супроводжується глобальним геополітичним протистоянням демократій та автократичних режимів. Ці умови визначають відповідний геополітичний характер політики розширення, що визнається й на рівні ЄС, й на рівні суспільної підтримки. Звісно, геополітичний характер розширення не скасовує необхідності відповідності *acquis communautaire*, але вимагає реформ самого європейського проєкту, які дозволять проводити більш узгоджену зовнішню політику та забезпечать стратегічну автономію ЄС як глобального геополітичного гравця в умовах багаточентричного світу.

Список літератури

1. Парфіненко А. (2020). Балканський вимір європейської безпеки в світлі геостратегії ключових міжнародних гравців Сходу та Заходу // *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*, 12(1), 222-232. <https://doi.org/10.15421/352026>;
2. Parfinenko, A. (2023). *Russian Revisionism as a Challenge to the International Order. Actual Problems of International Relations*, 154(1), 18–33;
3. Council of the European Union (2022). *Tirana Declaration*, 6 December. URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/60568/tirana-declaration-en.pdf>;
4. EU, *Western Balkans Nations Hold Summit In Tirana Amid Ukraine War* (2022), *Radio Free Europe/Radio Liberty*, 6 December. URL: [from: https://www.rferl.org/a/32164045.html](https://www.rferl.org/a/32164045.html);
5. President of Ukraine (2023). *Athens Summit Declaration*, 21 August. URL: <https://www.president.gov.ua/news/deklaraciya-afinskogo-samitu-85057>;
6. Borrell: *Ukraine and the Western Balkans have to become members of the EU* (2022), *European Western Balkan*, 1 September. URL: <https://europeanwesternbalkans.com/2023/09/01/borrell-ukraine-and-the-western-balkans-have-to-become-members-of-the-eu/>;
7. Council of the European Union (2023). *Speech by President Charles Michel at the Bled Strategic Forum*, 28 August. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/08/28/speech-by-president-charles-michel-at-the-bled-strategic-forum/>;
8. European Commission (2023). *The New Growth Plan for the Western Balkans*, 8 November, URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/QANDA_23_5605;
9. *Bosnia Serb leader Dodik threatens to declare independence* (2023), *Reuters*, 15 April. URL: <https://www.reuters.com/world/europe/bosnia-serb-leader-dodik-threatens-declare-independence-2023-04-14/>;
10. *Orban suggested EU to postpone the issue of Ukraine's membership for 5-10 years* (2023), *Front News Ukraine*, 1 December. URL: <https://frontnews.eu/en/news/details/70441>;
11. European Commission (2023). *Directorate-General for Communication, Europeans' opinions about the European Union's priorities – Report*, European Commission, URL: <https://data.europa.eu/doi/10.2775/106675>.

СУЧАСНИЙ СТАН УКРАЇНСЬКО-КИТАЙСЬКИХ ВІДНОСИН У КОНТЕКСТІ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ В УКРАЇНУ

Басараб Вікторія Олександрівна,

студентка кафедри туристичного бізнесу та країнознавства,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,

Повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну вплинуло на відносини між багатьма державами світу. Сьогодні співпраця з Китаєм є особливо актуальною темою серед дослідників через його економічну роль та суперечливу політичну позицію на світовій арені. Оскільки воєнно-політична ситуація змінюється, регулярно приймаються нові рішення, які впливають на взаємовідносини України та КНР, дана тема потребує подальшого дослідження.

Стратегія зовнішньополітичної діяльності України та інші угоди, укладені між Україною та Китаєм, характеризують відносини між країнами як стратегічне партнерство. Однак ситуація від 24 лютого 2022 року створила нові виклики для українсько-китайських відносин, зокрема: повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну та позиція КНР щодо цих подій в цілому можуть спричинити зміни в двосторонніх відносинах між держави, що зумовлює актуальність даної теми.

Дослідженню відносин України та Китайської Народної Республіки присвячено роботи багатьох вітчизняних вчених, зокрема: С. С.Трояна, В. В. Левківського, А. Гончарука, В. Голода, Ю. Курнишова, І. Погорелова, В. В. Седнева, С. Сидоренко тощо. В своїх дослідженнях вони зосереджуються на аналізі та розгляді різних аспектів взаємовідносин між цими країнами, а саме: економічній взаємодії, політичній позиції, динаміці змін у відносинах у зв'язку з геополітичними подіями останнього десятиліття.

З початком повномасштабної російської війни проти України представники КНР стверджували, що припинення війни відповідає інтересам миру, продовольчій безпеці та міжнародної торгівлі, що було зазначено й під час телефонних розмов між міністром закордонних справ України Дмитром Кулебою та Міністром закордонних справ КНР Ван Ї у березні та квітні 2022 року [1].

Водночас Китай утримався під час голосування щодо проєкту резолюції ООН «Гуманітарні наслідки агресії проти України» та не визнав російську агресію агресією. Під час голосування Генеральної Асамблеї ООН 14 листопада 2022 року щодо резолюції, яка заохочує допомогу та репарації за агресію проти України, Китай не утримався, як зазвичай, а вперше проголосував проти неї [2].

Не менш важливим є й те, що китайські ЗМІ подають новини про події в Україні крізь призму російської пропаганди. Хоч офіційно КНР підтримує право всіх держав на суверенітет, проте в медіа схвально відгукуються про дії російської влади, висвітлюють їх як протистоянні Заходу та розширенню НАТО.

Навіть попри такі суперечливі дії суттєвих змін у політичних відносинах між Україною та Китаєм не відбулося. Ще на початку повномасштабного вторгнення КНР виступала з ідеями стосовно переговорів та перемир'я. Китай знову проявив себе на саміті в Саудівській Аравії, який відбувся 5-6 серпня 2023 року, незважаючи на те, що не брав участі в переговорах у Копенгагені наприкінці червня, хоча був запрошений і раніше пропонував власний план

миру з 12 пунктів. Це пояснюється тим, що Пекін прагне бути частиною мирних ініціативах, які не є ініційованими західними країнами. Більше того, йдеться про підтримку Китаєм третього саміту стосовно забезпечення миру в Україні. Однією з вірогідних причин того, що КНР долучилася до другого саміту є не лише незадоволення тривалістю війни, але й бомбардування Росією українських зернових портів, яке сталося напередодні та, яке порушило раніше захищені поставки з глобального зернового центру [3].

Хоч між Україною та Китаєм не відбувається конкретних активних взаємодій прямо, проте ці зносини можна аналізувати опосередковано через відносини Китаю з Росією. Так, 10 серпня, після саміту в Саудівській Аравії, міністр закордонних справ Китаю Ван Ї та міністр закордонних справ Росії Сергій Лавров підтвердили міцне партнерство між двома урядами й спільне протистояння Заходу [4]. Більше того 17 жовтня 2023 року Володимир Путін прибув до Китаю, офіційною метою візиту є участь у форумі «Один пояс, один шлях» і в ході зустрічі обговорювали питання стосовно посилення різносторонньої співпраці [5].

У контексті російсько-української війни Китай намагається зайняти вигідну позицію, яка не є однозначною. КНР прагне стати світовим лідером, який є достатньо могутнім, щоб встановлювати «власні правила гри» на світовій арені. Однак, задля цієї ролі він мусить змагатися зі США, які активно підтримують Україну, і тому для нього є важливим мати ідеологічного союзника – РФ. На противагу цьому лише участь КНР в саміті в Саудівській Аравії та прагнення до швидшого закінчення війни можна вважати успіхом, проте модель перемир'я Китаю все ще не є прийнятною для України.

Висновки. Отже, відносини між КНР та Україною найближчим часом можуть обмежитися лише торговельно-економічною та науково-технічною сферами, політичні ж зносини не були достатньо активовані й до початку війни. З огляду на позицію Китайської Народної Республіки, перспективи розвитку відносин між двома країнами повністю залежать від результатів війни, зокрема від того, які місця у світовій спільноті займуть як Україна, так і Росія.

Список літератури:

1. Політичні відносини між Україною та Китаєм. Посольство України в Китайській Народній Республіці та в Монголії (за сумісництвом). URL: <http://surl.li/nblsp> (дата звернення: 13.11.2022).
2. Голод В. Погляд на майбутнє українсько-китайських відносини у короткостроковій перспективі. LB.ua. URL: <http://surl.li/nblrv> (дата звернення: 13.11.2022).
3. Chen L., Pollard M. China's Ukraine peace-talks gambit shows shift in approach. Reuters. URL: <http://surl.li/nblrz> (date of access: 10.11.2023).
4. 小山. 中国澄清对俄罗斯立场无改. RFI - 法国国际广播电台. URL: <https://www.rfi.fr/cn/中国/20230810-中国澄清对俄罗斯立场无改> (дата звернення: 10.11.2023).
5. «Росіяни бідні й воюють». Як війна в Україні вплинула на торгівлю між Росією і Китаєм - BBC News Україна. BBC News Україна. URL: <http://surl.li/nblsg> (дата звернення: 10.11.2023).

* * *

ОСНОВНІ НАПРЯМИ СТРАТЕГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА УКРАЇНИ ТА США

Белєвцева Крістіна Віталіївна,
студентка кафедри туристичного бізнесу та країнознавства,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
E-mail: tinakristima124@gmail.com

Науковий керівник: к.е.н., доц. Панова І.О.

В сучасному світі, де міжнародні відносини визначають розвиток країн та забезпечують стабільність на глобальному рівні, стратегічні партнерства стають ключовим фактором впливу і формування політичних, економічних та соціокультурних процесів. У цьому контексті особливо вагомим є співробітництво між державами, яке спрямоване на досягнення спільних цілей й розв'язання актуальних глобальних викликів. Зокрема, одним із важливих стратегічних партнерств на сучасній політичній арені є відносини між Україною та Сполученими Штатами Америки.

Стратегічне партнерство між Україною та США охоплює низку важливих напрямів, визначаючи ключові аспекти співпраці між обома країнами. По-перше, у сфері безпеки та оборони акцент робиться на вирішенні викликів, пов'язаних із російською агресією. Спільні зусилля зі Сполученими Штатами виявляються ключовим чинником у збереженні територіальної цілісності та суверенітету України.

Другий напрям – зосереджується на економіці, й визначається ключовими аспектами співпраці у розширенні економічних можливостей та забезпеченні стійкого розвитку обох країн. Зокрема: розвиток торговельних зв'язків, інвестиційну активність та сприяння підприємству.

Третє напрям – демократія та права людини, у якому Україна зосереджується на реформах для зміцнення демократії та правової державності. Співпраця з США може підтримати ці зусилля й сприяти розвитку інститутів громадянського суспільства.

Четвертий напрям – інформаційна безпека та кібербезпека, включає в себе співпрацю у забезпеченні захисту від кіберзагроз та обміну інформацією.

П'ятий напрям – гуманітарна допомога та розвиток, визначається спільними ініціативами для поліпшення умов життя громадян та підтримки соціального розвитку.

Останній напрям – науково-технічне співробітництво, ставить за мету зміцнення економік та розвиток нових технологій через співпрацю в галузі науки, технологій та інновацій.

Ці напрями партнерства визначаються не лише національними інтересами України, але й глобальними викликами, такими як збереження міжнародного порядку, права людини, боротьба з тероризмом та підтримка демократії. Така

співпраця може суттєво вплинути на стабільність та безпеку не лише в регіоні, але й у світі в цілому [2].

Україна та Сполучені Штати Америки неодноразово акцентували увагу на важливості стратегічного партнерства, зокрема спільних цінностях та інтересах. Крім того, обидві сторони підтверджують важливість гарантій безпеки. Так у Тристоронній заяві, підписаній Президентами США, Російської Федерації та України 14 січня 1994 року, а також у Будапештському меморандумі від 5 грудня 1994 року, пов'язаному з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї, визначено основні принципи та гарантії безпеки. Основні пріоритети співпраці між двома державами визначені у Дорожній карті від 31 березня 2008 року та стратегічному партнерстві, оголошеному Президентами Віктором Ющенком та Джорджем Бушем 4 квітня 2005 року. Обидві сторони акцентують важливість спільних національних інтересів у забезпеченні міцної, незалежної та демократичної України.

США визнають важливість підтримки обраного курсу Україною, зокрема, її прагнення приєднатися до НАТО. Обидві сторони не визнають анексію Криму та підтримують міжнародні зусилля для вирішення конфлікту. Тісна співпраця включає оборону, кібербезпеку, енергетику та безпеку Чорного моря. Спільні дії в ООН та ОБСЄ спрямовані на протидію порушенням прав людини та гуманітарну допомогу на окупованих територіях [1].

Для України важливо аналізувати принципи та напрями розвитку політики США, особливо у контексті російської агресії. Зазначається, що в США політика формується на основі громадської думки, що відзначається відповідальністю перед народом. Документ «Стратегія національної безпеки США 2022 року» відзначається авторитетністю та стабільністю порівняно з аналогічними в Росії, де такі документи можуть ігноруватися. Виділяється потреба в реконструкції міжнародної системи безпеки з урахуванням російської агресії проти України та необхідність визначення партнерів для спільної оборони.

США та Україна, як союзники зі спільними цінностями, активно співпрацюють у сферах верховенства права, боротьби з корупцією та захисту прав людини. Американська підтримка охоплює реформи, спрямовані на зміцнення правової системи та антикорупційних інститутів в Україні. Обидві країни спільно працюють над поширенням історичної правди, зокрема щодо Голодомору та інших злочинів проти українського народу. Між ними відбувається також активний культурний та освітній обмін, підтримка громадянського суспільства та демократичних інституцій. Ця співпраця визнається як ключовий елемент для зміцнення відносин та сприяння миру та стабільності в регіоні [3].

Отже, співпраця між Україною та Сполученими Штатами Америки, особливо в сферах безпеки та протидії російській агресії, визначається значним внеском США у військову, фінансову та політичну підтримку України. Це сприяє укріпленню обороноздатності та спроможності України протистояти російській агресії. Співпраця також охоплює сферу реформ, зокрема у зміцненні

верховенства права, боротьбі з корупцією та розвитку демократичних інституцій. Це сприяє демократизації та сталому розвитку України. Партнерство розповсюджується і на сферу прав людини та гуманітарної допомоги, де США підтримують зусилля України у захисті прав людини та наданні гуманітарної допомоги. У цілому, стратегічне партнерство обох країн визначається спільними цінностями та цілями, що важливо для зміцнення демократії, миру та стабільності в регіоні та світі.

Список літератури:

1. Офіційний веб-сайт посольства США в Україні. URL: <https://ua.usembassy.gov/uk/> (дата звернення: 28.11.2023). 2. Міністерство закордонних справ України : офіційний веб-сайт. URL: <https://mfa.gov.ua/> (дата звернення: 28.11.2023). 3. Реальність і перспективи стратегічного партнерства США і України. Аналітичний центр БІНТЕЛ : офіційний веб-сайт. URL: <https://bintel.org.ua/analytics/realiyi-i-perspektyvy-stratehichnoho-partnerstva-ssha-i-ukrayiny> (дата звернення: 28.11.2023).

* * *

ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ В ПОСТВОЄННИЙ ПЕРІОД

Гортенко Юлія Дмитрівна,

кафедра міжнародних економічних
відносин імені Артура Голікова,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Email: hortenko2021ulm11@student.karazin.ua

Науковий керівник: к.е.н., доц. Зайцева Анна Сергіївна,

Сфера туризму та курортів є важливою галуззю світової економіки, яка є фактором економічного розвитку, забезпечуючи створення нових робочих місць, збереження культурної спадщини та екології. Україна має всі передумови для розвитку туризму, але для цього потрібна ефективна державна політика. Основними завданнями державної політики у сфері туризму та курортів мають бути: визначення туризму одним з пріоритетів розвитку країни, створення ефективних економічних та правових механізмів для розвитку туристичного бізнесу, залучення інвестицій у розвиток туристичної інфраструктури, формування позитивного туристичного іміджу України.

Дослідження перспектив розвитку туризму в Україні в поствоєнний період є важливим для відновлення галузі. Актуальність теми зумовлена тим, що в сучасних умовах туристичний бізнес України зазнає величезних втрат. У зв'язку з російською окупацією центральних, східних та південних регіонів країни туристична діяльність там повністю зупинилася.

Війна в Україні завдає значних збитків культурній спадщині та туристичній галузі. З початку вторгнення пошкоджено або зруйновано понад 1800 об'єктів культури, у тому числі 348 релігійних споруд, 705 будинків культури/палаців культури, 82 музеї та 157 готелів/ресторанів.

Непрямі втрати сфер культури, туризму та спорту становлять 10,8 млрд доларів США. Це пов'язано зі зменшенням кількості туристів, міграцією представників фахових спільнот та руйнуванням культурно-туристичних зон [2].

Найбільше пошкоджень зазнали об'єкти культурної спадщини в Донецькій, Луганській, Харківській, Чернігівській та Київській областях. Ці об'єкти є важливим елементом національної ідентичності та культурного багатства країни. Їх відновлення потребуватиме значних зусиль та ресурсів [3].

Усередині України війна призвела до небезпеки для туристів у багатьох регіонах країни, недостатньої поінформованості про туристичні об'єкти в багатьох регіонах, відсутності автоматизованої системи збору туристичної статистики.

За кордоном війна призвела до зростання цін на туристичні послуги, зменшення попиту на туристичні послуги до країн, які межують з Україною, а також до втрати значних доходів.

Туристична галузь України також зазнала змін у таких аспектах:

- Туристичні маршрути повинні включати карти бомбосховищ або інші захисні споруди.
- Маршрути навколо важливих державних та військових об'єктів мають бути зведені до мінімуму.
- Маршрути в безпосередній близькості від важливих державних і військових об'єктів мають бути зведені до мінімуму.
- Неможливість проведення пляжних та пішохідних екскурсій у зв'язку з військовими діями.

Незважаючи на всі ці труднощі, туристичний збір в Україні в перші чотири місяці 2022 року зріс на 65% у порівнянні з аналогічним періодом 2021 року [4].

Це пов'язано з масовою міграцією українського населення до західних регіонів країни, які відносно безпечні. Водночас, у регіонах, де тривають бойові дії або які були окуповані, туризм практично зупинився.

Відновлення туристичної галузі України є важливим завданням, оскільки це дозволить створити робочі місця, покращити економіку країни та сприяти її міжнародній інтеграції.

Серед основних напрямків розвитку туризму в Україні в поствоєнний період можна виділити дві групи:

1) туризм, що розвивався і до війни: культурний туризм, а саме розвиток історичних пам'яток, екологічний туризм, у тому числі розвиток природоохоронних територій, спортивний туризм, тобто проведення спортивних заходів міжнародного рівня, діловий туризм, зокрема проведення конференцій та ділових заходів.

2) туризм, що набуде актуальності після війни: військовий туризм, а саме туризм пам'яті, що буде спрямований на вивчення та вшанування пам'яті про події війни, туризм відновлення, що буде спрямований на підтримку процесу відновлення країни після війни, туризм сталого розвитку, що буде спрямований на розвиток екологічно чистих технологій, підтримку місцевих громад та збереження природи.

Війна завжди негативно позначається на туристичній сфері, але об'єкти, які залишаються після таких подій, можуть служити розвитку туризму. Це пов'язано з тим, що люди хочуть відвідувати країни, які пережили війну, щоб дізнатися про їхню історію та культуру.

Основними завданнями України у сфері туризму після війни будуть розробка стратегії розвитку туристичної діяльності, розвиток нових туристичних продуктів, підтримка туристичних підприємств.

Україна може скористатися досвідом інших країн, які пережили війну та успішно відновити туристичну галузь [1].

Список літератури:

1. Звіт про прямі збитки інфраструктури від руйнувань внаслідок військової агресії росії проти України за рік від початку повномасштабного вторгнення [Електронний ресурс] // Kyiv School of Economics. – 2023. – URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2023/03/UKR_Feb23_FINAL_Damages-Report-1.pdf
2. Звіт про прямі збитки інфраструктури та непрямі втрати економіки від руйнувань внаслідок військової агресії Росії проти України станом на червень 2023 року [Електронний ресурс]. – 2023. – URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2023/09/June_Damages_UKR_-Report.pdf
3. Проект Плану відновлення України [Електронний ресурс] // Національна рада з відновлення України від наслідків війни. – 2022. – URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/culture-and-information-policy.pdf>
4. Туристична статистика України [Електронний ресурс] // ДАРТ. – 2022. – URL: <https://www.tourism.gov.ua/blog/turzbir-v-ukrayini-za-pershi-chotiri-misyaci-2022-roku-zris-na-65>

***

ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ ДО ЄВРОАТЛАНТИЧНОГО ПРОСТОРУ ПІД ВПЛИВОМ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПЕРЕШКОДИ

Гузенко Олександра Михайлівна,

студентка кафедри туристичного бізнесу та країнознавства,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Україна

E-mail: guzenko.2004.0503@gmail.com

Науковий керівник к.е.н., доц. Шамара І.М.

Повномасштабне російське вторгнення в Україну стало своєрідним тестом на готовність Заходу, й передусім Європи, знову знайти і виконати свою цивілізаційну місію, сформувані активну зовнішню політику, спрямовану на

безпечне майбутнє. Виникає й поглиблюється розуміння причетності євроатлантичної спільноти до перемоги України. У прагненні до миру нас підтримує весь демократичний світ, передусім євроатлантична цивілізаційна спільнота. Трансатлантична співпраця особливо активізувалася після вторгнення Росії в Україну. Прикметно й те, що НАТО розширилося на порозі Росії: Швеція і Фінляндія відмовилися від десятиліть нейтралітету і 18 травня 2022 року подали заявку на членство у військовому союзі. Остання 4 квітня 2023 р. стала повноправним членом НАТО [1].

30 вересня 2022 року, після спроби Росії анексувати чотири українські області, Президент України Володимир Зеленський оголосив, що Україна підписала заявку на вступ до Альянсу за пришвидшеною процедурою. [2].

Такий крок – політичний спадок президента Зеленського, що лишиться в історії попри те, що сама ця так звана «заявка про вступ до НАТО» не має юридичного значення, не є обов'язковим кроком для вступу до НАТО і є виключно політичним документом.

Саміт НАТО у Вільнюсі, який відбувся 11-12 липня 2023 року, став місцем, де знову обговорювалося питання – чи отримає Україна запрошення до НАТО, чи ні. Оскільки війна Росії в Україні продовжується, безпека Європейського континенту залишається першорядним питанням, яке детально обговорювалось на саміті.

У перший день саміту держави-члени НАТО підтвердили, що Україна обов'язково стане членом Альянсу, а також погодилися відмовитись від Плану дій щодо членства для України, що означало зміну двоетапного процесу вступу на одноетапний. Було обговорено, що Україна отримає офіційне запрошення на вступ до Альянсу, коли «погодяться усі союзники і будуть виконані всі умови». Умови передбачають дві основні вимоги – модернізація оборонних структур країни та завершення війни з РФ. Як можна побачити жодних строків або конкретики немає. Незважаючи на це, на саміті було обговорено ряд важливих питань. 11 держав-членів НАТО взяли на себе обов'язок почати підготовку українських пілотів на F16, було оголошено пакети військової допомоги, а також узгоджено параметри майбутніх безпекових гарантій [3].

Хоча Україна прагне членства в НАТО, було розумно відкласти обговорення визначення часових рамок на прогнозоване майбутнє, тому що рішення, прийняте в цій площині, створює ризик втягування Альянсу в прямий конфлікт з Росією відповідно до положень статті 5 Північноатлантичного договору [4].

Таким чином, єдиною перепоною до вступу України у НАТО є війна. У НАТО прийняття рішень зазвичай відбувається на принципах консенсусу, де всі члени альянсу повинні погодитися з прийняттям будь-якого важливого рішення, зокрема щодо прийняття нових членів. Чи погодяться всі члени НАТО прийняти Україну до себе, поки триває російська агресія? Саміт НАТО у Вільнюсі надав очевидну відповідь. Тож співпраця з Альянсом буде направлена на якнайшвидше закінчення війни шляхом надання техніки та військового озброєння.

Отже, перспективи майбутнього членства України в Північноатлантичному Альянсі суттєво ускладнилися повномасштабним вторгненням. Наявність активного військового конфлікту унеможливило приєднання на оборонного союзу, і в Україні це розуміють. Незважаючи на це, зусилля спрямовані на інтеграцію до НАТО не є марними. Від особи генерального секретаря НАТО Йенса Столтенберга ми неодноразово чули слова про те, що вступ нашої держави до організації можливий у перспективі, а також те, що на нас там чекають. Крім цього, більше 20 країн вже уклали декларації про вступ України в НАТО. Україна буде продовжувати активне співробітництво з Альянсом та його окремими членами задля якнайшвидшого завершення війни.

Список літератури:

1. Козловець М. А. Вплив російсько-української війни на світовий порядок // Україна в умовах формування нового світового порядку : зб. матеріалів XXXV Харків. політол. Читань. Харків: Право, 2023. С. 20–25. 2. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua> (дата звернення 25.11.2023). 3. Vilnius Summit Communiqué issued by NATO Heads of State and Government (2023). NATO. URL: <https://www.nato.int> (date of access: 25.11.2023). 4. Північноатлантичний договір (укр/рос): Договір НАТО від 04.04.1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950_008#Text (дата звернення: 25.11.2023).

* * *

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОЇ І КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ УКРАЇНИ

Давиденко Владислава Володимирівна,

студентка кафедри туристичного бізнесу та країнознавства,
Харківського національного університету ім. Каразіна
E-mail: vladyslava.davydenko@student.karazin.ua

Науковий керівник: к.іст.н., доц. Онацький М.Ю.

Публічна і культурна дипломатія є важливими сферами міжнародної діяльності багатьох країн світу включаючи Україну. Це так звані «імідж» держави за кордоном. Цей вид дипломатії виступає інструментом «м'якої сили» в зовнішній політиці. «М'яка сила» визначається як здатність здійснювати вплив шляхом популяризації культурних, економічних та політичних досягнень країни, що нерідко є набагато більш ефективним, ніж використання інших дипломатичних засобів.

Відправною точкою для зародження і розвитку української публічної і культурної дипломатії стало проголошення Україною незалежності в 1991 році. З моменту здобуття незалежності до початку президентської кампанії у 2004 р. основною метою культурної дипломатії було повернення та збереження національної історико-культурної спадщини [1].

В 2003 р. була затверджена «Державна програма позитивного міжнародного іміджу Україна на 2003–2006 рр.», а при Міністерстві культури і мистецтв почала функціонування Державна служба контролю за переміщенням культурних цінностей. Вказані заходи були спрямовані на покращення іміджу України в світі, а також мали сприяти поверненню в Україну важливих історико-культурних цінностей. Помаранчева революція 2004 р. також надала потужний імпульс розвитку публічної і культурної дипломатії. Імідж України на міжнародній арені суттєво покращився. Втім, тодішнє керівництво країни не використало наявних можливостей, зосередившись на внутрішніх проблемах України [2].

В 2006 р. указом Президента України було введено в дію Положення про культурно-інформаційні центри, які мали функціонувати при закордонних дипломатичних представництвах. Діяльність культурно-інформаційних центрів за кордоном мала сприяти розвитку міжнародного співробітництва України в галузі культури, освіти, науки і техніки, поширенню інформації про туристичні можливості і привабливість України тощо. Станом на 2012 р. був створений 31 інформаційно-культурний центр, але, за даними експертів, діяльність цих центрів не була достатньо ефективною. В цілому ж слід констатувати, що протягом 2004 – 2014 рр. розвитку публічної та культурної дипломатії на державному рівні не приділялось належної уваги [3].

Під час Революції гідності, як і під час Помаранчевої революції, саме публічна дипломатія виступала одним із найбільш ефективних інструментів для покращення іміджу України на міжнародній арені. Після революції певний час теми, пов'язані з Україною, були на перших шпальтах зарубіжних новин, що привертало увагу до нашої країни, давало можливість іноземній аудиторії ознайомитись з українською культурною спадщиною, історією і традиціями. На офіційному рівні українським керівництвом підкреслювалась важливість та ефективність публічної та культурної дипломатії. Однак питання її розвитку знову опинились на «другому плані». На передній план вийшли питання безпеки та соціально-економічні проблеми [4].

Після повномасштабного російського вторгнення публічна дипломатія починає працювати в напрямі забезпечення міжнародної підтримки України. В межах культурної дипломатії Україна приймала участь у міжнародному кінофестивалі в Каннах, де було продемонстровано дві українські стрічки. Варто також відзначити участь нашої країни в музичному конкурсі «Євробачення», де Україна посіла перше місце. Зазначені події в сфері культури дають змогу привертати увагу до України та популяризувати українську культуру [4].

Таким чином, публічна і культурна дипломатія виступають важливим механізмом розповсюдження інформації про країну. Однак, в Україні протягом тривалого часу цим двом вкрай важливим видам дипломатії не присвячувалось достатньо уваги. Розвиток публічної і культурної дипломатії в подальшому сприятиме створенню та зміцненню позитивного іміджу України, формуванню позитивного сприйняття нашої країни в світі.

Список літератури:

1. Терещук В.І. Публічна дипломатія України: інституційні та програмні аспекти // *Політикус*. 2016. Вип. 2. С. 168–171. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/polit_2016_2_37.
2. Ціватий В.Г. Кулініч М.Ю. Інституціональний розвиток культурної дипломатії. XXI століття: архівна спадщина України і світ // *Науковий вісник дипломатичної академії України. Серія Політичні науки*. 2017 р. Вип. 24 (2). С. 52–58. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdaui_2017_24%282%29__8;
3. Гловацька С.І., Іваницька О.П. Публічна дипломатія як фактор поглиблення відносин між державами на сучасному етапі (на прикладі України) // *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса* 2018. Вип. 10. Т. 1. С. 13–17. URL: <https://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/view/5448>;
4. Хоменко А. Культурна дипломатія України під час російсько-української війни. 2023 р. С. 170–173. URL: <https://jts.donnu.edu.ua/article/view/14417/14323>.

* * *

УКРАЇНСЬКО-КИТАЙСЬКЕ ЕКОНОМІЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ПІСЛЯ 24 ЛЮТОГО 2022 РОКУ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Даньків Єлизавета Юрївна,

студентка кафедри туристичного бізнесу та країнознавства
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Україна
E-mail: dankivyelyzaveta@gmail.com

Науковий керівник: к.е.н., доц. Панова І.О.

Після повномасштабного вторгнення РФ до України 24 лютого 2022 року на міжнародній арені відбулися значні як політичні, культурні, соціальні, так і економічні зміни. Крім того, у багатополлярному світі з'явилися нові виклики для держав, що потребують тісної взаємодії між партнерами. Китайська Народна Республіка, як одна з найпотужніших держав сьогодення, не може не відігравати важливу роль у розстановці сил під час російсько-української війни. Наразі КНР залишається економічним партнером України, тому дослідження цього питання залишається актуальним.

Сьогодні Китай та Україна, незважаючи на складнощі, які виникають у двосторонніх дипломатичних відносинах держав, продовжують підтримувати співпрацю та партнерство. З початку збройної агресії РФ проти України, між Міністром закордонних справ України Дмитром Кулебою та Міністром закордонних справ КНР Ван Ї у березні та квітні 2022 року відбулися телефонні розмови й зустріч на базі щорічної сесії ГА ООН. У 2023 році відбулася телефонна розмова Президента України Володимира Зеленського з Головою КНР Сі Цзіньпіном, а 16-17 травня 2023 року в Україні перебував Спеціальний представник Уряду КНР з питань Євразії – Лі Хуей [1].

Показники двосторонньої торгівлі за 2022 рік достатньо погіршилися, що видно з аналізу даних Державної митної служби України, зокрема: за 2022 рік обсяг склав \$11,15 млрд., тоді як у 2021 році складав \$18,97 млрд. [2].

КНР й досі залишається одним із лідерів країн, з яких Україна найбільше імпортує товари і до яких експортує. За січень-березень 2023 року товарообіг України склав \$25,8 млрд., серед яких \$2,6 млрд. – імпорт з Китаю, а \$1 млрд. – експорт до Китаю. Так, КНР займає першу позицію серед інших країн за імпортом до України, і другу – за експортом з України. Це свідчить про те, що економічна інтеграція двох держав успішно долає виклики й залишається актуальною [2]. Таким чином, Китай продовжує виступати як ключовий торговельний партнер України, і ця взаємодія є важливим елементом стійкості та розвитку обох економік, навіть у сьогоденних складних умовах.

Стан інвестиційного співробітництва, за даними НБУ, відчутно погіршився після повномасштабного вторгнення РФ на територію України у 2022 році [3]. Якщо протягом 2016-2021 років обсяг інвестицій Китаю збільшився з \$50 млн. до \$260 млн., про що йдеться зокрема у дослідженні Центру економічної стратегії, то за 2022-2023 роки подібної динаміки не спостерігається [4].

Логістика у період війни зазнала чималих змін, адже постала потреба перебудувати шляхи перевезень вантажів і шукати нові, адже доставка до України напряму залізничними, морськими або авіаперевезеннями стала неможливою: порти і повітряний простір України закрито, а рух потягів порушений. Так, багато логістичних компаній, що працювали з Китаєм, збанкрутувалися, проте на ринку залишаються представники, які й досі можуть гарантувати логістичний сервіс і забезпечують доставку з Китаю.

Доставка з Китаю до України під час війни організовується через країни Європи, здебільшого Польщу, Румунію, Болгарію та Туреччину. Вантажоперевезення ділиться на етапи, розпочинаючи свій шлях з пакування вантажу на складі й відправкою посилок зі складу до митного пункту, закінчуючи доставкою до терміналу транспортної компанії, а згодом – безпосередньо до клієнта. Серед інших проблем – затримки на митних пунктах через пильний контроль, що впливає на терміни доставки, а також зменшення кількості клієнтів і відповідно – попиту.

Отже, наразі економічна взаємодія між Україною та Китаєм не втрачає важливості, хоч і політичні погляди двох держав відрізняються за певними питаннями. Китайська Народна Республіка як потужний актор на політичній та економічній мапі світу є важливим партнером України як до, так і після російсько-української війни, що видно за численними показниками товарообігу, імпорту, експорту та прямих інвестицій. Нових тенденцій і змін зазнала і логістична складова, яка є невід'ємною частиною доставки товарів.

Список літератури:

1. Посольство України в Китайській Народній Республіці. URL: <https://china.mfa.gov.ua/> (дата звернення: 10.11.2023). 2. Державна Митна Служба. URL: <https://customs.gov.ua/> (дата звернення: 10.11.2023). 3. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 10.11.2023). 4. Китайський економічний слід в Україні – Центр економічної

стратегії. Центр економічної стратегії – Неурядовий дослідницький центр з питань економічної політики. URL: <https://ces.org.ua/chinese-money-in-ukraine/> (дата звернення: 10.11.2023).

* * *

* * *

ВЛИВ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ПРОТИСТОЯННЯ НА ЕКОНОМІКУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Довгаль Дар'я Сергіївна,

студентка кафедри туристичного бізнесу та країнознавства,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
E-mail: dashadovgal1715@gmail.com

Науковий керівник: д.іст.н., проф. Лиман С.І.

Від початку широкомасштабної агресії РФ проти України минуло майже два роки, і за цей час уже відчутний вплив війни на економіку Європейського Союзу. Ця агресія спричинила потужне потрясіння для світової економіки, особливо для ринків енергії та продовольства, скоротивши пропозицію та піднявши ціни. Порівняно з іншими економічними регіонами, євросона була особливо вразливою до економічних наслідків агресії РФ проти України. Головним чином це пояснюється тим, що ЄС дуже сильно залежить від імпорту енергоресурсів, на який у 2020 році припадало більше половини енергоспоживання євросони, оскільки ключовим постачальником енергії в євросоні до війни була РФ.

Україна також відіграє важливу роль в імпорті продовольства та добрив до євросони до початку російського вторгнення. Загалом євросона є дуже відкритою економікою, що робить її вразливою до збоїв на глобальних ринках. Війна РФ проти України істотно гальмує економічне відновлення Європи [4].

Російське вторгнення спричинило масштабну гуманітарну кризу, коли близько 7 мільйонів українців покинули країну. Крім того, впровадженні санкції у відповідь на російську агресію різко знизили експорт з регіону таких товарів, як метали, продукти харчування, нафта і газ [4].

Війна РФ проти України посилила невизначеність фінансового ринку, що призвело до відходу багатьох інвесторів від європейських позицій через географічну, а часто й політичну близькість до воюючих сторін. Це знайшло відображення у втраті вартості євро, а різке підвищення процентних ставок у США прискорило масовий рух інвесторів на користь долара, який ставав дедалі прибутковішим порівняно з європейською валютою, що не в змозі підтримувати видимість зростання в країнах-членах Європейського Союзу [5].

Зараз за даними Євросат реальне економічне зростання в Європейському Союзі впало значно нижче 3% порівняно з 4%, оціненими Європейською комісією у 2021 р. Подальші перебої в торгівлі або посилення економічних санкцій можуть занурити європейську економіку в рецесію. У довгостроковій перспективі ЄС стикається з необхідністю збільшити витрати на оборону у відповідь на загострення загроз безпеці та переглянути свою енергетичну систему [2].

Україна та РФ є важливими постачальниками енергоносіїв та сільськогосподарської продукції. Оскільки бойові дії завдають шкоди виробничим потужностям, ціни на багато основних продуктів продовжуватимуть зростати, особливо на ті, які важко замінити, як-от пшениця, добрива та газ. Інфляція в євроні перевищила 6% у 2022 році [1].

Основні наслідки для економіки ЄС: шок у пропозиції, викликаний підвищенням цін на нафту та газ, вплив геополітичних загроз на довіру домогосподарств та настрої інвесторів, потреба допомогти мільйонам біженців війни та збільшення витрат на безпеку та оборону та у новій енергетичній системі ЄС.

Рис. 1 Темпи росту ВВП в ЄС [3].

Темпи зростання ВВП у Європейському Союзі не змінилися і склали 0% у другому кварталі 2023 року порівняно з попереднім кварталом. Максимальний рівень зростання сягав 11,7%, а мінімальний -11,1%.

Табл. 1

Історія даних ВВП (%) за роками [3].

Дані	Період	Дата
0	2 кв./23	31.07.2023
0.2	1 кв./23	29.04.2023
-0.1	4 кв./22	31.01.2023
0.3	3 кв./22	31.10.2022
0.7	2 кв./22	29.07.2022

0.7	1 кв./22	30.04.2022
0.4	4 кв./21	31.01.2022
2.1	3 кв./21	18.01.2022

Економічні наслідки війни в Україні з короткостроковими прямими бюджетними витратами для ЄС та його членів склали до 175 мільярдів євро або приблизно від 1,1 до 1,4% ВВП у 2022 році:

- 50 мільярдів євро для стримування внутрішніх цінових наслідків загостреного шоку пропозиції через трансферти, зниження податків та адміністративний контроль цін.

- 75 мільярдів євро на запуск плану енергетичної незалежності, щоб зменшити залежність від Росії.

- 30 мільярдів євро для взаємного розподілу витрат на прийом біженців з України.

- 20 мільярдів євро на безпеку та оборону у 2022 році та вдвічі більше у 2023 році.

- У середньостроковій перспективі потрібні додаткові витрати, особливо на енергетичну безпеку та оборону [5].

Висновки. Багато країн світу відчули на собі вплив повномасштабної російсько-української війни. Європейський Союз істотно постраждав від цього конфлікту, який суттєво порушив торговельні відносини між РФ та країнами ЄС. Залежність Європейського Союзу від енергоресурсів РФ робить економіку ЄС вразливою, оскільки їм загрожує енергетична криза та зростання витрат. Відомо, що ЄС імпортує свою нафту з-за меж ЄС, а РФ була постачальником половини його імпорту. Тому ця ситуація порушить економічну стабільність у країнах Європейського Союзу. Крім того, негативний вплив війни полягає в тому, що тиск на бюджет буде більшим у країнах, які відкривають кордони для біженців.

Список літератури

1. Chachanidze T. *The Impact of the Russia-Ukraine War on the Economy of the European Union* [Електронний ресурс] / Tsothe Chachanidze // *Future Human Image*. 2023. Режим доступу до ресурсу: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1833592> (дата звернення 18.11.2023)
2. Filipenko A. *Logical dimensions of the global economic world* [Електронний ресурс] / A. Filipenko // *Academic review*. 2023. № 1 (58). 2023. Режим доступу до ресурсу: https://acadrev.duan.edu.ua/images/PDF/Full_issues/Issues/1_58_2023.pdf (дата звернення 20.11.2023).
3. *GDP growth in the EU and the Euro* [Електронний ресурс] // *Statista*. 2023. Режим доступу до ресурсу: <https://www.statista.com/statistik/suche/?q=EU+GDP+2021&p=1> (дата звернення 18.11.2023).
4. *How bad is the Ukraine war for the European recovery?* [Електронний ресурс] // *European Investment Bank*. 2022. Режим доступу до ресурсу: https://www.eib.org/attachments/publications/how_bad_is_the_ukraine_war_for_the_european_recovery_en.pdf (дата звернення 19.11.2023).
5. Siemplenski Lefort J. *Ukraine economic*

* * *

МИРОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ В ГРУЗІЇ У 1993-2009 РР.

Жеребцова Тетяна Володимирівна

студентка кафедри туристичного бізнесу та країнознавства
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,
E-mail: zerebcovat6@gmail.com

Науковий керівник: д. іст. н., проф. Лиман С.І.

З часів здобуття незалежності Україна активно здійснює миротворчу діяльність в різних країнах світу. В цьому питанні вона співпрацювала з ООН, НАТО, ОБСЄ. Першою самостійною миротворчою місією стала Українська гуманітарна місія в Грузії 1993 року.

У 1993 році транспортна авіація Військово-Повітряних Сил ЗС України брала участь у гуманітарній операції в Грузії. Вертолітний загін здійснював евакуацію біженців із засніжених перевалів гірської Сванетії. Тоді українські екіпажі врятували близько 8000 життів грузинів та представників інших національностей. Це була перша і найкоротша миротворча місія України.

Восени 1993 завершилася війна в Абхазії. Однак закінчення гострої фази протистояння призвело до появи «незалежної» держави Абхазія та етнічних чисток, коли грузинське населення Сванетії стало масово залишати свої будинки й через гірські перевали намагалося дістатися до центральної Грузії [9]. Біженці масово покидали оселі, намагаючись опинитися якомога далі від війни. Від банд озброєних мародерів вони тікали через Кодорську ущелину до мирних центральних районів Грузії. Однак на їхньому шляху стали природні й погодні умови – раптове похолодання, сильні хуртовини та обмерзання застало в горах десятки тисяч біженців. Люди помирали від голоду, поранень та обморожень. Тодішня влада Грузії не мала достатньої кількості вертольотів для евакуації з гірських районів усіх потерпілих. Тож уряд Грузії звернувся до низки країн по допомогу й першою з усіх відгукнулася Україна [4].

За короткий час група була сформована, її очолив заступник командувача 5 Повітряної армії з бойової підготовки генерал – майор Євген Власенко.

Основу групи склали 15 вертольотів Ми-8 зі складу 488-го окремого вертолітного полку (аеродром базування – Вапнярка) та 320-го окремого вертолітного полку (Херсон), два вертольоти морської авіації Ка-27 555-го окремого протичовнового вертолітного полку (Очаків) та Ан-12, який перевозив в Грузію групу керівництва та підрозділи забезпечення [7].

Як згадував один із учасників операції Павло Мороз: «Коли бачиш голодну дитину, то, звісно, поділишся своїм пайком». І ще один спогад: «По нас

стріляли. Дірки в фюзеляжі та лопаті гелікоптера. Два гелікоптери відправили на ремонт» [8].

Загалом у спецоперації брали участь 106 військовослужбовців Повітряних Сил ЗСУ. За шість днів вони здійснили 291 політ із загальним перебуванням у повітрі 271 годиною [6]. 17 вертольотів Українських ВПС (15 Мі-8МТ та 2 Ка-27) евакуювали біженців. Це була гуманітарна допомога. Польоти йшли в основному з Кодорської ущелини в сторону Кутаїсі. В період з 10 по 14 жовтня було вивезено 7634 людини, а в район лиха доставлено 487 т вантажів (продукти харчування, медикаменти, ПММ та одяг.) 22, 23 та 25 жовтня 1993 року три літаки Іл-76 ВПС України, 25-го військово-транспортного полку доставили гуманітарний вантаж з Кельна у Тбілісі, після чого повернулись в пункт базування – Мелітополь. Було доставлено понад 50 тонн гуманітарного вантажу. 26 жовтня 1993 року операція була повністю завершена [5].

Також Україна брала участь в місії спостерігачів ООН в Грузії, яка була заснована 24 серпня 1993 року Резолюцією ООН 858 [1] з метою перевірки виконання домовленості про припинення вогню від 27 липня 1993 року між урядом Грузії та абхазькою стороною. Місія складалась з 88 військових спостерігачів. Першопочатковий мандат Місії втратив свою силу у зв'язку з відновленням бойових дій в Абхазії у вересні 1993 року. Однак після підписання у травні 1994 року грузинською та абхазькою сторонами Домовленості про припинення вогню, Рада Безпеки ООН санкціонувала збільшення чисельності Місії до 136 військових спостерігачів та розширення її мандату [9]. З 2001 року до складу Місії ООН в Грузії входило 5 українських військових. Після визнання Російською Федерацією незалежності Абхазії у 2008 р., сторони почали виступати за зміну назви та мандату зазначеної місії. Головна вимога абхазької сторони полягала у заміні Місії ООН в Грузії на Місію ООН в Абхазії, із встановленням зони відповідальності військових спостерігачів організації на абхазькій території. Не знайшовши компромісного рішення з питання продовження роботи місії в рамках Ради Безпеки ООН, російська сторона наклала вето на продовження мандату місії в регіоні. Таким чином, Місія ООН в Грузії припинила свою діяльність 16 червня 2009 року [3].

Нині Грузія у постійному режимі на всіх двосторонніх та міжнародних майданчиках підтримує суверенітет, територіальну цілісність України і засуджує російську агресію проти України. Загалом Грузія приєдналась до 300 міжнародних ініціатив в підтримку України (резолюцій, декларацій, заяв, рішень).

Проте Грузія не підтримала позов України проти РФ до Міжнародного суду ООН (14.07.2022), оскільки побоюється залучення до юридичного процесу як третьої сторони, що може негативно вплинути на процеси самої Грузії проти Росії в міжнародних судах.

Україна, у свою чергу, продовжує підтримувати у двосторонніх та міжнародних форматах ініціативи Грузії у питаннях збереження її суверенітету і територіальної цілісності. Зокрема, Україна підтримала ініційовану Грузією резолюцію ГА ООН «Положення внутрішньо переміщених осіб та біженців з

Абхазії, Грузії та Цхінвальського регіону/Південної Осетії, Грузія» (09.06.2022 та 07.06.2023), яка визнає право всіх біженців та вимушено переміщених осіб (ВПО) на повернення до Абхазії та «Південної Осетії» [2].

Таким чином з часів набуття незалежності Україна активно залучається до миротворчої діяльності в різних країнах світу, співпрацюючи з міжнародними організаціями, такими як ООН, НАТО та ОБСЄ. Завдяки українській гуманітарній місії в Грузії 1993 року було врятовано життя майже 8000 цивільних та доставлено майже 500 т гуманітарної допомоги в райони напруження. Також Україна була учасником у місії спостерігачів ООН у Грузії (5 військових з України були спостерігачами), що була направлена на підтримку миру і стабільності у регіоні. На сучасному етапі країни співпрацюють в двосторонньому порядку, уряд Грузії підтримує Україну в питаннях суверенітету та територіальної цілісності та на міжнародній арені, проте не надає військову підтримку Україні.

Список літератури:

1. Resolution 858 (1993) : Резолюція of 24.08.1993 no. S/RES/858. 2. Договірні-правова база між Україною та Грузією. Посольство України в Грузії. URL: <https://georgia.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/dogovirno-pravova-baza-mizh-ukrayinoyu-ta-gruziyeyu> (дата звернення: 29.11.2023). 3. Миротворчі місії у процесі врегулювання конфліктів на Південному Кавказі: досвід для України – Политком. Политком. URL: <https://politcom.org.ua/mirotvorchi-misii-u-procesi-vreguljuva> (дата звернення: 28.11.2023). 4. Одна з перших і забутих миротворчих місій Збройних Сил України. АрміяInform – Інформаційне агентство АрміяInform. URL: <https://armyinform.com.ua/2021/11/30/misiya-zsu/> (дата звернення: 29.11.2023). 5. Участь ВПС України в гуманітарній місії в Грузії. Укр. Мілітар. портал. 6. Kistol K. With planes and grains: 6 examples of Ukraine supporting other countries in need. URL: <https://war.ukraine.ua/articles/with-planes-and-grains-6-examples-of-ukraine-supporting-other-countries-in-need/> (date of access: 28.11.2023). 7. Ukrainian military pages. URL: <https://www.ukrmilitary.com/2016/01/georgia-1993.html> (дата звернення: 26.11.2023). 8. Ukrainska Pravda. 3 examples when Ukrainian army came for rescue. Ukrainska Pravda. URL: <https://www.pravda.com.ua/eng/columns/2023/07/20/7412213/> (дата звернення: 28.11.2023). 9. UNOMIG: United Nations Observer Mission in Georgia - Background. United Nations Peacekeeping. URL: <https://peacekeeping.un.org/mission/past/unomig/background.html> (дата звернення: 29.11.2023).

***

БЕЗПЕКОВА ПОЛІТИКА ШВЕЦІЇ: РОЛЬ УКРАЇНИ У ЗМІНАХ

Ілющенко Ігор Ігорович,

студент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства,
Харківській національній університет імені В. Н. Каразіна,
E-mail: iliushchenko2020uk11@student.karazin.ua

Науковий керівник: к.е.н., доц. Панова І.О.

Швеція з 2014 року активно допомагала Україні в різних питаннях – починаючи з політичних, та закінчуючи фінансовими. Протягом 2022-2023 років шведський уряд надав допомоги на загальну суму близько 2 мільярдів євро, серед яких 570 мільйонів євро становила військова допомога. Швеція чітко вбачає в Україні потенціал до перемоги та всіляко підтримує її наближення [6].

Шведи активно підтримують європейські та демократичні цінності, що не поєднується із війною – це саме демократичні перетворення та процеси розвитку. Наприклад, шведський уряд підтримав Україну в процесі децентралізації не лише фінансово, але й ділився власним досвідом. Говорячи про пріоритети двосторонніх відносин, нинішній посол Швеції в Україні Тобіас Тибери підкреслив, що це один з його головних пріоритетів протягом багатьох років [4].

Шведська політика безпеки багато років базувалася на принципах нейтралітету по відношенню до будь-яких військових об'єднань. Шведський «нейтралітет» існував більше як політичне кліше, а насправді був «позаблоковістю, щоб не втрутитися у війну». Проте, у випадку реальної загрози цим «нейтралітетом» знехтували, зокрема Швеція стала членом НАТО у 2022 р., чому передувала багаторічна співпраця країни з Альянсом із розглядом можливої інтеграції [2].

Швеція реалістично оцінює безпекову ситуацію, особливо з 2014 року, коли Росія захопила Крим і розпочала війну з Україною. Злочинне і неспровоковане захоплення Криму спричинило серйозний перегляд усіх принципів безпеки і зовнішньої політики як у Швеції, так і в багатьох інших країнах світу. Іншими словами, рішення щодо членства в НАТО було добре продуманим і максимально комплексним. Поки розглядалося питання, Швеція підписала так звану Декларацію про політичну підтримку у сфері безпеки. Це дуже важливо, тому що загрози для Швеції і країн Північної Європи будуть об'єктивно оцінюватися і вживатимуться відповідні заходи [8].

Військова інтервенція Росії в Україну та анексія Криму стали потужним поштовхом до фундаментальних змін у шведській політиці безпеки. Стратегія безпеки на 2016-2020 роки, прийнята урядом соціал-демократів у 2015 році, чітко визначила пріоритети національної оборони. Ці зміни були викликані агресивною і провокаційною поведінкою Росії щодо Швеції у 2013-2014 роках, що включала в себе імітацію атак на шведську військову інфраструктуру під час російських повітряних навчань, порушення повітряного простору і діяльність підводних човнів у територіальних водах Швеції [3, с. 48-49].

Важливо звернути увагу на досить цікавий аспект, а саме – різниця підходів України та Швеції щодо формування безпекової політики. У той час, коли Україна активно просуває свою позицію щодо вступу до НАТО, постійно шукає підтримки в різних країнах, активно заявляє про це на міжнародних майданчиках, Швеція поступово приходила до рішення щодо вступу до НАТО та зробила це рішення в критичний момент, адже побачила в цьому не лише

перспективу власної безпеки, а й перспективу безпеки в усій Європі та Україні в тому числі [5].

Для багатьох, відхід Швеції від нейтралітету опинився неочікуваним, проте починаючи ще з 2008 року, шведська політична еліта дедалі більше переймалася власною безпекою та безпекою всього Північно-Балтійського регіону. Неодноразові порушення Росією міжнародного права, крах європейського режиму безпеки, недостатня рішучість режимів контролю над озброєннями і зростання напруженості у відносинах між США і Європою сприяли загальній зміні безпекового середовища в регіоні [3, с. 47-49].

Надзвичайний та Повноважний Посол України у Швеції Андрій Плахотнюк зазначив: «Швеція понад 200 років дотримувалася нейтралітету. Але зараз, у зв'язку з брутальним порушенням міжнародного права та норм мирного співіснування держав, були ухвалені історичні рішення заради підтримки України, щоб сучасний світ існував у рамках міжнародного права, а не в рамках «права сильного». Тобто, ми кажемо, що Швеція, у зв'язку з викликами часу, готова змінювати свою політику у дуже серйозних та потужних масштабах»[8].

При цьому, Україна теж має проявляти активні дії по відношенню до Швеції – вести перемовини, доводити свою точку зору, шукати партнерів серед діячів нинішньої влади. При цьому, експерти акцентують увагу на тому, що шведи зараз знаходяться у схожому векторі зовнішньої політики – вступ до НАТО. Це може якісно вплинути на партнерські зв'язки, чим має скористатися українській уряд [1].

Комітет оборони парламенту Швеції у червні 2023 року випустив звіт про політику безпеки країни. Повна назва документу: «Серйозні часи. Політика безпеки комітету оборони, звіт 2023». У цьому документі йдеться про занепокоєння щодо агресії з боку Росії по відношенню до Швеції, наводяться усі можливі види атак щодо країни. Це призвело до зосередження уваги комітету на членстві Швеції в НАТО, гармонізації в ЄС та співпраці між Північним регіоном і країнами Балтійського моря [8].

Загалом, рішення Швеції змінити свою безпекову політику і підтримка України відображає новий прагматизм у зовнішній політиці та визнання важливості геополітичної стабільності і демократії в регіоні. Швеція виступає як важливий союзник та партнер для України у складних геополітичних умовах, враховуючи на те, що Україна, в якомусь сенсі, і стала поштовхом до змін.

У контексті змін у політиці Швеції українсько-шведське партнерство може зробити значний внесок у підтримання міжнародної безпеки та стабільності, особливо в умовах зростаючої геополітичної турбулентності. Українсько-шведські відносини є важливим елементом сучасної геополітичної парадигми, а їхня взаємодія характеризується як стратегічні та взаємовигідні відносини.

Список літератури:

1. Горбик Роман *Швеція нових можливостей: як подолати ризики, що несе коаліція за участю ультраправих. Європейська Інтеграція. 2022. 28 жовтня. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/10/28/7149495/> (дата звернення: 26.11.2023)*

2. Дирда А.О. Особливості формування нейтралітету у зовнішній політиці європейських країн. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2015. Випуск 125 (Частина I). С. 53–66. URL: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/viewFile/2659/2363>. (дата звернення: 25.11.2023) 3. Завада Я.І., Пальок Я.Е. Політика нейтралітету Швеції у XXI столітті. НТУУ «КПІ». *Політологія. Соціологія. Право*. Випуск 3(55). 2022. URL: <http://visnyk-ppsp.kpi.ua/article/view/269546/265034> (дата звернення: 27.11.2023) 4. Ільїн Артем Ми мусимо допомагати на всіх рівнях — інтерв'ю з послом Швеції про гуманітарну, фінансову та військову підтримку України. *НВ*. 2022. 7 червня. URL: <http://surl.li/nrjffp> (дата звернення: 27.11.2023) 5. Фахурдінова Маріанна Скандинавські рецепти: чим для Екрані корисний досвід інтеграції Швеції та Фінляндії до НАТО? Аналітичний портал. Центр «Нова Європа». Київ. 2022. URL: <http://surl.li/nrjfs> (дата звернення: 27.11.2023) 6. Швеція важливий європейський союзник України. *Dnipropetrovsk Investment Agency*. 2023. 27 липня. URL: <https://dia.dp.gov.ua/shveciya-vazhlijiv-yevropejskij-soyuznik-ukraini/> (дата звернення: 25.11.2023) 7. Юрченко Олена «Серйозні часи». У Швеції визнали загрозу нападу з боку Росії. *Радіо Свобода*. 2023. 20 червня. URL: <http://surl.li/nrjfw> (дата звернення: 25.11.2023) 8. Юрченко Олена Швеція: вступ до НАТО, допомога Україні. «Історичне рішення» після 200 років нейтралітету. URL: *Радіо Свобода*. 2022. 21 серпня. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/shvetsiya-nato-ukrayina/31989172.html> (дата звернення: 25.11.2023)

* * *

ГУМАНІТАРНА, ВІЙСЬКОВА ТА ФІНАНСОВА ДОПОМОГА США УКРАЇНІ З 2022 РОКУ

Катасонова Марія Сергіївна,

студентка кафедри туристичного бізнесу та країнознавства,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,
E-mail: mariakatasonova052@gmail.com

Науковий керівник: д. іст. н., проф. Лиман С.І.

В умовах повномасштабної агресії РФ проти нашої держави з 24 лютого 2022 року по серпень 2023 року Вашингтон надав Україні військової, фінансової та гуманітарної допомоги на загальну суму 66,2 мільярда доларів [8]. З них 43,1 млрд доларів США витратили на військову допомогу [4]. За період з початку війни по 20 листопада 2022 року Сполучені Штати передали Україні гуманітарну допомогу на 9,9 мільярда доларів, що перевищує загальну суму такої допомоги від інших країн та організацій. Згідно з аналізом даних проекту Ukraine Support Tracker, сума допомоги від США перевищує допомогу решти країн, разом узятих [3].

Найбільшим донором України зараз є США – країна, що задокументувала готовність передати Україні 70,7 млрд євро допомоги, включаючи 42,8 млрд військової допомоги [2]. Показово, що на США припадало 43% сумарної допомоги західних демократій Україні [2].

Але з огляду на затягування війни підтримка населення США щодо фінансування України коливається. Опитування Pew Research Center у червні 2023 р. показало, що 44% відсотки республіканців вважають, що Сполучені

Штати надають занадто багато допомоги Україні [6]. Однак спікер палати представників США Майк Джонсон розглядає питання допомоги Україні як пріоритетне в роботі американського Конгресу [7]. Згодом Пентагон закликав Конгрес якнайшвидше ухвалити запит президента Джо Байдена з додатковим фінансуванням, що містить допомогу Україні й Ізраїлю [7].

Розподіл навантаження та видів підтримки України між різними донорами вказує на те, що поки що працює формула, розроблена на початку війни – США надають Україні початкову фінансову допомогу і посилюють її військово-оборонну спроможність, а ЄС формує пакет допомоги на цілі відновлення і післявоєнної відбудови та сприяє просуванню України на шляху євроінтеграції [9].

Серед трьох видів підтримки у структурі пакету допомоги США домінує військова (понад 60%). Вагомість різних донорів у формуванні військової, фінансової та гуманітарної допомоги Україні демонструє рисунок 1. Як бачимо, у міжкраїнному вимірі лідерами з надання військово-економічної допомоги Україні із суттєвим відривом від інших є США (70,7 млрд євро), Велика Британія і Німеччина (по 10,7 млрд), далі йдуть Японія, Канада, Польща, Нідерланди і Норвегія [5].

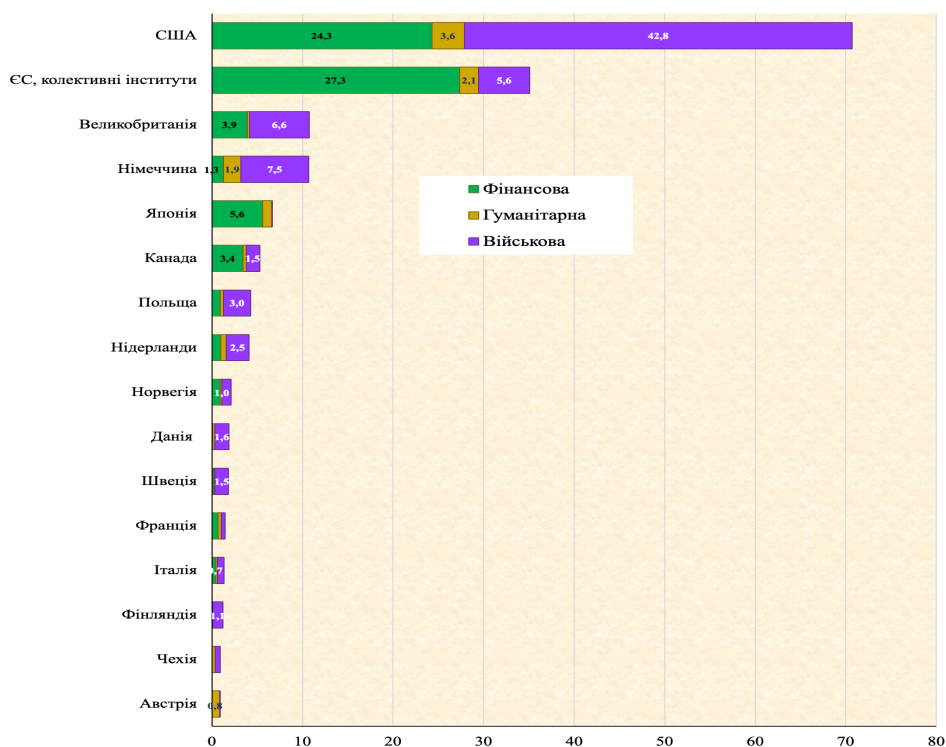

Рис. 1. Фінансова, гуманітарна та військова допомога Україні від держав-союзниць у млрд євро (станом на 18.02.2023) [3].

Важливим чинником затяжного характеру війни та невиправданих втрат людських життів є недостатність західної військової допомоги Україні. Фахівці Кільського інституту наводять такі дані: під час Другої світової війни США передали Великій Британії 27 751 танків і 4 356 одиниць ствольної артилерії. Кількість такого ж озброєння від США Радянському Союзу становила 7 172 і

96. Для порівняння: Україні у 2022 році всі союзники зобов'язалися передати 471 танк і 379 гаубиць, і це при тому, що Україна не отримала жодної підтримки у формі бойової авіації [2].

Якщо перейти від натуральних одиниць виміру до вартісних, то фахівці Кільського інституту підраховали, що з 24 лютого 2022 р. до 1 червня 2023 р. США витратили на військову допомогу Україні 0,18% свого річного ВВП. Такі суми були в рази меншими, ніж щорічні витрати США на допомогу союзникам в інших війнах [2].

США витрачали щороку на військову допомогу:

- 2,8% ВВП під час корейської війни 1950-1953 рр;
- 1% ВВП під час війни у В'єтнамі 1965-1975 рр;
- 0,7% ВВП під час війни в Іраку в 2003-2010 рр;
- 0,25% ВВП під час війни в Афганістані в 2001-2010 рр [2].

Багато військових аналітиків підтверджують той факт, що Україна не має достатньої кількості озброєнь - від снарядів до бойових літаків, - необхідних для того, щоб вибити російські війська з укріплених позицій. Серйозним стримуючим фактором є також відсутність у ЗСУ переваги в небі; в сучасних війнах жодна західна армія не розпочала б наступальної операції на укріплені рубежі супротивника, не маючи такої переваги [2].

Ситуація з фінансовою підтримкою України союзниками є дещо кращою, ніж з військовою. На середину 2023 року іноземні кредитори і донори профінансували понад 50% видатків Держбюджету за I півріччя. Однак, суттєві проблеми для фінансової стійкості України породжуються переважанням кредитного компонента зовнішнього фінансування над грантовим [2].

В структурі загальної фінансової допомоги Україні частка грантів на 1 червня 2023 р. становила 42% (в основному за рахунок великого грантового внеску США). У складі надходжень зовнішнього офіційного фінансування у 2023-2026 роках, згідно із прогнозом МВФ, частка грантів у середньому становитиме 20% [2].

Також за запитом Джо Байдена до американського Конгресу щодо виділення додаткового фінансування для допомоги Україні у наступному фінансовому році передбачає виділення 11,8 мільярдів доларів, проте зі зниженням щомісячного розміру допомоги від 1,1 мільярда до 825 мільйонів [1]. Про це йдеться у листі [10], надісланому з Білого дому тимчасовому спікеру нижньої палати парламенту США Патріку Макгенрі [4].

Отже, можемо дійти висновків, що незважаючи на те що США одні з перших почали надавати пакети допомоги та є лідерами за кількістю наданої допомоги серед інших країн, проте цього недостатньо задля того щоб Україна змогла остаточно переломити хід війни у свій бік. На коротко- і середньострокову перспективу перед Україною гостро стоїть завдання посилення грантового компонента фінансової підтримки від партнерів. Грантовий характер фінансування, на відміну від кредитного, не генерує проблем боргової стійкості й не виснажує обмежені внутрішні ресурси на боргові цілі.

Список літератури:

1. Байден планує запросити у Конгресу близько \$100 мільярдів на допомогу Україні та Ізраїлю. Новини України - останні новини України сьогодні - УНІАН. URL: <https://www.unian.ua/world/bayden-planuye-zaprositi-u-kongresu-blizko-100-milyardiv-na-dopomogu-u-ukrajini-ta-izrajilyu-12428316.html> (дата звернення: 29.11.2023).
2. Богдан Т. Військово-економічна допомога Заходу: підтримувальна терапія за дефіциту ліків. LB.ua. URL: https://lb.ua/economics/2023/07/26/567143_vijskovoekonomichna_dopomoga.html (дата звернення: 29.11.2023).
3. Економічна правда. З початку війни США надали Україні більше гуманітарної допомоги, ніж інші країни разом узяті. Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2023/01/18/696093/> (дата звернення: 29.11.2023).
4. Печенюк А. США планують знижувати розмір щомісячної бюджетної допомоги Україні (документ). Уніан. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/finansova-dopomoga-ukrajini-skilki-proponuye-vidiliti-administraciya-baydena-v-2024-roku-12431379.html> (дата звернення: 28.11.2023).
5. Прищепна Я. Більше, ніж інші союзники: Україна отримала від США понад \$60 млрд підтримки – WP. Суспільне новини. URL: <https://suspilne.media/545295-bilse-niz-insi-souzniki-ukraina-otrimala-vid-ssa-ponad-60-mlrd-pidtrimki-wp/> (дата звернення: 29.11.2023).
6. Свобода Р. Від 24 лютого 2022 року США надали Україні понад 66 мільярдів доларів допомоги – WP. Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-ssha-dopomoga-ukrajini-ponad-66-mlrd-dol/32537422.html> (дата звернення: 29.11.2023).
7. Johnson 'confident and optimistic' about Israel, Ukraine funding package's chances. POLITICO. URL: <https://www.politico.com/live-updates/2023/11/27/congress/johnson-house-speaker-gop-supplemental-israel-ukraine-00128707> (дата звернення: 29.11.2023).
8. Mellen R., Galocha A. A look at the amount of U.S. spending powering Ukraine's defense. Washington Post. URL: <https://www.washingtonpost.com/world/2023/08/04/ukraine-war-us-spending/> (дата звернення: 29.11.2023).
9. Objective analysis. effective solutions. Rand Corporation. URL: https://www.rand.org/pubs/research_reports.html (дата звернення: 29.11.2023).
10. The White House. URL: <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2023/10/Letter-regarding-critical-national-security-funding-needs-for-FY-2024.pdf> (дата звернення: 29.11.2023).

* * *

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКО-ІСПАНСЬКИХ ВІДНОСИН У 1990-х рр.

Костенко Анастасія Дмитрівна,
студентка кафедри туристичного бізнесу та країнознавства,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
E-mail: anastasiia.kostenko@student.karazin.ua

Науковий керівник: к.і.н., доц. Онацький М.Ю.

Країни Південної Європи займають особливе місце в зовнішній політиці України. Однією з країн південноєвропейського регіону є Іспанія. Дипломатичні відносини між Україною і Королівством Іспанія були встановлені 30 січня 1992 р. шляхом підписання в Празі спільного комюніке. 23 квітня 1992 р. між урядами двох держав було укладено Меморандум про консультації. У серпні 1992 р. почало функціонувати постійне дипломатичне представництво Королівства Іспанія в Києві, керівником якого став перший тимчасовий повірений у справах Е. Хунко.

В 1994 р. відбувся візит міністра закордонних справ України А. Зленка до Мадриду. В 1995 р. було офіційно відкрито Посольство України в Іспанії, першим главою якого став тимчасовий повірений у справах О. Гнедих [1].

Значну допомогу українському МЗС в проведенні візиту надали члени Української асоціації в Іспанії, яка була зареєстрована в 1994 р. як офіційний представник української громади в цій країні. Почесним головою Української асоціації в Іспанії став відомий інженер-геолог Т. Барабаш. За його сприяння іспанська сторона передала державному комітету України деякі технології, пов'язані із видобутком дорогоцінних металів. Також було організовано стажування на іспанських підприємствах українських спеціалістів у цій галузі [2].

У 1996 р. під час візиту Президента України Л. Кучми до Іспанії між двома державами було укладено Договір про дружбу й співробітництво, який передбачав щорічні зустрічі на рівні міністрів закордонних справ. Також було підписано серію нормативно-правових документів, серед яких – Угода про повітряні перевезення, Угода про співробітництво в сфері освіти, науки й культури, Угода про соціальні гарантії громадян. Ці документи заклали фундамент для подальшого розвитку економічного, науково-технічного та культурного співробітництва та спільної роботи в сфері боротьби з організованою злочинністю [1].

Важливе значення для розвитку подальшої співпраці мала Угода про економічне та промислове співробітництво, укладена в тому ж 1996 р. Вона передбачала розвиток економічної і промислової співпраці між двома державами та сприяла активізації співробітництва між фізичними та юридичними особами обох країн [4].

В процесі розвитку двосторонніх відносин 22 квітня 1997 р була підписана міжурядова угода про повітряне сполучення, яка визначала правила і процедури, пов'язані з авіаперевезеннями між Україною та Іспанією, включаючи частоту рейсів, типи літаків, маршрути та дозволи на польоти, а також права та обов'язки авіакомпаній обох країн [6].

Основним напрямом двосторонньої взаємодії стала економічна сфера. В 1990-х рр. Іспанія була одним із найбільших споживачів української сільськогосподарської продукції. На Іспанію припадало 28% імпортованої Україною кукурудзи, 60% соняшникової олії, 13% пшениці, 15,4% зернових. Загалом, станом на 1999 р. загальний експорт України до Іспанії становив 46,5 млн дол., а імпорт з Іспанії – 61 млн дол. [5].

Важливим чинником українсько-іспанських відносин стала міграція. Станом на середину 1990-х рр. припадає т. зв. четверта хвиля української міграції на захід, в т. ч. до Іспанії. Серед основних причин міграції українців у той час – економічна криза в Україні, втрата робочих місць, падіння рівня доходів населення.

Факторами, які зумовлювали потік українських мігрантів до Іспанії, були: наявність вільних робочих місць у галузі сільського господарства та в сфері будівництва; більш високий, у порівнянні з Україною, рівень заробітної плати; спрощена процедура оформлення запрошень на виїзд до Іспанії, можливість отримання дозволу на працю та проживання (т. зв. «резиденції»), повернення з України т. зв. «дітей війни», чії батьки мігрували до СРСР в період, коли в Іспанії тривала громадянська війна. Сприяли напливу мігрантів до Іспанії також схожий на український менталітет, гостинність, доброзичливе ставлення місцевих мешканців до вихідців з України.

Найбільша кількість українців була зафіксована у Мадриді, Барселоні, Валенсії, Альбасете, Аліканте, Торев'єсі, Мурсії, Малазі, Марбельї, Уельві, Севільї, Хіхоні [5].

Серед основних сфер працевлаштування українців в Іспанії слід назвати наступні:

- сільське господарство – 45%
- будівництво – 30%
- соціальну сферу – 15%
- сферу обслуговування – 10% [4].

Таким чином, протягом 1990-х рр. відбувся процес становлення двосторонніх відносин між Іспанією та Україною. Були укладені базові угоди, які визначали основні напрями розвитку двосторонньої взаємодії, відбувався обмін офіційними візитами. Водночас, слід зазначити, що в цей період українсько-іспанські відносини не відрізнялись високим ступенем інтенсивності. Частка Іспанії у зовнішній торгівлі України становила лише кілька відсотків. Одним із факторів, який певним чином впливав на розвиток відносин двох держав, стала міграція українців до Іспанії, що була обумовлена перш за все причинами економічного характеру. В цілому ж двосторонні стосунки в 1990-х рр. не вийшли на рівень стратегічного партнерства. Втім, саме цей початковий період налагодження контактів багато в чому заклав підґрунтя для подальшого розвитку відносин вже в 2000-х рр.

Список літератури:

1. Договірно-правова база між Україною та Іспанією. URL: <https://spain.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/169-dogovirno-pravova-baza-mizh-ukrajinoju-ta-ispanijeju>
2. Князева Д.О. Правове регулювання україно-іспанських відносин у сфері економічного та промислового співробітництва // Альманах права. 2012. Вип. 3. С. 365–367. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/63835/77-Knyazeva.pdf?sequence=1>
3. Embajada de Ucrania en el Reino de España URL: <https://spain.mfa.gov.ua/es>
4. Торговля та інвестиції від 1996 р. URL: <https://spain.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/170-torgovelyno-jekonomichne-spivrobotnictvo-mizh-ukraji>

noju-ta-ispnijeju/torgivlya-ta-investici 5. *La Oficina de Información Diplomática del Ministerio de Asuntos Exteriores*
URL: https://www.exteriores.gob.es/Documents/FichasPais/UCRANIA_FICHA%20PAIS.pdf 6.
Uzoda між Урядом України та Урядом Іспанії про повітряне сполучення URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/724_019#Text

* * *

ПРОБЛЕМИ РОЗШИРЕННЯ НАТО У СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ

Кучечук Лариса Володимирівна,

доцент кафедри туристичного бізнесу і країнознавства,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
доцент, кандидат економічних наук
E-mail: l.malakhova@karazin.ua

Політика відкритих дверей НАТО базується на статті 10 Північноатлантичного договору, який був укладений у 1949 році. Згідно з цією статтею, будь-яка європейська держава, яка може просувати принципи Договору та внести свій внесок у забезпечення безпеки на євроатлантичному регіоні, може подати заявку на вступ до НАТО. Рішення щодо потенційного розширення Альянсу повинно бути прийнято за одностайної згоди всіх членів. Розширення НАТО сприяло зміцненню стабільності та процвітання в Європі, а його мета полягає в підтримці співпраці та стабільності, а також у будівництві єдиної, мирної та демократичної Європи, яка ділить спільні цінності [1].

Розширення НАТО складалося з кількох етапів, які передбачали різні стратегії та методик. Зокрема, це 5 етапів, останній з яких триває і досі, під час якого до складу НАТО була прийнята Фінляндія та готується до вступу Швеція [2]. Але у сучасних умовах нестабільності у європейській системі безпеки, проблема розширення НАТО є однією з найбільш складних та спірних питань. Вона виникає з багатьох причин, включаючи різні інтереси та погляди держав-членів Альянсу, геополітичні обставини, конкуренцію між супердержавами та геостратегічну важливість територій.

Проблема розширення НАТО є складною та багатоаспектною, і включає в себе багато питань та проблем, які потребують уважного аналізу та обговорення. Зазначимо декілька з них:

1. Політичні та геополітичні наслідки. Розширення НАТО може мати значні наслідки для відносин між державами та геополітичного становища в регіоні. Наприклад, це може призвести до збільшення напруження з Росією, яка вважає, що розширення НАТО на схід є загрозою для її національних інтересів.

2. Економічні наслідки. Розширення НАТО може мати економічні наслідки для держав-членів та потенційних держав-кандидатів, оскільки вимагає великих інвестицій у забезпечення військової безпеки та військової підготовку.

3. Політична стійкість держав-кандидатів. Розширення НАТО може стати загрозою для політичної стійкості країн-кандидатів. Це може бути пов'язано з внутрішніми конфліктами та напруженнями в політичному житті держави, а також зі збільшенням зовнішнього тиску на країну.

4. Збройні конфлікти. Розширення НАТО може стати приводом для збройних конфліктів, які можуть бути спровоковані державами, які відкинули ідею вступу до НАТО або не отримали запрошення. Такі держави можуть використовувати зброю для захисту своїх національних інтересів та відповідати на збільшення військової присутності НАТО у своїх сусідніх країнах.

Крім того, існує ризик того, що країни-члени НАТО можуть залежати від альянсу, і це може змусити їх здійснювати політичні та військові дії, які не відповідають їх інтересам та поглядам [3].

Відносини між країнами-членами НАТО можуть стати складнішими через різниці в поглядах на безпеку та міжнародні справи. Наприклад, деякі країни можуть ставити більший акцент на використання дипломатії та економічних засобів для вирішення конфліктів, тоді як інші можуть бути більш схильними до використання військової сили [4].

Збільшення числа країн-членів може також привести до збільшення бюджетних витрат НАТО на обслуговування нових членів, а це може стати причиною недоліків у фінансуванні важливих програм, таких як наукові дослідження, інновації та розвиток нових технологій в галузі оборони.

У країнах-членах також можуть бути проблеми з прийняттям та імплементацією стандартів та протоколів НАТО. Наприклад, низький рівень військової підготовки та старі технології можуть стати перешкодою для ефективного виконання завдань в рамках альянсу.

Нарешті, розширення НАТО може мати вплив на зовнішню політику країн-членів, зокрема на їх відносини з країнами, які не є членами НАТО. Наприклад, країни-члени можуть відчувати тиск від НАТО на розвиток санкцій та інших обмежень щодо інших країн, що може порушувати їх економічні та політичні відносини з цими країнами. Також, країни-члени можуть мати різні погляди на конфлікти, наприклад, у Сирії чи на Донбасі, та не завжди згодні щодо втручання НАТО у ці конфлікти [4].

Розширення НАТО може збільшити загальну кількість ядерних держав у світі, які забезпечують себе ядерною зброєю як захист від можливих загроз. Це може підвищити ризик виникнення ядерного конфлікту, особливо якщо країни-члени НАТО та їхні сусіди мають ядерні амбіції та не мають довіри одна до одної [5].

Отже, проблеми розширення НАТО дуже серйозні та мають багато ризиків та викликів, що мають великий вплив на геополітичну стабільність та безпеку всього світу. Проте, варто зазначити, що НАТО є однією з найбільш успішних та впливових міжнародних організацій, яка відіграє важливу роль у забезпеченні миру та безпеки в Європі та за її межами.

Хоча розширення НАТО може мати деякі проблеми та виклики, але воно також може мати позитивні наслідки. Нові країни-члени НАТО отримують

гарантії безпеки та захисту своїх територій від можливих загроз, що може забезпечити їм більшу стабільність та економічний розвиток. Крім того, розширення НАТО може зміцнити демократію та права людини в країнах-членах, а також збільшити рівень співпраці та взаєморозуміння між країнами. У кінцевому рахунку, проблеми розширення НАТО можуть бути вирішені шляхом зміцнення співпраці та діалогу між країнами, які беруть участь у цьому процесі. Також важливо враховувати інтереси та погляди країн-членів та партнерів НАТО, а також забезпечити їхню активну участь у прийнятті рішень та формуванні стратегії Альянсу. Західні країни також можуть допомогти країнам, що не є членами НАТО, в розвитку їхніх здатностей до самозахисту та забезпечення безпеки, що може знизити загрозу для Альянсу та всього світу [1].

Питання розширення НАТО є складним та багатограним, і воно має свої перспективи та виклики.

Однією з можливих перспектив є продовження розширення НАТО шляхом прийняття країн, які бажають стати членами альянсу, і які відповідають критеріям членства. Наприклад, у червні 2021 року НАТО підтвердило готовність розглядати запити на членство від Грузії та України, які вже довгий час виявляють бажання стати членами альянсу. 30 вересня 2022 року Україна подала заявку на пришвидшений вступ до НАТО на тлі анексії окупованих територій Росією [2].

Проте, деякі країни-члени НАТО не підтримують розширення альянсу через ризик збільшення напруження з Росією. Російський президент Володимир Путін також відкрито висловлював своє невдоволення щодо розширення НАТО, вважаючи його загрозою для російської національної безпеки. Також, інші країни, такі як Німеччина та Франція, не підтримують розширення альянсу через бажання зберегти добрі відносини з Росією [6].

Крім того, деякі країни-кандидати на членство мають проблеми з демократією, корупцією та правами людини, що може ускладнити їх прийняття в НАТО. Наприклад, Хорватія та Румунія стали членами НАТО у 2009 році, проте вони стали об'єктом критики за свої проблеми з корупцією та недостатньою демократією [2].

З іншого боку, деякі експерти вважають, що розширення НАТО може допомогти зберегти мир та стабільність в регіоні, особливо у контексті російської агресії проти України. НАТО може діяти як гарантія безпеки для країн-членів, які піддаються загрозі з боку Росії. Розширення НАТО може допомогти запобігти конфліктам та сприяти збереженню миру в регіоні [6].

Деякі країни, такі як Україна, Грузія та Молдова, вже висловлювали бажання стати членами НАТО. НАТО підтримує глибоку інтеграцію України з Європейським Союзом та співпрацює з Україною в рамках різних проєктів, що спрямовані на покращення безпеки та стабільності в регіоні.

Однак, процес розширення НАТО може бути довгим та складним, зокрема через опір Росії та деяких країн-членів НАТО. Для вступу до НАТО країна повинна виконувати певні критерії, такі як наявність демократичної системи влади, ринкової економіки та ефективної військової системи.

Усе ж, НАТО залишається однією з найбільш впливових військових організацій у світі, тому вступ до альянсу може стати важливим кроком для безпеки та стабільності країни в регіоні [2].

Для зміцнення партнерства з країнами-партнерами, НАТО розробляє спільні плани дій, включаючи плани дій щодо військової співпраці, реагування на надзвичайні ситуації, розвитку кібербезпеки, та багато інших.

НАТО також має багато інших партнерів за межами Європи та Північної Америки, таких як Японія, Південна Корея, Австралія та Нова Зеландія. Ці партнерства допомагають зміцнити безпеку та стабільність у різних частинах світу.

Однак, при цьому, важливо зазначити, що НАТО не є бездоганим альянсом. Є деякі країни, які мають різні погляди на пріоритети та завдання НАТО. Наприклад, деякі країни Європи більше цікавляться зниженням витрат на оборону, ніж збільшенням своєї військової потужності [3].

Таким чином, розширення НАТО є важливим стратегічним процесом, спрямованим на забезпечення миру, стабільності та безпеки у різних частинах світу. Однак, в процесі розширення виникає ряд проблем, зокрема, негативні геополітичні та економічні наслідки, а також порушення політичної стійкості держав-кандидатів та можливе виникнення збройних конфліктів. Ці проблеми потребують уваги для забезпечення взаємної згоди, координації і співпраці з партнерами, а також урахування особливостей регіонів та геополітичних контекстів. Також НАТО продовжує розширюватись та зміцнювати своє партнерство з країнами, які не є членами альянсу, щоб забезпечити мир та стабільність в різних частинах світу.

Список літератури:

1. Kimmage, Michael. *Time for NATO to Close Its Door. The Alliance Is Too Big – and Too Provocative – for Its Own Good.* *Foreign Affairs.* 2022. URL: <https://www.foreignaffairs.com/articles/russia-fsu/2022-01-17/time-nato-close-its-door>
2. *About NATO.* URL: <https://nato.usmission.gov/about-nato/>
3. *NATO's Partnerships.* URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_8189.htm
4. Shlapak D. A., Johnson M. W. *Reinforcing Deterrence on NATO's Eastern Flank: Wargaming the Defense of the Baltics.* Santa Monica, CA: RAND Corporation, 2016. URL: https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR1253.html
5. *North Atlantic Treaty Organization.* URL: <https://www.britannica.com/topic/North-Atlantic-Treaty-Organization>
6. *Politik und Zeitgeschichte.* URL: <https://crpinfotec.de/category/internationaleorganisationen/nato/>

* * *

ОСНОВНІ НАПРЯМИ СТРАТЕГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА УКРАЇНА – ШВЕЦІЯ

Лиман Сергій Іванович,

професор кафедри туристичного бізнесу та країнознавства,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,

доктор історичних наук, професор,
E-mail: s.lyman@karazin.ua

Перепелиця Дарина Русланівна,

студентка кафедри туристичного бізнесу і країнознавства,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
E-mail: perepelitsea2020uk12@student.karazin.ua

В сучасних геополітичних умовах, що характеризуються зростанням агресивності РФ, стратегічне партнерство України зі Швецією є важливим фактором безпеки та стабільності для України.

Рівно 500 років тому через розпад Кальмарської унії відбулося відновлення незалежності Шведського королівства, і з 1523 р. ця держава протягом двох наступних століть активно намагалася стати одним з політичних гегемонів у Європі [1, с. 470]. На цьому шляху важливим дипломатичним кроком Швеція розглядала Корсунський договір, що був підписаний у 1657 році під час Визвольної війни українського народу проти Речі Посполитої. Наступний українсько-шведський договір 1708 р. про військовий союз Карла XII та гетьмана України Івана Мазепи міг істотно змінити геополітичну ситуацію у Східній Європі, проте поразка Швеції у Північній війні призвела до того, що її вплив на українську політику різко зменшився [2, с. 298].

У добу Української революції з 1918 до 1921 рр. у Стокгольмі діяла українська дипломатична місія, відкрита урядом УНР. Через радянську окупацію України її політичні зв'язки зі Швецією були перервані і відновлені лише тоді, коли Україна здобула незалежність: Швеція першою серед країн Північної Європи 19 грудня 1991 року визнала Україну, а вже 13 січня 1992 р. держави встановили дипломатичні відносини [3].

Сьогодні Швеція є одним з найближчих союзників України і активно підтримує нашу державу в її прагненні приєднатися до Європейського Союзу [4, с. 446]. У перші роки партнерства Швеція зосередилася на підтримці переходу України до ринкової економіки, надаючи технічну та фінансову допомогу для просування економічних реформ. Договірною-правова база між Україною та Королівством Швеція складається з близько тридцяти міжурядових та міжвідомчих угод, зокрема «Про сприяння та взаємний захист інвестицій» (1997), «Про співробітництво у сфері боротьби зі злочинністю» (1999), «Про валютний своп між Національним банком України та Національним банком Швеції» (2015) тощо [3]. З 2004 року з боку Швеції посилилася підтримка європейської інтеграції України. Швеція активно виступала за членство України в ЄС та надавала допомогу у впровадженні реформ відповідно до його стандартів [5].

Серед основних напрямків партнерства між Україною та Швецією найбільш активними є торговельно-економічні відносини. В Україні налічується понад сто підприємств, що належать шведським компаніям. Серед них такі відомі, як Ericsson, Volvo, Scania, Tetra Pak, Southern Food. Через свою дочірню

компанію «Сведвуд» ІКЕА активно працює на українському ринку, а шведські банки, такі як SEB та Swedbank, розширюють свою присутність в Україні [6].

Різні сфери охоплює науково-технічне співробітництво між Швецією та Україною. Основними напрямками є енергоефективність, ядерна та радіаційна безпека, ефективне використання водних ресурсів, захист навколишнього середовища тощо [3]. З 2011 р. посилилася співпраця між міністерством підприємництва та енергетики Швеції та міністерством енергетики та вугільної промисловості України у сфері енергозбереження та альтернативних джерел енергії [6]. Активно взаємодіють шведська корпорація Misen Enterprises та українська компанія «Нафтогаз», а в 2016 р. країнами було підписано міжвідомчу угоду «Про співробітництво у галузі ядерної та радіаційної безпеки» [3].

Шведські та українські виші, такі як Національний технічний університет України (КПІ) та Шведський королівський технологічний університет, а також Київський національний медичний університет та Каролінський медичний інститут, плідно співпрацюють у галузі науки і технологій [6]. Шведські компанії «Альфа Лаваль» та «АВВ» беруть участь у реалізації низки проєктів щодо модернізації систем теплопостачання з використанням енергоефективних технологій в містах України.

Активно взаємодіють держави й в галузі культури відповідно до «Меморандуму про співробітництво» (2004) [3]. Швеція організовує лекції та семінари з історії, поетичні та кінофестивалі, Дні України, українські вечори та інші заходи у тісній співпраці з українськими громадськими організаціями. Науковці та представники музейних та архівних установ України активно співпрацюють зі своїми шведськими колегами. Проводяться спільні наукові дослідження, зокрема Національного музею військової історії Швеції, Національного архіву Швеції, Інституту історії України тощо.

До 2022 р. продуктивними були відносини українських міст-партнерів з Академією ім. Фольке Бернадотт у рамках проєкту «Місьцеве самоврядування та верховенство права в Україні» [6],

Окремий напрям українсько-шведських відносин – регіональна безпекова взаємодія. Ще у 2001 р. був підписаний «Протокол між Урядом України та Урядом Королівства Швеція про співробітництво у військовій сфері» [3]. У 2014 р. після анексії Криму та початку збройного конфлікту на Сході України Швеція швидко засудила агресивні дії РФ, запропонувавши гуманітарну допомогу тим, хто її потребує. Швеція активізувала свої дипломатичні зусилля, спрямовані на припинення конфлікту, який створив серйозну загрозу для двосторонніх відносин між Швецією та Україною і став викликом системі регіональної безпеки.

Після повномасштабного вторгнення РФ в Україну у 2022 році Швеція була однією з перших країн, яка надала підтримку нашій державі, рішуче засудила дії країни-агресора, зокрема в ООН, приєдналася до санкцій проти РФ, сприяла спільним діям демократичних держав з метою її дипломатичної ізоляції та

прийняла українських біженців. Дії Швеції допомогли реально змінити життя українців, а також надіслати потужний сигнал стримування Росії [5].

У липні 2023 р. уряд Швеції ухвалив нову стратегію співпраці з Україною у сфері відновлення та реформ на 2023-2027 роки. Як зазначено у повідомленні пресслужби шведського уряду, стратегія передбачає виділення 6 мільярдів шведських крон (понад 21,55 млрд. грн.) і є найбільшою в історії Швеції стратегією двосторонньої допомоги розвитку [7]. 12 липня у зв'язку з самітом НАТО у Вільнюсі шведський міністр оборони Пол Йонсон підписав з Україною угоди про захист безпеки, що дозволяють пришвидшити поставки оборонної техніки в Україну, обмінюватися секретною інформацією між країнами тощо [8]. Як зазначив Пол Йонсон, «цими угодами ми робимо подальші кроки для зміцнення обороноздатності України та можливості закупівлі нової техніки безпосередньо у промисловості. Ми будемо підтримувати Україну до тих пір, поки їй це буде потрібно, щоб виграти війну, відновити свою свободу та відбудувати свою країну» [8].

Отже, стратегічне партнерство між Україною та Швецією ґрунтується на спільних демократичних цінностях, повазі до обраного Україною курсу на євроатлантичну інтеграцію. Після агресії з боку РФ підтримка Швецією України є свідченням її відданості демократії, правам людини та верховенству права.

Список літератури:

1. Лиман С. Швеція у довестфальську добу міжнародних відносин: досвід досліджень учених України у XIX – на початку XX ст. // *Ucrainica Mediaevalia*, 2023. № 5. С. 470–481;
2. Kresin O. *Ukrainian-Swedish Relations and Treaties of the XVII-XVIII Centuries* // *Право України*. 2020. № 2. С. 291-302;
3. Договірні-правова база між Україною та Королівством Швеція. Опубліковано 24 грудня 2019 року. URL: <https://sweden.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/381-dogovirno-pravova-baza-mizh-ukrajinoju-ta-shvecijeju>;
4. Кривонос Р. А. Особливості співробітництва України з країнами Північної Європи // *Україна в Європі: контекст міжнародних відносин* / За ред. А. І. Кудряченка. К.: Фенікс, 2011. С. 441–463;
5. Юрченко О. Швеція: вступ до НАТО, допомога Україні. «Історичне рішення» після 200 років нейтралітету. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/shvetsiya-nato-ukrayina/31989172.html>;
6. Міжрегіональне співробітництво між Україною та Швецією. Посольство України в Королівстві Швеція. URL: <https://sweden.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/378-mizhregionalyne-spivrobitnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-shvecijeju>;
7. Уряд Швеції ухвалив стратегію відбудови України на понад 21,5 млрд грн. URL: <https://armyinform.com.ua/2023/07/18/uryad-shvecziyi-uhvalyv-strategiyu-vidbudovy-ukrayiny-na-ponad-215-mlrd-grn/>;
8. Nya avtal förenklar och möjliggör snabbare leveranser av försvarsmateriel till Ukraina. Publicerad 12 juli 2023. URL: <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2023/07/nya-avtal-forenklar-och-mojliggor-snabbare-leveranser-av-forsvarsmateriel-till-ukraina/>.

***

<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2023/07/nya-avtal-forenklar-och-mojliggor-snabbare-leveranser-av-forsvarsmateriel-till-ukraina/>.

***

ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО КУРСУ В УКРАЇНІ

Лялька Ольга Олександрівна,

студентка кафедри міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
E-mail: lyalka2021ulm11@karazin.student.ua

Науковий керівник: к.е.н., доц. Шуба М.В.

11 грудня 2019 року у Європейському Парламенті був офіційно представлений Європейський Зелений Курс (ЄЗК). Він являє собою стратегічний план дій, спрямований на трансформацію економіки Європейського Союзу в бік стійкості та конкурентоспроможності. Європейський Зелений Курс визначає заходи для досягнення кліматичної нейтральності Європи до 2050 року та стимулювання економічного зростання, а також передбачає поліпшення здоров'я та добробуту громадян ЄС. Ключовим його компонентом є трансформація екологічних та кліматичних викликів у нові можливості для розвитку в усіх сферах та напрямках політики Союзу [1].

Виділяють такі основні напрями ЄЗК: постачання чистої і безпечної енергії; посилення кліматичних амбіцій ЄС; ресурсо- і енергоефективне будівництво та реновація; залучення промисловості для чистої і циркулярної економіки; перехід до сталої і розумної мобільності; зменшення забруднення навколишнього середовища; збереження екосистем та біорізноманіття; швидкий перехід до сталої аграрної політики; здорові та екологічна система продовольства (Стратегія «Від лану до столу») [2].

З огляду на широке коло сфер, які охоплює ЄЗК, очікується, що його реалізація матиме істотний вплив на торгівлю та економічне співробітництво між Україною та ЄС. З одного боку, ЄЗК створює певні виклики для українського бізнесу в контексті необхідності трансформації виробничих процесів та бізнес-моделей. З іншого боку, він відкриває нові можливості для «зеленої» модернізації економіки та розвитку стійких зв'язків між Україною та ЄС.

Від початку прийняття ЄЗК, Україна перебувала на етапі гармонізації національного законодавства у відповідних сферах із законодавством ЄС відповідно до зобов'язань за Угодою про асоціацію. Проте цей процес відбувався досить повільно і не охоплював усі необхідні сфери. У табл. 1 наведені дані щодо відповідності деяких законодавчих актів та проєктів України основним положенням ЄЗК.

Таблиця 1

Законодавчі акти та проєкти України, які відповідають вимогам ЄЗК

	Основні положення ЄЗК	Законодавчі акти та проєкти України	Основна ціль відповідних законодавчих актів та проєктів
--	-----------------------	-------------------------------------	---

Забезпечення доступної, чистої і безпечної енергії	Концепція «зеленого» енергетичного переходу України до 2050 року.	Досягнення частки електроенергії, виробленої з ВДЕ, до 70 % через 30 років.
	Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2030 року	Впровадження значних системних заходів, спрямованих на підвищення енергоефективності, декарбонізацію енергетичного сектору та розвиток джерел відновлюваної енергетики.
Посилення кліматичних амбіцій ЄС до 2030 та 2050 р.	Концепція реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року.	Намір досягти кліматичної нейтральності у 2060 році (що на 10 років пізніше європейської цілі)
	Закон України «Про ратифікацію Паризької угоди»	Стримання зростання глобальної середньої температури. Сприяння опірності до зміни клімату та низьковуглецевому розвитку
Амбіції щодо нульового забруднення для вільного від токсичних речовин навколишнього середовища	Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2030 року.	Здійснення системних заходів із створення та ефективного функціонування національної системи біологічної безпеки та біологічного захисту
	Оновлений національний визначений внесок України до Паризької Угоди (НВВ2)	До 2030 року зменшити викиди парникових газів до 35% від рівня 1990 року.
Збереження та відновлення екосистем та біорізноманіття	Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2030 року.	Збільшення площі земель екомережі. Зменшення впливу людини на біорізноманіття.
Мобілізація промисловості для чистої і циркулярної економіки	Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2030 року.	Запровадження міжнародних стандартів систем екологічного управління на підприємствах і в компаніях.

Джерела: [3-7]

Варто зазначити, що Україна має успіхи в реалізації енергетичних реформ, проте у сфері довкілля та зміни клімату потрібні більш активні дії. Показники екологічності нашої країни все ще нижчі за середньосвітові. Наприклад, за обсягами викидів шкідливих речовин в атмосферу на душу населення Україна (близько 5 тонн на рік) суттєво перевищує середньосвітовий рівень (4,5 тонни) та показники розвинутих європейських країн (наприклад, Німеччина – 2 т/рік).

Частка утилізації та переробки сміття в Україні у 2-3 рази нижча, ніж у країнах ЄС (90 %+) та США (35 %). Україна демонструє доволі непогані темпи скорочення викидів парникових газів порівняно з 1990 роком (-65 %). Проте абсолютні показники викидів CO₂ на душу населення досі залишаються вищими за середньоєвропейські [8, 9].

Серед основних проблем, які постають на шляху приєднання України до Європейського Зеленого Курсу є: неефективна система державного управління у сфері охорони навколишнього природного середовища; значне моральне і фізичне зношення основних фондів в усіх секторах економіки; недотримання вимог природоохоронного законодавства; низький рівень екологічної свідомості в суспільстві; недостатнє бюджетне фінансування природоохоронних заходів.

Включення України до реалізації ЄЗК можливе шляхом оновлення додатків до Угоди про асоціацію між Україною, з одного боку, та ЄС, Європейським Співтовариством з атомної енергії та їх державами-членами, з іншого боку, а також зближення України з політикою ЄС у сферах енергетики, довкілля, промисловості та торгівлі. Реалізація цього курсу в Україні має носити комплексний міжгалузевий характер, тобто питання охорони довкілля та протидії зміні клімату повинні враховуватися в сферах енергетики, промислової політики, сільського господарства, транспорту, фінансів тощо.

Наразі впровадження ЄЗК є надзвичайно важливим, адже кожного дня відбудовуються і реконструюються зруйновані будівлі, країна перебуває у стані трансформації до нової стадії розвитку суспільства. Саме зараз Україна має шанс перейти до концепції сталого розвитку шляхом «зеленого» відновлення, разом з тим підвищуючи свою конкурентоспроможність на світових ринках.

Список літератури:

1. *Європейський зелений курс. Представництво України при Європейському Союзі.* URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/galuzeve-spivrobotnictvo/klimat-yevropejska-zelena-ugoda>.
2. *The European Green Deal. An official website of the European Union.* URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en.
3. *Проект Концепції «зеленого» енергетичного переходу України до 2050 року.* <https://www.kmu.gov.ua/news/prezentovano-proekt-konceptsiyi-zelenogo-energetichnogo-perehodu-ukrayini-do-2050-roku>
4. *Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року.* 28 лютого 2019р. № 2697 - VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>
5. *Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року.* 7 грудня 2016 р. № 932-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2016-%D1%80#Text>
6. *Про схвалення Оновленого національно визначеного внеску України до Паризької угоди.* 30 липня 2021 р. № 868-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/868-2021-%D1%80#Text>
7. *Про ратифікацію Паризької угоди: Закон України.* 14 липня 2016р. Відомості Верховної Ради (ВВР). 1469-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1469-19#Text>.
8. *Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Україні.* 2021 URL: <https://mepr.gov.ua/wp-content/uploads/2023/01/Natsdopovid-2021-n.pdf>
9. *Звіти про глобальний стан довкілля від Програми ООН з навколишнього середовища.* 2023. URL: <https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/43922/EGR2023.pdf?sequence=3>

УКРАЇНА ТА ЯПОНІЯ – НОВІ ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ У ДВОХСТРОННІХ ВІДНОСИНАХ

Манько Орина Андріївна

студентка кафедри туристичного бізнесу і країнознавства,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
E-mail: kammimint1@gmail.com

Науковий керівник: д. іст. н., проф. Лиман С. І.

Японія та Україна мають міцні двосторонні відносини з моменту встановлення дипломатичних відносин у 1992 році [1]. Поряд зі спільною відданістю демократії, правам людини та верховенству права, обидві країни співпрацюють у різних сферах, включаючи допомогу в розвитку, економічне співробітництво та нерозповсюдження ядерної зброї. В останні роки Японія була рішучим захисником суверенітету та територіальної цілісності України і надала їй значну фінансову та гуманітарну підтримку після російського вторгнення у 2022 році.

Завдяки візитам на високому рівні та частим зустрічам політична співпраця між двома країнами останнім часом посилилася. Однією з важливих подій 2023 року стала телефонна розмова між президентом В. Зеленським та прем'єр-міністром Кісідою [2], в якій вони підтвердили свою відданість зміцненню двосторонніх відносин та підтримці у відбудові України після закінчення війни.

З точки зору економіки, зв'язки між Японією та Україною зростають, незважаючи на певні перешкоди. Значні інвестиції Японії демонструють її зацікавленість в економічному середовищі України, особливо в автомобільній та сільськогосподарській галузях. Поглибленню економічної співпраці сприяє діяльність Спільної українсько-японської економічної комісії. У 2022 році Японія надала значний пакет фінансової допомоги у розмірі 300 мільйонів доларів США для підтримки економіки України [3].

Разом з тим у тому ж році Японія надала понад 1 мільярд доларів США гуманітарної допомоги [3]. Ця допомога включає товари першої необхідності, зокрема продукти харчування, житло та медичне обладнання.

Крім спільних інтересів в економіці та світовій політиці Японія та Україна мають міцні культурні зв'язки. Між двома країнами відбулися обмінні виставки в галузі мистецтва. У 2014 році в Національному художньому музеї в Токіо відбулася знакова виставка "Україна: Дух нації" у 2014 році, на якій були представлені мистецькі твори з України [1].

Університети Японії та України мають багато програм обміну, які сприяють міжкультурному співробітництву в галузі освіти. Яскравим прикладом є

програма обміну студентами між Національним університетом "Києво-Могилянська академія" та Університетом Васеда. Для подальшого сприяння мовному та культурному взаєморозумінню в обох країнах існують мовні школи.

Спалах COVID-19 також негативно вплинув на двосторонні зв'язки. Обсяги торгівлі між двома країнами скоротилися, а туристичні потоки значно зменшилися. Проте, незважаючи на ці виклики, обидві країни продовжують розвивати свою співпрацю у низці сфер.

Технологічний прогрес і глобалізація відкривають нові можливості для зростання двосторонніх зв'язків.

У контексті технологічного розвитку Японія виступає у ролі одного з провідних світових інноваційних центрів. Потенціал для України у сфері ІТ-технологій є значним. У таких сферах, як робототехніка, енергоефективність, екологія та штучний інтелект, обидві країни можуть працювати разом.

Японський бізнес продовжує інвестувати в економіку України. Японська компанія Mitsubishi Heavy Industries заявила у 2022 році, що інвестує 100 мільйонів доларів США у виробництво електромобілів в Україні.

Японсько-українські відносини загалом є активними та позитивними. Обидві країни прагнуть створити всеосяжний альянс, який слугуватиме їхнім спільним цілям.

У відносинах між Японією та Україною існують позитивні можливості. Обидві країни мають спільні інтереси в наступних сферах:

- 1) Демократія та права людини;
- 2) Миробудову та безпеку в усьому світі;
- 3) Економічний розвиток та співробітництво;
- 4) Культурний обмін.

Україна та Японія також є членами багатьох міжнародних організацій, що сприяє їхньому співробітництву.

Конфлікт, що спалахнув в Україні у 2022 році, надав відносинам країни з Японією нового імпульсу. Японія підтримує суверенітет і територіальну цілісність України та надає значну військову та гуманітарну допомогу країні.

Наразі тривають переговори щодо укладення угоди про вільну торгівлю між Японією та Україною [5]. У разі його успіху це стане потужним стимулом для розвитку економічного співробітництва між двома країнами.

З вказаних складових можна побачити, що є всі можливості для того, щоб відносини між Японією та Україною продовжували зростати і розширюватися.

Наступні конкретні дії можуть бути реалізовані для просування японсько-українських відносин:

Активізувати політичний дискурс. В обох країнах мають відбуватися регулярні зустрічі між главами держав, урядів, парламентів та інших органів влади. Це сприятиме зміцненню взаєморозуміння та довіри.

Збільшити економічну співпрацю. Японський та український бізнес можуть робити економічні інвестиції один в одного та експортувати товари і

послуги до Японії. Це сприятиме економічному зростанню та створенню нових робочих місць в обох країнах.

Зростання міжкультурної співпраці. Між двома країнами можливі обміни культурними делегаціями, а також спільні фестивалі та заходи. Наприклад, у 2022 році в Японії відбувся фестиваль української культури "Україна в Токіо". На фестивалі були представлені українська музика, танці, мистецтво та звичаї.

Перемога України у війні з Росією є важливим фактором, який може сприятливо вплинути на розвиток відносин між двома країнами. Україна зможе зміцнити свій суверенітет і відновити економіку, що створить нові перспективи для співпраці з Японією.

Загалом, відносини між Японією та Україною є активними та позитивними, з великим потенціалом для розвитку в різних сферах. Реалізація конкретних дій, таких як активізація політичного дискурсу та збільшення економічної та культурної співпраці, може сприяти їхньому подальшому зростанню і взаємній користі.

Список літератури:

1. Політичні відносини між Україною та Японією. Посольство України в Японії. URL: <https://japan.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/256-politichni-vidnosini-mizh-ukrajinoju-ta-japonijeju>
2. Interfax-Ukraine. Прем'єр Японії та Зеленський провели телефонну розмову, обговорили можливий візит до Києва - NHK. Інтерфакс-Україна. URL: <https://interfax.com.ua/news/general/882877.html>
3. Прокоп'єва А.А., Татаренко Н.О., Набок І.І., Побоченко Л.М. Сучасні дипломатичні відносини України з Японією: кроскультурний та економічний аспект // Ефективна економіка. 2023. - №3. URL: <https://nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/1295/1305>
4. Тихомирова Є. Партнерство України та Японії в контексті російсько-української війни. Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. 2023. № 2 (16). С. 196–212. URL: <https://doi.org/10.29038/2524-2679-2023-02-196-212>
5. Михайлов Д. Україна та Японія розпочали переговори щодо двосторонньої угоди про гарантії безпеки. Суспільне Новини. URL: <https://suspilne.media/589153-ukraina-ta-aponia-rozpocali-peregovori-sodo-dvostoronnoi-ugodi-pr-o-garantii-bezpeki/>
6. Alexiyevets L., Havur V. The International Context of Japan's Support for Ukraine in 2022. The World of the Orient. 2023. Vol. 2023, no. 3. URL: <https://doi.org/10.15407/orientw2023.03.077> (date of access: 26.11.2023)

* * *

УЧАСТЬ УКРАЇНИ В МІЖНАРОДНИХ МИРОТВОРЧИХ ОПЕРАЦІЯХ ТА ЇЇ ВНЕСОК У ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СВІТОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ

Маслова Карина Русланівна,

здобувачка кафедри туристичного бізнесу та країнознавства,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Україна

Слабоспицька Катерина Романівна,

здобувачка кафедри туристичного бізнесу та країнознавства,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Україна

Науковий керівник: к. е. н., доц. Шамара І.О.

Сучасна геополітика підкреслює важливість миротворчої діяльності. Поява міжнародних миротворчих ініціатив була зумовлена різноманітними факторами і причинами, зокрема розростанням конфліктів у пострадянській період. Розпад Радянського Союзу призвів до стабілізації міжнародного політичного простору, але водночас постала нова проблема – дезінтеграція попередніх політичних блоків і створення незалежних держав, які могли б формувати власну політику. Це утворює нестабільність, оскільки тепер кожна країна може впливати на геополітичну ситуацію у світі незалежно від інших.

Україна вважає пріоритетною миротворчу діяльність органів ООН, спрямовану на уникнення та вирішення міжнародних конфліктів. 16 липня 1990 року Верховна Рада України прийняла Декларацію про національний суверенітет, зробивши перший крок до участі українських миротворчих сил у таких операціях. Цей документ визначає правові основи міжнародного представництва України [2, с. 86].

В миротворчих операціях Україна почала брати участь після приєднання до миротворчих сил ООН, що пов'язано з ухваленням постанови Верховної Ради України 1992 року «Про участь батальйонів Збройних Сил України в Миротворчих Силах Організації Об'єднаних Націй у зонах конфліктів на території колишньої Югославії». З тих пір, більше 45 тис. військовослужбовців Збройних Сил України були залучені до різноманітних міжнародних операцій [3, с. 192].

З моменту свого заснування Організація Об'єднаних Націй була визначена як універсальне утворення з глобальним впливом, покликане служити людям усіх країн і виконувати широкий спектр обов'язків. До основних цілей Організації Об'єднаних Націй належить не тільки підтримка міжнародного миру та безпеки, але й розвиток міжнародних відносин між країнами та забезпечення їх глобальної співпраці для вирішення міжнародних викликів [2, с. 87].

Під час своєї діяльності в ООН, Україна взяла участь в наступних миротворчих місіях: Місія ООН у справах тимчасової адміністрації в Косово 1999 року (UNMIK), Місія ООН зі стабілізації в Демократичній Республіці Конго 2010 року (MONUSCO), Збройні Сили ООН з підтримки миру на Кіпрі 1964 року (UNFICYP), Тимчасові Сили ООН щодо забезпечення безпеки в Аб'єї 2011 року (UNISFA), Місія ООН у Республіці Південний Судан 2011 року (UN-MISS), Багатопрофільна комплексна місія ООН зі стабілізації в Малі 2013 року (MINUSMA) [4, с. 45].

Участь України в різноманітних миротворчих операціях ООН принесла багато позитивних наслідків. По-перше, це посприяло підвищенню авторитету

України на міжнародній арені, зробило її визнаним і надійним партнером у сфері міжнародної безпеки та збереження стабільності у світі. По-друге, участь у миротворчій діяльності стала необхідною складовою євроінтеграційного шляху України, яка доповнює її внутрішні перетворення, спрямовані на повну та всебічну інтеграцію до Європи та євроатлантичної спільноти. По-третє, Україна підвищила авторитет в міжнародному співтоваристві та продемонструвала світові позитивний внесок країни у здійснення миротворчих операцій. По-четверте, активна участь українських миротворців у місіях приносить значні фінансові кошти до державного бюджету, що можна вважати перевагою співпраці з ООН у сфері миротворчої діяльності. По-п'яте, участь у миротворчих операціях забезпечує Україну висококваліфікованими спеціалістами, які демонструють здатність ефективно справлятися з найскладнішими завданнями, що стоять перед ними [5].

Також Україна активно приймала участь в миротворчих місіях під егідою Північноатлантичного альянсу. Під час діяльності країни в даному утворенні, наймасштабнішою миротворчою операцією в якій вона брала участь за роки своєї незалежності була місія в Іраку. Офіційна мета України відправлення військ до Іраку – виконання зобов'язань перед міжнародним співтовариством та забезпечення миру у всьому світі. Необхідність цього важливого політичного рішення була обґрунтована Указом Президента України Леоніда Кучми від 2 червня 2003 року. Як держава-член Організації Об'єднаних Націй Україна визнає свій обов'язок прийняти вказівки резолюції № 1483 Ради Безпеки ООН від 22 травня 2003 року. Метою участі України в миротворчих операціях в Іраку є усунення загроз миру та міжнародній безпеці шляхом створення стабільних умов у країні.

Загалом, Україна брала участь у миротворчих місіях НАТО: Місії НАТО в Іраку, операція НАТО «Морський охоронець», Місія багатонаціональних сил НАТО у Косово, Республіка Сербія, тренувально-дорадча Місія НАТО «Рішуча підтримка» в Ісламській Республіці Афганістан [6].

Після російського вторгнення 24 лютого 2022 року президент України Володимир Зеленський видав розпорядження повернути всіх миротворців. Як результат, було повернуто 250 військовослужбовців і шість вертольотів Мі-8 з екіпажем.

Таким чином, участь України в миротворчих місіях НАТО та ООН мали значні результати, до яких можна віднести: підвищення престижу держави, створення сприятливого середовища для розвитку та активізації співробітництва з іншими країнами, набуття цінного досвіду, а також визначення та адаптація до сучасних вимог та перегляд пріоритетів у розвитку Збройних Сил та модернізації озброєння та військової техніки, у тому числі можливостей військово-технічного співробітництва з іншими арміями.

Список літератури:

1. Зіньковський С. О. Український миротворчий контингент у Республіці Ірак. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. 20212. № 1006. С. 55-61. URL:

https://philosophy.karazin.ua/ua/kafedra/visn_ua/15/08_zinkovskiy.pdf ; 2. Комарова Л. В. Українські контингенти в миротворчих операціях ООН. Наука. Релігія. Суспільство. 2010. № 3. С. 86-89. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/33627/151-Комарова.pdf?sequence=1>; 3. Перова Л. В. Участь України у миротворчих операціях ООН: правові та практичні питання. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. 2019. Вип. 58. Т. 2. С. 191-194. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/921571.pdf> ; 4. Романюк Н., Больчук О. Участь України в миротворчих місіях Організації Об'єднаних Націй. Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. 2021. № 2 (10). С. 39-50. URL: <https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/article/view/208/187> ; 5. Участь України в миротворчій діяльності підвищує авторитет держави на міжнародній арені. Укрінформ. URL: <http://surl.li/nrjrg> ; 6. Участь України у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки під проводом Альянсу, Силах реагування НАТО та навчаннях. Місія України при НАТО. URL: <https://nato.mfa.gov.ua/ukrayina-ta-nato/uchast-ukrayini-u-mirotvorchih-operaciyah-pid-provodom-alyansu>

* * *

ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО ІНСТИТУТУ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ: ОСОБЛИВОСТІ, ЗДОБУТКИ ТА ПРОБЛЕМИ

Мателешко Юрій Павлович,

доцент кафедри міжнародних студій та суспільних комунікацій,
Ужгородський національний університет,
кандидат історичних наук, доцент,
yurii.mateleshko@uzhnu.edu.ua

З 2018 р., після досить тривалих процесів обговорень та дискусій, починає функціонувати Український інститут (УІ) як профільна державна установа культурної дипломатії, що знаходиться у сфері управління Міністерства закордонних справ України. Останнє забезпечує належне фінансування та сприятливі нормативно-правові умови для діяльності УІ, а також погоджує щорічні плани його заходів.

Головна діяльність УІ спрямована на покращення сприйняття і розуміння України у світі та розвиток її культурних зв'язків з іншими країнами [6, с. 5-6]. До основних напрямів програмної діяльності Інституту сьогодні належать мистецькі програми (візуальне мистецтво, перформативні мистецтва, кіно, музика, література), кроссекторальні проекти та програми, академічні програми, українська мова, громадянське суспільство, розвиток культурної дипломатії, дослідження та аналітика [1].

Після 24 лютого 2022 р. Інститут корегує свою діяльність відповідно до умов та потреб воєнного часу. 28 лютого представники установи виступили із закликом до міжнародної спільноти про призупинення будь якої культурної співпраці з Росією. Завдяки УІ були скасовані російські стенди та виступи на музичних фестивалях, кіноподіях і книжкових ярмарках. Упродовж року

Інститут звернувся до понад 600 впливових культурних інституцій, фестивалів та міжнародних майданчиків із вимогою призупинити співпрацю з Росією. [2, с. 9].

Український інститут вибудував системну роботу з партнерськими й донорськими інституціями задля виконання своїх програмних задач під час повномасштабного вторгнення Росії в Україну. З 24 лютого 2022 р. була залучена партнерська та донорська підтримка на загальну суму понад 75 937 млн грн. (від Британської Ради, Агенції США із міжнародного розвитку USAID, European Cultural Foundation, Гете-Інституту, Міжнародного фонду «Відродження» та ін.) [2, с. 10-11].

На початку березня 2022 р. УІ запустив кампанію «Листівки з України» з метою привернути увагу міжнародної аудиторії до масштабних руйнувань української культурної спадщини під час російського вторгнення. У рамках проекту було підготовлено понад 80 листівок про об'єкти культурної спадщини з різних регіонів країни українською та англійською мовами. Кожна з листівок розповідає історію конкретного об'єкту та обставин руйнування чи пошкодження пам'ятки. Загальне охоплення аудиторії кампанії станом на 31 грудня 2022 р. склало 19 438 338. [2, с. 12-14].

В умовах відсутності державного фінансування кіногалузі програми УІ були зосереджені на представленні українського кіно за кордоном, професійному розвитку українських кінематографістів, налагодженню партнерств, пошуку співфінансування для кіно на фінальних стадіях виробництва, участі продюсерів у кіноринках. Інститут організував покази і презентації понад 100 українських фільмів та участь українських делегацій в головних кіноподіях Франції, Австрії, Польщі, Сербії, Боснії і Герцеговині, Канаді, Іспанії, Німеччині та Швеції (Каннському кінофестивалі, Berlinale, DOK Leipzig, фестивалях у Сан-Себастьяні, Торонто, Мальме, Сараєво, Торуні тощо) [2, с. 50].

Оскільки Росія активно використовує російську культуру та культурну дипломатію для поширення вигідних для Кремля наративів та уявлень серед закордонних, зокрема західних, аудиторій, протягом 2022 р. Інститутом були розроблені три аналітичні записки, що розкривають її стратегії та інструменти у цьому завданні («Російський прапор буде там, де є російська мова: Фонд «Русский мир»», «Спочатку рублі, тоді гармати: Фонд підтримки публічної дипломатії ім. О. М. Горчакова», «Росспівробітництво: нестерпна жорсткість «м'якої сили»» [3-5]). У фокус дослідження потрапили три найбільші російські державні або афілійовані з державою організації, що ставлять собі за мету поширювати кремлівські геополітичні й культурні наративи та підтримувати зв'язок із росіянами та симпатиками за кордоном.

Загалом протягом 2022 р. Інститутом було реалізовано 205 заходів і проектів, які відбулися в 24 країнах світу (62 країни усіх континентів були охоплені комунікаційними кампаніями УІ). Кількість залученої аудиторії в соцмережах склала 362 млн осіб, в медіа – 56,4 млн [2, с. 18].

Статут Українського інституту передбачає можливість заснування закордонних представництв, наявність яких дозволяє посилити діяльність установи в тій чи іншій країні. В стратегії УІ на 2020–2024 рр. виокремлено декілька потенційних моделей роботи його представництв за кордоном: 1) філія (представництво), створена відповідно до законодавства держави перебування; 2) неприбуткова організація, яка зареєстрована за кордоном та має право здійснювати програмну діяльність від імені УІ відповідно до рамкового договору; 3) працівники української закордонної дипломатичної установи, які виконують функції представників (менеджерів) УІ та підпорядковані йому в комунікаційних і програмних питаннях; 4) резиденти країни перебування (фізичні особи), з якими УІ укладає трудові договори, уповноважуючи їх здійснювати відповідну діяльність. У середньостроковій перспективі в пріоритетних державах пропонується працювати згідно моделі 1 або 2, а у важливих країнах – моделі 3 або 4 [6, с. 33].

Істотною проблемою Інституту була досить тривала відсутність його іноземних філій. Протягом 2022 р. тривала активна робота щодо започаткування перехідної моделі представництва УІ в Німеччині. Так, у червні у співпраці з Посольством України у Німеччині команда розробила та надіслала на розгляд МЗС концепцію закордонної філії Інституту в Берліні. УІ уклав меморандум про взаємодію з Гете-Інститутом для запуску роботи своєї філії у Німеччині, що фінансуватиметься Open Society Foundations. Відкриття представництва УІ в цій країні відбулось 29 березня 2023 р. [2, с. 101]. 10 листопада 2023 р. Український інститут відкрив своє представництво у Франції, яке користується широкою інституційною підтримкою Міністерства культури Франції, Міністерства Європи та закордонних справ Франції, Французького інституту, Посольства Франції в Україні та міської влади Парижу [7].

Отже, культурна дипломатія України має досить потужну інституційну основу у вигляді Українського інституту, який протягом воєнного часу довів свою ефективність, про що свідчать організовані ним численні заходи, які охоплювали мільйонні зарубіжні аудиторії, а також відкриття двох представництв УІ – в Німеччині та Франції. Для продуктивної роботи Інституту необхідно розширювати мережу своїх закордонних філій (на зразок Британської ради, Інституту Сервантеса, Гете-Інституту тощо), які зможуть посилити його контакти із іноземною аудиторією та зацікавленими у довгостроковому та плідному співробітництві сторонами.

Список літератури:

1. Програмні напрями Українського інституту. URL: <https://ui.org.ua/programs/>; 2. Річний звіт Українського інституту 2022. URL: https://ui.org.ua/wp-content/uploads/2023/05/report-ui_2022.pdf; 3. Російський прапор буде там, де є російська мова: Фонд «Русский мир»: аналітична записка. URL: <https://ui.org.ua/sectors/russkiy-mir-foundation/>; 4. Роснівробітництво: нестерпна жорсткість «м'якої сили»: аналітична записка. URL:

<https://ui.org.ua/sectors/rossotrudnichestvo-the-unbearable-harshness-of-soft-power/>; 5. Спочатку рубли, моді гармати: Фонд підтримки публічної дипломатії ім. О. М. Горчакова: аналітична записка. URL: <https://ui.org.ua/sectors/projects/research-sectors/gorchakov-diplomacy-fund/>; 6. Стратегія Українського інституту на 2020–2024 роки. URL: <https://ui.org.ua/wp-content/uploads/2022/01/strategy-ukrainian-institute-3.pdf>; 7. Український інститут відкрив представництво у Франції. URL: <https://mfa.gov.ua/news/ukrayinskij-institut-vidkriv-predstavnictvo-u-franciyi>.

* * *

КУЛЬТУРНА ДИПЛОМАТІЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ

Миросьді Ольга Володимирівна,

студентка 3 курсу кафедри туристичного бізнесу та країнознавства,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
E-mail: olyapushok04@gmail.com

Науковий керівник: к.е.н., доц. Панова І.О.

На сучасному етапі, Україна опинилась у складному становищі, що зумовлює необхідність використання різних інструментів зовнішньої політики, які сприятимуть покращенню іміджу, дадуть можливість вдосконалити впізнання країни і її культурного різноманіття, що, у свою чергу, сприятиме вдосконаленню зовнішньополітичних відносин з іншими акторами, які є стратегічними союзниками держави. Міжнародна підтримка та допомога іноземних партнерів сьогодні відіграють провідну роль у контексті вирішення війни, тому для цього Україна використовує сукупність дієвих інструментів, які, дають можливість схилити міжнародних партнерів на її «сторону», тим самим зміцнюючи їхню підтримку. Одним із таких інструментів виступає саме культурна дипломатія, яка є особливо важливою для України на сучасному етапі, адже завдяки цьому саме культура виступає ефективною зброєю, що дає можливість перемогти ворога та здобути міжнародну підтримку. Тому важливо розглянути особливості культурної дипломатії України на сучасному етапі, як важливої складової її зовнішньополітичних відносин.

Сьогодні, в умовах повномасштабної війни, особливо важливим є використання інструментів «м'якої сили». Одним із таких засобів виступає саме культура, яка є невід'ємною складовою життя держави, що поєднує у собі матеріальні та нематеріальні надбання народу, його духовне життя та взаємодію між різними інститутами та суспільством. Відповідно, саме використання культурної дипломатії, як елементу «м'якої сили» є особливо актуальним на сучасному етапі зовнішньополітичних відносин України.

Культурна дипломатія – важлива складова зовнішньої політики України. Згідно з визначенням, культурна дипломатія – це комплекс цілеспрямованих дій, що направлені на здійснення обміну ідеями, інформацією, цінностями,

традиціями, віруваннями та іншими аспектами культури, з метою сприяння міжкультурному взаєморозумінню. Окрім цього, культурна дипломатія передбачає особливе співробітництво між державами, за умов якого вони не використовують політичні, економічні та військові інструменти, а формують позитивний імідж шляхом використання елементів «м'якої сили». Таким чином держава на міжнародному рівні просуває власну культуру та її різні складові, застосовуючи саме культурну дипломатію [1; 2; 3].

Використання культурної дипломатії як інструменту міжнародних відносин забезпечується державною установою, зокрема «Українським інститутом», діяльність якого дає можливість Україні забезпечити виконання Стратегії публічної дипломатії 2021-2025.

Останніми роками культурна дипломатія для України є особливо важливою складовою зовнішньої політики. До ефективних шляхів розвитку культурної дипломатії належить:

- розширення державної культурної політики щодо популяризації ціннісних пріоритетів суспільного розвитку в умовах зовнішньої агресії і відповідно економічного спаду;
- суттєва протидія розповсюдженню деструктивних ідеологічних установок у громадській свідомості;
- підтримка ідентичності в теперішніх умовах [4].

Окрім цього, підкреслимо, що Україна використовує різноманітні інструменти культурної дипломатії. Розглянемо деякі з них. У першу чергу, від початку повномасштабної війни у мережах з'явилась велика кількість публікацій, меседжів, мемів тощо, присвячених актуальним під час повномасштабної війни темам, основними отримувачами яких стали іноземні політики та громадяни, у тому числі і РФ. Зокрема, відео з острова Зміїний, у якому українські військові дали відповідь російському кораблю, стало культовим та дало можливість довести усьому світу незламність українців. Окрім цього, яскравим прикладом є відео про жінку з Херсонщини, яка пропонує російським військовим покласти в кишеню насіння соняшника, історії «про привида Києва» тощо. Численні публікації, у тому числі й у жартівливій формі, дозволили переконати закордонних читачів та західних політиків у необхідності надання допомоги українцям, як у вигляді дипломатичної підтримки, так і у вигляді надання фінансової та військової допомоги, зокрема – озброєння [5].

Разом з тим, особливо важливими інструментами культурної дипломатії стали витвори мистецтва: картини українських художників, присвячені темі війни, кінострічки, які висвітлюють окремі події повномасштабної війни тощо. Одним із таких фільмів став фільм «20 днів у Маріуполі», що побачив світ у 2022 році. Його поява дозволила привернути увагу світової спільноти до подій, що відбувались у Маріуполі, тим самим вкотре наголосити на жорстокості окупанта [6].

Враховуючи усе це, культурна дипломатія є важливою складовою зовнішньої політики України в умовах повномасштабної війни. Шляхом

використання інструментів культурної дипломатії, зокрема – у вигляді публікації різноманітних меседжів та жартів у мережі інтернет, відео, у яких зображені звичайні українці, витворів мистецтва у вигляді картин та кінострічок тощо, на сьогодні Україна має можливість досягти вдалих результатів на міжнародній арені. Завдяки цьому наразі Україна сформувала імідж незламної держави, яка надає міцний опір та вже протягом майже двох років має успіхи на фронті. Окрім цього, культурна дипломатія є важливою з точки зору надання міжнародної допомоги іноземними партнерами. Тому існує необхідність у подальшому розвитку культурної дипломатії, що дозволить сформувати позитивний імідж України і після війни, який позитивно впливатиме на її повоєнний розвиток.

Список літератури:

1. Луценко А. В. «М'яка сила» в сучасній геополітиці: монографія. Київ, 2011. 216 с.; 2. Гавриленко І. Концепції та моделі здійснення культурної дипломатії. Міжнародні відносини. 2014. №2 (41). С. 5-9; 3. Nye, J. S. *Soft power and cultural diplomacy*. *Public Diplomacy Magazine*. 2010. Vol. 1, P. 113-147; 4. Кубко В. Культурна дипломатія в системі стратегічних комунікацій України. Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. Випуск 2022. №45. С. 125-134; 5. Кудіна А. Культурна дипломатія України в умовах війни [Електронний ресурс]. URL: <http://surl.li/nrins> (дата звернення: 28.11.2023); 6. Фільми про війну в Україні 2022-2023 років. 10 стрічок, які рекомендуємо переглянути у вільний час URL: <https://svoi.city/articles/263971/filmi-pro-vijnu-2022-2023> (дата звернення: 28.11.2023).

* * *

ОСНОВНІ КОНЦЕПЦІЇ ІННОВАЦІЙ В СФЕРІ ГОСТИННОСТІ

Мишаченко Владислав Олександрович,

студент кафедри міжнародної електронної комерції,
та готельно-ресторанної справи,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,
E-mail: mishachenkko.vlad@gmail.com

Науковий керівник: к.е.н., доц. Миколенко О.П.

Інновації, або нововведення, грають важливу роль не тільки в макроекономічному розвитку та забезпеченні економічного зростання, але і в досягненні цілей комерційної організації, що розглядається як мікрорівень по відношенню до регіональної або національної економіки. У загальному вигляді інновації можна розглядати як процес впровадження нововведень в ту чи іншу діяльність господарюючого суб'єкта. Інноваційний розвиток підприємства – це процес необоротної закономірної зміни підприємства і бізнес-процесів у ньому, викликаний розробленням і впровадженням інновацій [1]. В умовах ринкової економіки інновації виступають інструментом суперництва, підвищують конкурентоспроможність і стійкість розвитку того чи іншого господарюючого

суб'єкта. В умовах глобалізації економічних процесів інновації трансформуються в фактор успішності функціонування і розвитку [2].

Згідно з ЗУ «Про інноваційну діяльність», інновації - це новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоспроможні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальну сферу [5]. Інновації можна розглядати як вкладення інвестиційного капіталу в нововведення, які призводять до кількісних або якісних змін у підприємницькій діяльності. Під інновацією слід розуміти тільки радикальні зміни, які впливають на кінцевий результат діяльності. Кожна інновація проходить стадії розвитку від зародження до занепаду, інноваційний розвиток підприємства передбачає готовність та спроможність до розробки та впровадження нововведень, тобто підтримки життєвого циклу інновацій [7]. Життєвий цикл інновації – це певний період часу, протягом якого інновація має активну життєву силу і приносить виробникові і / або продавцю прибуток або іншу реальну вигоду. Концепція життєвого циклу інновації грає принципову роль при плануванні виробництва інновацій і при організації інноваційного процесу [6].

Ця роль полягає в наступному [3]:

- змушує керівника господарюючого суб'єкта аналізувати господарську діяльність як з позиції теперішнього часу, так і з точки зору перспектив її розвитку;

- визначає необхідність систематичної роботи з планування впровадження інновацій, а також з придбання інновацій;

- є основою аналізу і планування інновації. При аналізі інновації можна встановити, на якій стадії життєвого циклу знаходиться ця інновація, яка її найближча перспектива, коли почнеться різкий спад і коли вона закінчить своє існування.

Життєвий цикл інновації – процес створення і використання нововведення. В життєвому циклі інновації можна чітко виділити наступні стадії: дослідження, виробництво та споживання. Теоретично, чим «молодша» фаза, на якій знаходиться нововведення, тим більші його перспективи на ринку. Але багато залежить від того, як довго новий продукт буде розроблятися і просуватися на ринок. Тому чим швидше здійснюється інноваційний процес, тим більша ймовірність того, що нововведення буде мати успіх. Іноді впровадження нововведення розтягується на довгі роки, а за цей період з'являються інші інновації, і продукт в результаті вже не матиме великої цінності [8].

На сучасному етапі ринкової економіки високий рівень конкуренції вважається нормальним явищем, тому підприємство змушене за допомогою інновацій та інноваційного процесу, знаходити і створювати оригінальні конкурентні переваги своєї продукції. Інноваційні перетворення зачіпають всі сфери діяльності підприємства і повинні бути спрямовані в першу чергу на задоволення суспільних потреб. Тобто, в даний час, без застосування інновацій

неможливе створення наукомісткої конкурентоспроможної продукції. Слід зауважити, що не всі інновації настільки необхідні підприємству. Технологія формування інноваційної діяльності повинна включати в себе етапи збору і аналізу необхідної інформації, прогнозування результатів інноваційної діяльності, реалізацію творчого потенціалу трудового колективу, наявність нормативної бази і налагоджених механізмів прийняття рішень. Дуже багато важить стадія завершення інноваційного процесу і виходу продукту (інновації) на ринок, тому що велика кількість інноваційних ідей не доходять до стадії реалізації. В першу чергу це пов'язано з недостатніми інвестиціями на стадії розробки [4]. В умовах ринкової економіки інновації виступають інструментом суперництва, підвищують конкурентоспроможність і стійкість розвитку того чи іншого господарюючого суб'єкта. В умовах глобалізації економічних процесів інновації трансформуються в фактор успішності функціонування і розвитку.

Можна виділити п'ять основних напрямів розвитку інноваційних процесів готельно-ресторанного бізнесу:

- розширення сировинної бази: біологічно активні добавки, продукти переробки морепродуктів і сої, імпорتنі та інші продукти;

- використання передових промислових технологій;

- застосування автоматичних систем керування та контролю, високоефективної вимірювальної та контрольної апаратури;

- нові технології та тенденції в кулінарії пов'язані з появою модних тенденцій в громадському харчуванні та кухні: креативний, еkleктичний, вегетаріанський та інші;

- розробка конкурентоспроможного асортименту продукції з певними споживчими характеристиками, високими параметрами якості та обслуговування. Сучасне життя неможливо уявити без впровадження та застосування інновацій.

Сьогодні інновації є невід'ємною частиною та одним із пріоритетних напрямів розвитку в усіх сферах суспільного життя. Інноваційні процеси особливо актуальні у сфері послуг, особливо в індустрії HoReCa, що зумовлено швидким зростанням глобального готельно-ресторанного бізнесу та глобалізацією. Інновації в сфері HoReCa є результатом застосування нових продуктів в індустрії готельно-ресторанного бізнесу з підвищенням ефективності і, в першу чергу, досягнення комерційної ефективності, забезпечення сталого функціонування та розвитку галузі.

Список літератури :

1. Архіпов В. В. *Організація ресторанного господарства: навчальний посібник для студентів ВНЗ.* – К.: Центр учбової літератури: Інконс, 2017. – 185 с.;
2. Архіпов В. В. *Ресторанна справа: асортимент, технологія і управління якістю продукції в сучасному ресторані: навчальний посібник.* – К.: Центр учбової літератури: Інконс, 2015. – 74 с.;
3. Борисова О. В. *Тенденції розвитку готельно-ресторанного бізнесу в Україні // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг.* – 2012.– Вип.1(2). – С.331-338.;
4. Бородіна В. В. *Ресторанно-готельний бізнес: облік, податки, маркетинг, менеджмент.* – К.: Книжковий світ, 2018. – 165 с.;
5. Волков Ю. Ф. *Интер'єр і обладнання*

готелів і ресторанів. – К.: Фенікс, 2015. – 352 с.; 6. Глебова А. О. Інноваційні технології у туристичній галузі. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://tourlib.net/statti_ukr/glebova2.htm ; 7. Жмалев В. Г., Шимановська Л. М. Основи менеджменту і управлінської діяльності. – К.: Україна, 2018. – 454 с.; 8. Кабушкін Н. І., Бондаренко Г. А. Менеджмент готелів і ресторанів. – К.: Нове знання, 2019. – 68 с.; 9. Кірейцев Г. Г. Фінансовий менеджмент. – К.: ЦУЛ, 2018. – 496 с.; 10. Коваленко Л. О., Ремньова Л. М. Фінансовий менеджмент. – К.: Знання, 2019. – 485 с.; 11. Матюшенко І. Ю. Основи фінансового менеджменту. – К.: Центр навчальної літератури, 2014. – 219 с.

* * *

ТУРЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКІ ВІДНОСИНИ У КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Мирна Анастасія Андріївна,

студентка кафедри туристичного бізнесу та країнознавства,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
E-mail: myrna2020uk12@student.karazin.ua

Науковий керівник: д-р історичних наук, проф. Лиман С. І.

Різка зміна геополітичного ландшафту регіону в 2014 році спонукала Україну до переоцінки своєї міжнародної позиції щодо Туреччини. Через анексію Криму, бойові дії на сході країни та загальне погіршення безпекової ситуації в Чорноморському регіоні, Туреччина почала займати одне з перших місць у зовнішньополітичних пріоритетах України.

Туреччина, зі свого боку, порушила на переговорах з Україною такі питання, як енергетичне та військово-технічне співробітництво, що раніше вважалися надто делікатними через кризу турецько-російських відносин. Політичний дискурс щодо поточних безпекових та економічних викликів став більш інтенсивним між Україною та Турецькою Республікою, було проведено багато зустрічей на високому рівні.

Після повномасштабного вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 року, Туреччина активно залучила свої дипломатичні ресурси для сприяння припиненню війни та вирішенню кризи шляхом діалогу та переговорів. 28 лютого 2022 року, Туреччина, згідно Конвенції Монтре, закрила стратегічні протоки Босфор та Дарданелли для військових російських кораблів на прохання української сторони. Це рішення стало вигідним для України та вкрай важливим для Туреччини – перекривши протоки, Туреччина застрахувала себе від подальшої ескалації конфлікту в Сирії. Таким чином, Туреччина підтвердила свою роль як впливового регіонального лідера та висловила важливу підтримку територіальній цілісності та незалежності України [1, 5].

Хоча Туреччина публічно виражала свою підтримку суверенітету та територіальній цілісності України, одночасно надаючи обмежену гуманітарну допомогу, вона все ще являється єдиною країною НАТО, яка не приєдналася до антиросійських санкцій. З іншого боку, Туреччина використовувала підтримку

України як інструмент для покращення свого іміджу на Заході. Країна мала на меті продемонструвати свій вплив у Чорноморському регіоні та вплинути на певні дії партнерів.

Зокрема, у цьому конфлікті Туреччина вирішила утриматися від формального приєднання до сторін конфлікту, вдало пропонуючи себе як нейтрального посередника в миротворчому процесі та платформи для діалогу між країнами. Проте, наразі ініціативи Туреччини не призвели до значущого прогресу через неприйнятність Російської Федерації відмовитися від агресивних планів стосовно України. Організовані заходи, зокрема зустріч міністрів закордонних справ С. Лаврова та Д. Кулеби у березні 2022 року та наступні переговори делегацій обох країн 29 березня 2022 року у Стамбулі, не виявилися ефективними та мали переважно демонстративний характер. Туреччина вживає заходів для використання цього сценарію як ресурсу для власного іміджу. Участь Туреччини в переговорах між Росією та Україною фігурує у внутрішньополітичному порядку денному країни. Це може підкреслювати заслуги президента Реджепа Таїпа Ердогана в організації переговорів на території Туреччини та унікальну роль держави як посередника між конфліктуючими сторонами [7, с. 67].

Важливо відзначити також те, що Туреччина продовжує поставляти для ЗСУ БПЛА «Байрактари» та бронемашини «Кіпрі». Окрім цього, напередодні повномасштабного вторгнення була підписана угода між Україною та Туреччиною, яка передбачає будівництво в Україні заводу з виробництва бойових безпілотників «Байрактар» з українськими двигунами [2].

Ключову роль відіграло турецьке посередництво у липні 2022 року, коли було вирішено питання розблокування експорту українського зерна. 22 липня 2022 року було підписано міжнародний договір «Чорноморська зернова ініціатива» (зернова угода) Україною, Туреччиною, Росією та ООН. Українська сторона підписала з Туреччиною та Організацією Об'єднаних Націй угоду, до якої входять зобов'язання сторін щодо безпечного функціонування експортних маршрутів у Чорному морі. Такий же документ підписали Туреччина, ООН та Росія. Відновлення експорту не лише сприяло вирішенню глобальної продовольчої кризи, але також забезпечило валютні надходження до українського бюджету. Але, 17 липня 2023 року, Росія заявила про свій вихід з даної угоди. Наразі, перемовини президента Р.Т. Ердогана з російською стороною не дали позитивних зрушень [3, с. 36-37; 4, с. 5-14].

Слід відзначити також те, що Туреччина виступила ініціатором широкомасштабної гуманітарно-військової операції для евакуації захисників Маріуполя з металургійного комбінату «Азовсталь». Відповідно до умов екстракції, їх мали тримати в Туреччині під гарантіями захисту від президента Реджепа Ердогана до завершення війни. Проте, у результаті перемовин української та турецької сторін, вдалося організувати повернення українських захисників. Це суттєво сприяло розвитку українсько-турецьких відносин і визначило новий вектор у світовій дипломатії.

Висновки. Українсько-турецькі відносини у контексті російсько-української війни являються складними та динамічними, обумовленими не лише стратегічними інтересами, але й геополітичним контекстом та внутрішньополітичними факторами обох країн. Турецька Республіка продемонструвала стабільну підтримку територіальної цілісності України. Однак її специфічна позиція щодо російського вторгнення визначається регіональними інтересами та розглядом вигід двосторонніх відносин з конфліктуючими сторонами. Наразі, українсько-турецькі відносини відзначаються активним й різнобічним співробітництвом у політичній, економічній і військовій сферах.

Список літератури:

1. Конвенція про режим проток, 1936. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_228#Text
2. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/>
3. Гавриленко Н., Бобровицький А., Замікула М. та ін. Стратегічне партнерство з Турецькою Республікою : зовнішньоекономічні аспекти : аналіт. доп. Київ : НІСД, 2022. 59 с. URL: <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2022.16>
4. Крупчан О. Д. (гол. ред.) та ін. Приватне право і підприємництво. Збірник наукових праць. Вип. 22. Київ: НДІ приват. права і підприємництва ім. акад. Ф. Г. Бурчака Нац. акад. прав. Наук України, 2023. 198 с. URL: http://ppp-journal.kiev.ua/archive/2023/22/2023_22.pdf
5. Назарчук І. Застосування Конвенції Монтре за умов російсько-української війни. Юридична газета online. URL: <https://jur-gazeta.com/dumkaeksperta/zastosuvannya-konvenciyi-montre-za-umov-rosiyskoyukrayinskoyivivni.html>
6. Слюсаренко О. Д. Особливості зовнішньої політики Туреччини в період правління Реджепа Ердогана. Київ: Національний університет «Києво-Могилянська Академія», 2023.
7. Шутчак В. Військово-політична співпраця України та Туреччини як складова протидії збройної агресії путінської Росії. // Грінченко-Сетон міжнародний журнал молодих науковців. 2022. URL: <https://ysgsij.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/130/125>

* * *

ВПЛИВ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКО-ЯПОНСЬКИХ ДИПЛОМАТИЧНИХ ВІДНОСИН

Момот Анна Григорівна,

студентка кафедри туристичного бізнесу та країнознавства,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
E-mail: anna.momot@student.karazin.ua

Науковий керівник: к.е.н., доц. Панова І.О.

Зі здобуттям незалежності Україна у своїй зовнішній політиці надавала перевагу розвитку відносин із євроатлантичним регіоном, натомість та ж Східна Азія залишалася для неї викликом. Тому сьогодні дослідження українсько-японські відносини є актуальним та перспективним.

Важливо, що саме 26 січня 1992 року було встановлено дипломатичні відносини між країнами, але, на жаль, подальші комунікації на вищих рівнях влади відбувалися лише у вигляді відвідування Президента України Японії, на початку його терміну, проте з часом це втратило актуальність [4].

Втім, після анексії Криму та початку бойових дій на Донбасі у 2014 році, Японія відразу ж приєдналася до країн, щодо введення санкцій, як на рівні G7, так і на міжнародному. І вже у 2015 році уряд держави прийняв Закон про підтримку українського народу та територіальної цілісності України, який диктує рф повагу до територіальної цілісності та суверенітету України [2].

За словами політолога, професору університету Темпл в Токіо Д. Брауна на початку російсько-української війни, ще у 2014 році, санкції, які запроваджував уряд Японії, несли переважно символічний характер. «Однак у 2022 р. відповідь Японії на вторгнення в Україну мало відрізняється від санкцій ЄС, США та Канади. Із моменту початку війни Японія запровадила санкції проти сотень російських юридичних і фізичних осіб та пообіцяла поступово припинити імпорт російської нафти й вугілля». Тож вже на наступний день повномасштабного вторгнення рф до України Японія вжила такі заходи, як:

- заборона на обіг та випуск нових цінних паперів державними органами росії;
- заборона на вивезення до російської федерації товарів, на які поширюється міжнародний режим експортного контролю;
- замороження активів, обмеження платежів та операцій з капіталом;
- додатково окреслення осіб, активи яких буде заморожено, у тому числі й колаборанти самопроголошених «псевдореспублік»;
- заборона на експорт та імпорт до «псевдо республік».

Вже станом на квітень-травень 2023 року кількість санкцій, запроваджених зі сторони Японії щодо росії, досягла 19 пакетів. Крім цього, у жовтні 2022 року, під час візиту до Японії української делегації, на рівні міністерств оборони було підписано меморандум щодо співробітництва та обмінів у сфері оборони. Таким чином, відносно розвитку оборонно-безпекової співпраці Україна стала першою країною у Східній Європі, з якою японський уряд підписав схожу угоду [5, с. 204]. У відповідь на ці кроки, 7 жовтня 2022 року Президент України В. Зеленський підписав Указ, який визнає повагу «до суверенітету і територіальної цілісності Японії, включно з її Північними територіями, які продовжують перебувати під окупацією російської федерації» [7].

До того ж, важливо, що концепція стратегічного партнерства між державами була, зазначена ще в Указі про «Стратегії зовнішньополітичної діяльності України», а саме: «126. Стабільним політичним союзником в Азійському регіоні є Японія, відносини з якою визначені як глобальне партнерство...». Фактично український уряд підтвердив повагу до територіальної цілісності та суверенітету Японії, а це, безсумнівно, зможе поглибити співпрацю між країнами, особливо у політико-безпековій сфері [8].

Як наслідок, 22 березня 2023 року, під час неоголошеного візиту Прем'єр-міністра Японії Ф. Кісиди, лідери двох країн підписали Спільну заяву про особливе глобальне партнерство між Україною та Японією. Воно включає чи не всі галузі, зокрема: політичну, оборонну і фінансово-економічну [4].

Варто, також, зазначити, що українсько-японські відносини не закінчуються тільки на двосторонній комунікації та співробітництві, а мають своє продовження у міжнародному діалозі Японії з іншими країнами, зокрема це Індостанський регіон. Так, Прем'єр-міністр, Ф. Кісида, та Міністр закордонних справ, Хаясі Йосімаца, починаючи ще з весни 2022 року, відвідали різні країни (від Монголії до Таїланду), з метою популяризації та поширення спільного азійського ставлення щодо підтримки позиції G7 відносно засудження агресії РФ проти України. Отож, демократичні Тайвань, Південна Корея та, навіть, Сінгапур зайняли чітку проукраїнську позицію [6, с. 3].

Звичайно, Японія, як і будь-яка інша держава, насамперед керується власними інтересами. Це і загроза миру з боку РФ та КНР, і прагнення стати одним зі світових центрів сили на міжнародній арені. Але це підтверджує, також, те, що обидві країни мають спільні політико-безпекові питання (наприклад, одним з головних українських союзників є США); цінності (демократія, свобода, верховенство міжнародного права); бачення подальшого міжнародного порядку у світі.

Отже, після початку повномасштабного вторгнення Росії до України, дипломатичні відносини між державами почали більш активно розвиватися і з новою силою. Так, Японія відразу ж засудила дії РФ і безсумнівно підтримала Україну, її суверенітет та територіальну цілісність, що, в свою чергу, зробила й Україна у відношенні до Японії. Відтак можна з впевненістю сказати, що обидві країни мають схожу позицію відносно становлення й забезпечення нового міжнародного порядку, як у євроатлантичному регіоні, так і в Східній Азії.

Список літератури:

1. Федорів І.О. *Українсько-японські відносини у нових геополітичних реаліях. Соціально-економічний і політичний розвиток країн Східної Європи (XVI – XXI ст.)* : матеріали всеукр. наук. конф., м. Умань, 11 трав. 2023 р., Умань, 2023. С. 183-188.
2. Прокоп'єва А.А., Татаренко Н.О., Набок І.І., Побоченко Л.М. *Сучасні дипломатичні відносини України з Японією: кроскультурний та економічний аспект*. Елект. журнал «Ефективна економіка». 2023. №3. URL: <https://nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/1295/1305> (дата звернення 28.11.2023).
3. Прес-конференція щодо телефонної розмови з Президентом України Зеленським. URL: https://www.kantei.go.jp/jp/101_kishida/statement/2022/0930kaiken.html
4. *Українсько-японські відносини*. URL: <https://japan.mfa.gov.ua/ukrayina-yaponiya/ukrayinsko-yaponski-vidnosini> (дата звернення 28.11.2023).
5. Tykhonova Y. *Partnership Ukraine and Japan in the Context of the Russian-Ukrainian War. International Relations, Public Communications and Regional Studies*. 2023. № 2. P. 196-212 URL: <https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/issue/view/19/15>
6. Гончар М., Вишнівецький С., Буковинська О., Іцук О. *Східна Азія – Україна: час переосмислення відносин* : аналітична записка. 2022. 19 с. URL: <https://geostrategy.org.ua/analitika/analitichna-zapyska/shidna-aziya-ukrayina-chas-pereosmysleniya-vidnosyn> (дата звернення 28.11.2023).
7. Указ Президента України №692/2022 Про питання Північних територій Японії : веб-сайт. URL:

<https://www.president.gov.ua/documents/6922022-44369> (дата звернення 28.11.2023). 8. Указ Президента України №448/2021 «Про Стратегію зовнішньополітичної діяльності України»: веб-сайт. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4482021-40017> (дата звернення 28.11.2023).

* * *
* * *

БРЕНДИНГ ТЕРИТОРІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В РЕГІОНІ

Никифорчук Мирослава Василівна,

студентка кафедри туристичного бізнесу та країнознавства,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
E-mail: nykyforchuk2020ut11@student.karazin.ua

Подлепіна Поліна Олександрівна

к.е.н., доцент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
E-mail: podlepina@karazin.ua

Брендинг територій є невід'ємною частиною маркетингу та просування як окремого регіону чи туристичної дестинації, так і країни в цілому. Брендінг допомагає підвищити конкурентоспроможність територій, а це означає збільшення потоку туристів та інвестицій у подальший розвиток курортів.

Брендинг територій почали досліджувати ще у кінці ХХ століття й першим, хто почав займатися цим питанням був Саймон Анхольт, який дає таке визначення терміну: «брендинг країни - це систематичний процес узгодження дій, поведінки, інвестицій, інновацій та комунікацій країни задля реалізації стратегії національної безпеки та конкурентної ідентичності» [2, с. 36].

Також дослідник стверджує, що саме брендинг є найефективнішим інструментом просування територій, оскільки реклама, як говорить Анхольт, «часто обходиться тільки картинкою та гучними фразами, які не підкріплені реальними явищами». Брендінг будується на своєму бекграунді та виконує дії, які мають конкретний кінцевий результат [2]. Отже, брендинг має більший кредит довіри у туристів та означає стабільність дестинації, тобто дає гарантію, що споживач точно отримає свій продукт - емоцію, знання, враження тощо.

В. Кулеш, вітчизняний дослідник, визначає термін територіальний брендинг так: «стратегія підвищення конкурентоспроможності міст, областей, регіонів, географічних зон і держав з метою завоювання зовнішніх ринків, залучення інвесторів, туристів, нових мешканців і кваліфікованих мігрантів» [1]. Очевидно, що брендинг сприяє економічному розвитку територій, сприяючи підвищенню її привабливості для інвесторів, туристів та мешканців. Це в свою чергу забезпечує створення нових робочих місць, підвищення оплати праці, отже покращується рівень життя у регіоні. Якісний рівень життя приваблює мігрантів, що також сприяє розвитку економічної сфери.

Перевагою брендингу є побудування довгострокових стосунків із туристом, а також встановлення з ним глибокого емоційного зв'язку. Це дозволяє закріпитися бренду у свідомості споживача, формуючи систему повторних візитів до курортної території. Брендинг створює попит на продукти й послуги, що надаються брендом, та дозволяє укорінитися міцно на ринку й забезпечує лояльність споживачів.

Основні елементи бренду, а саме логотип, слоган, певні образи, несуть у собі дух та настрій певної території, тож їх розробленню та розвитку слід приділяти детальну увагу. Вони, по суті, розвиваються та удосконалюються разом із територією, її ідентичністю та іміджем, що робить територіальний брендинг неперервним процесом.

Якщо ж на конкретній території спостерігається низький рівень розвитку туризму, то це може свідчити про несформований бренд. Зазвичай на таких територіях спостерігається низький рівень сервісу, завищені ціни, неефективна реклама дестинації, слабо розвинена туристична інфраструктура чи її відсутність, низький рівень безпеки жителів, і відповідно туристів.

Коли бренд сформований і розроблена брендингова стратегія, але немає ніякого результату, скоріше за все цінності бренду, його елементи, асоціації, меседжі не відповідають реальності або потребам споживачів. У такому разі треба проводити ребрендинг території - корегування бренду та його зміни відповідно до потреб регіону та споживачів туристичного продукту та послуг.

Процес брендингу території також має на увазі співпрацю багатьох різних суб'єктів: зацікавлених сторін (стейкхолдерів), спеціалістів зі сфер реклами та маркетингу, піар-спеціалістів. Щодо стейкхолдерів, то ними зазвичай виступають органи місцевої влади, місцеві жителі, бізнесмени, підприємці, представники різних місцевих організацій. Стейкхолдери своїми діями прямо впливають на розвиток, репутацію та імідж території, тож слід враховувати їх інтереси при плануванні стратегії територіального брендування.

Під час формування бренду території, ідентифікуються усі переваги та особливості регіону чи країни, які можуть бути привабливими для туристів. Ці переваги впливають на те, з чим буде асоціюватися та які емоції буде викликати певна дестинація у споживачів туристичного продукту.

На сьогодні для України постає важливе питання: як презентувати себе світу? З початком повномасштабного вторгнення до нашої держави прикуто багато уваги й інформація про Україну поширилась майже в кожному куточку світу. Багато іноземців почали вчити нашу мову, вивчати нашу культуру та цікавитися нашою спільнотою. Це означає, що після української перемоги нам слід очікувати значні потоки в'їзних туристів. Для країни - це шанс раз і назавжди відокремитися культурно у свідомості іноземців від Росії, до якої, на жаль, нас так часто відносили. І удосконалення туристичного бренду країни стане ключовим інструментом в досягненні цієї мети. Проте слід бути обережними і вирішити як ми хочемо себе позиціонувати і про що розповідати світу, аби у свідомості іноземців ми не були просто країною, де йшла війна. У поновленому бренді ми маємо розкрити нашу країну з туристичного боку і

відкрити туристам не тільки місця, де відбувались бойові дії, але й інші маловідомі, проте неймовірні дестинації.

Отже, наявність цілісного та потужного бренду є одним з ефективних інструментів розвитку та просування країни, регіону чи певної дестинації. Бренд позитивно впливає на різні сфери та галузі розвитку: туризм, економіка, культурна сфера, соціальне життя та навіть міжнародні відносини. Сприятливі зміни у цих сферах комплексно пов'язані з розвитком території, покращується рівень якості життя, збільшуються показники туристичних потоків, з'являються нові інвестори, і мігранти, які збільшують кількість фінансових надходжень до локального бюджету.

Список літератури:

1. Кулеш В. Промисловий туризм як основа формування туристичного бренду індустріального регіону. Вісник ДІТБ. 2012. №16. С. 109-114. 2. Anholt S. *Competitive Identity: The New Brand Managment for Nations, Cities and Regions. 1st Edition. Palgrave Macmillian 2007. P. 160.*

* * *

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ДВОСТОРОННІХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ ТА РЕСПУБЛІКИ КОРЕЯ В 1991–2004 рр.

Онацький Максим Юрійович,

доцент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
кандидат історичних наук, доцент
E-mail: m.j.onatskij@karazin.ua

Кухарчук Іван Володимирович,

студент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Email: ivan.kukharchuk@student.karazin.ua

Процес становлення двосторонніх відносин між Україною та Республікою Корея (РК) розпочався після здобуття Україною незалежності. 30 грудня 1991 р. Сеул офіційно оголосив про визнання незалежності нашої держави, а 10 лютого 1992 р. було підписано Комюніке про встановлення дипломатичних відносин між Україною та Республікою Корея. У листопаді 1992 р. в Києві почало діяти посольство Республіки Корея, а в жовтні 1997 р. було відкрито українське посольство в Сеулі [1, с. 41].

В 1992 р. Україну відвідав міністр закордонних справ Південної Кореї Лі Сан Ок. Уряди двох держав розпочали роботу над підготовкою базового документу, в якому були б відображені основні напрями співпраці України та Республіки Корея. В березні 1995 р. Сеул відвідала делегація на чолі з

тогочасним Головою Верховної Ради О. Морозом. Влітку 1995 р. Україну відвідали дві південнокорейські делегації.

В грудні 1996 р. відбувся офіційний візит до РК президента України Л. Кучми. В ході візиту була підписана «Спільна декларація про принципи відносин і співробітництва між Україною та Республікою Корея», яка є одним із основних документів, що визначають характер українсько-південнокорейських відносин.

Встановлення дипломатичних зв'язків та підписання базових угод сприяли активізації двосторонньої співпраці в політичній, економічній, культурній, науковій та освітній сферах. Загалом у період з 1991 р. по 2004 р. було підписано цілу низку документів, спрямованих на розбудову взаємин двох держав у різних галузях. Серед цих угод: Торговельна угода між Урядом України та Урядом Республіки Корея (1997 р.), Конвенція між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Корея про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень (2002 р.), Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Корея про співробітництво та взаємну допомогу в митних справах (2004 р.). Таким чином, саме в період з 1991 по 2004 рік був закладений фундамент для подальшої співпраці двох держав [3].

Основним напрямом двосторонньої співпраці стала торговельно-економічна сфера. Координацію економічної взаємодії між Україною та Республікою Кореєю мала здійснювати Міжурядова українсько-корейська комісія з питань торговельно-економічного співробітництва.

Обсяги двосторонньої торгівлі між Україною та Республікою Корея протягом 1990-х – 2000-х рр. поступово зростали. Якщо в 1995 р. експорт товарів з України до Південної Кореї складав приблизно 133 млн. дол., то в 2004 р. Україна експортувала до РК товарів на загальну суму 416 млн дол. Обсяги ж південнокорейського імпорту до України зросли за цей період з 21 млн. дол. у 1995 р. до 516 млн. дол. у 2004 р. (тобто збільшились у 25 разів) [2, с. 157]. Основними групами товарів, які експортувала Україна, були залізо, сталь, неорганічні хімікати, паливні матеріали. Республіка Корея постачала до України автомобільний транспорт, електроніку, пластикові вироби [6]. Маємо зазначити, однак, що незважаючи на стабільне зростання товарообігу між двома державами, Республіка Корея все ж не входила до числа основних торговельних партнерів України.

Одним із важливих напрямів двосторонньої взаємодії між Україною та Республікою Корея в 1991–2004 рр. виступала гуманітарна сфера. В цей період була створена договірно-правова основа для розвитку наукової та культурно-гуманітарної співпраці. Зокрема, була підписана Угода між Урядом України та Урядом Республіки Корея про співробітництво в галузі туризму (2001 р.) та Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Корея про культурне співробітництво (2004 р.). Співпрацю в галузі освіти на міжвідомчому рівні забезпечує Домовленість між міністерством освіти України

та міністерством освіти Республіки Корея про співробітництво в галузі освіти (від 2000 р.). Ці документи складають базу для тогочасної й сучасної кооперації між відомствами та урядами двох держав у цій сфері [3].

Протягом 1990-х – початку 2000-х рр. здійснювалась робота з встановлення академічних зв'язків та налагодження академічної мобільності між закладами вищої освіти двох держав. Серед найбільш відомих вищих навчальних закладів РК, з якими українські ЗВО уклали домовленості про співпрацю, були: Сеульський національний університет, Університет іноземних мов Ханкук, Технічний університет Ханян, Корейський університет, Національний університет «Чунгнам», KDI School та інші [7].

Важливою сторінкою в історії відносин двох держав є вирішення проблем Корьо-сарам – корейців, які в радянські часи були депортовані до Центральної Азії та Росії, а після розпаду СРСР в більшості своїй осіли на території України та РФ. Так, станом на початок 1990-х рр. в Україні проживало близько 50 000 представників корейської національної спільноти.

До початку 1990-х рр. в Україні не існувало жодних національно-культурних товариств корейської громади. Лише в 1992 р. було створено Асоціацію корейців України. Починаючи з 1992 р. в українських містах, і насамперед у м. Києві, були відкриті недільні школи де відбувалось вивчення корейської мови. Почали з'являтися національні ансамблі та культурні центри. В 1995 р. вперше в Україні при Київському національному лінгвістичному університеті було відкрито корейське відділення, де почали готувати фахівців філологів-перекладачів корейської мови. В 1996 р. було відкрито корейське відділення при Київському національному університеті ім. Т.Г. Шевченка, організовано корейську групу при гімназії східних мов у м. Києві. З 1998 р. розпочалось викладання корейської мови в Міжнародному університеті лінгвістики та права.

В свою чергу посольство України в Сеулі регулярно бере участь у великих вуличних подіях, які є важливим елементом місцевої масової культури і організовуються на рівні мерії міста, адміністрацій окремих районів, а також ярмарок під патронатом благодійних організацій. Ярмарки є дієвим інструментом пропагування традиційних народних ремесл, продукції українських виробників, національної кухні [8].

Таким чином, в 1991 – 2004 рр. відбувався процес становлення та розвитку двосторонніх відносин між Україною та Південною Кореєю. На даному етапі було сформовано нормативно-правову основу для подальшої співпраці двох держав, зокрема й у тих сферах, які до 2004 року не були предметом двостороннього співробітництва України та Республіки Корея. Основними напрямками двосторонньої взаємодії протягом 1990-х – початку 2000-х рр. стали економічна та гуманітарна сфери. У той же час, обсяги та масштаби співпраці між Україною та Республікою Корея, зокрема в торговельно-економічній сфері, в цей період значно поступались наявному потенціалу двох держав.

Список літератури:

1. Мармазов В.Є. 20-річчя відносин між Україною та Республікою Корея: підсумки і перспективи співпраці в рамках євро-тихоокеанської інтеграції // Науковий вісник Дипломатичної академії України. 2012. Вип. 19. С. 40–45; 2. Федорів І., Чекрыгіна Я. Торговельно-економічне співробітництво між Україною та Республікою Корея: стан і перспективи. // Консенсус. Вип. 1. 2023. С. 154–62; 3. Ministry of Korean Foreign Affairs, Central Europe. Overview of Ukraine (Report). Ministry of Korean Foreign Affairs, Central Europe. 2020. URL: https://www.mofa.go.kr/www/brd/m_4099/view.do?seq=367614; 4. Угода про культурне співробітництво між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Корея. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/410_030#Text; 5. Політичні відносини / Посольство України в Республіці Корея. URL: <https://korea.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/399-politichni-vidnosini-mizh-ukrajinoju-ta-korejeju>; 6. The Observatory of Economic Complexity, Bilateral Trade Ukraine/ South Korea. URL: <https://oec.world/en/profile/bilateral-country/ukr/partner/kor?redirect=true&dynamicBilateralTradeSelector=year2004&dynamicYearGeomapSelector=year2021&depthSelector=HS2Depth&dateAvailableSelectorCountry1=exportDateCountry1Available3&comparativeAdvantageAxisScaleSelector=log>; 7. Культурно-гуманітарне співробітництво між Україною та Республікою Корея / Посольство України в Республіці Корея. URL: <https://korea.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/402-kulyturno-gumanitarne-spivrobotnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-korejeju/kulturno-gumanitarne-spivrobotnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-respublikoju-koreya>; 8. Етнічні корейці в Україні / Посольство України в Республіці Корея. URL: <https://korea.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/5631-jetnichni-korejci-v-ukrajini>.

* * *

ЦЕНТРАЛЬНА АЗІЯ В ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ КНР ТА США

Онацький Максим Юрійович,

доцент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
кандидат історичних наук, доцент
E-mail: m.j.onatskij@karazin.ua

Ященко Катерина Олександрівна,

студентка кафедри туристичного бізнесу та країнознавства,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
E-mail: yaschenko2020uk12@student.karazin.ua

Центральна Азія є регіоном, який розташований у центрі євразійського континентального простору. Значення Центральної Азії зумовлене її розташуванням на перетині основних торговельних шляхів у Євразії, а також наявністю енергетичних ресурсів, що робить центральноазійські країни одними з основних постачальників енергоресурсів до Європи та інших регіонів світу. Важливою є і роль держав Центральної Азії в забезпеченні регіональної безпеки [3]. Зазначені фактори зумовлюють інтерес до даного регіону з боку як регіональних так і позарегіональних гравців, зокрема Сполучених Штатів Америки та Китаю.

Політика Вашингтону щодо Центральної Азії з моменту здобуття країнами даного регіону незалежності була спрямована на підтримку їх державного

суверенітету. Після 11 вересня 2001 р. США розпочали військову операцію в Афганістані з метою боротьби проти руху Талібан та терористичної організації «Аль-Каїда». Політичне керівництво всіх центральноазійських держав висловило підтримку Сполученим Штатам, а Узбекистан та Киргизстан дозволили розмістити на своїх територіях американські військові бази. Натомість Вашингтон збільшив обсяги фінансової підтримки країнам Центральної Азії в боротьбі з тероризмом. Спільною метою США та центральноазійських держав стала також боротьба з наркоторгівлею.

Втім починаючи з 2005 р. стосунки США з державами регіону зазнали певних змін. Зокрема, погіршились відносини Вашингтону з одним із головних регіональних партнерів – Узбекистаном. США розкритикували застосування узбецькою владою сили під час масових заворушень в м. Андижан. Офіційний Ташкент розцінив ці заяви як втручання у внутрішні справи Узбекистану. Невдовзі керівництво Узбекистану поставило питання про передислокацію американської військової бази в Ханабаді за межі території країни. У 2009 р. Вашингтон зменшив обсяги надання фінансової підтримки Узбекистану через порушення прав людини [9, с. 46–47].

Після оголошення Китаєм у середині 2013 р. концепції довгострокового розвитку «Один пояс, один шлях» Сполучені Штати висловлювались на підтримку диверсифікації форматів взаємодії країн центральноазійського регіону, з метою не допустити посилення їхньої залежності від КНР [7].

Здійснюючи цю політику, США з 2015 р. на багатосторонньому рівні підтримували функціонування Торговельного форуму Центральної Азії (Central Asia Trade Forum) та ініціювали багатосторонній форум C5+1, у рамках якого відбуваються регулярні зустрічі міністрів і робочих груп [2].

Розглядаючи особливості торговельно-економічних відносин США з державами Центральної Азії, маємо зазначити що найбільшими партнерами Сполучених Штатів у регіоні виступають Казахстан та Узбекистан. У період з 2015 по 2020 р. середньорічний обсяг товарообігу становив 2,13 млрд дол., з яких 78% припадали на Казахстан (1,67 млрд) і 13,7% – на Узбекистан (0,3 млрд). У 2021 р. обсяг торгівлі з державами регіону порівняно з 2020 р. зріс на 85%, насамперед за рахунок Казахстану – з 1,4 млрд дол. у 2020 р. до 2,5 млрд у 2021 р. (рис.1).

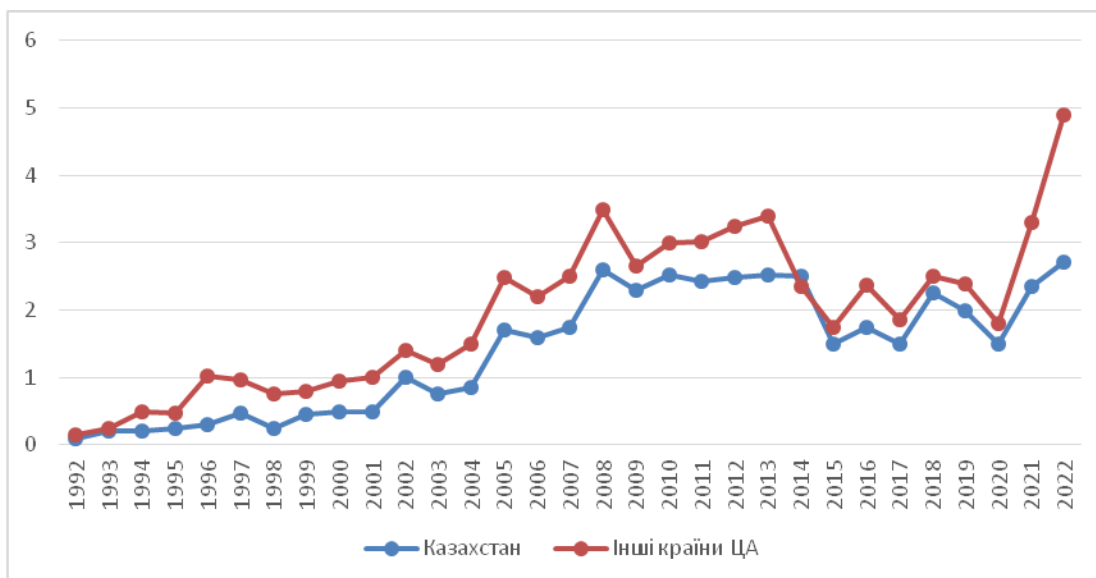

Рис. 1. Динаміка товарообігу США з країнами Центральної Азії за період з 1992 по 2022 р. (у млрд дол.) [5]

У листопаді 2022 р. поїздку до Казахстану, Туркменістану та Узбекистану здійснив помічник держсекретаря США Д. Лу. Показовим є той факт, що цей візит відбувся невдовзі після оприлюднення Стратегії національної безпеки США в жовтні 2022 р., що свідчить про зростаючий інтерес Вашингтону до регіону [1].

На сучасному етапі Центральна Азія є стратегічно важливим регіоном з точки зору стримування Китаю. І в цьому контексті однією з цілей США є перешкодити китайським економічним ініціативам, які почали реалізовуватися у вигляді низки інфраструктурних проєктів по всьому регіону.

Щодо КНР, то на початку 2000-х рр. Піднебесна стала важливим гравцем у центральназійському регіоні. Відтоді частка Китаю в загальному товарообігу країн Центральної Азії неухильно зростає. У той же час, Китай ще помітно поступається США за економічними показниками.

Майбутнє економічне зростання Китаю залежить від стабільного постачання енергоносіїв. Забезпечення безперервного надходження нафти та газу з країн Центральної Азії є важливою складовою китайських економічних та безпекових інтересів. У зв'язку з цим, інтенсивне проникнення КНР в економіку Центральної Азії головним чином пов'язане зі зростанням китайських капіталовкладень в нафтогазовий сектор держав цього регіону.

У 2013 р. голова КНР Сі Цзіньпін представив амбітну ініціативу «Один пояс, один шлях», реалізація якої мала поєднати Схід і Захід, простягнувшись від Східної Азії до Європи. Щоб з'єднати автономний регіон Сінцзян з Киргизстаном, Таджикистаном, Афганістаном і Пакистаном, Пекін будує дороги і залізниці. Це відкриває доступ до портів і природних ресурсів з Індійського океану, який зараз відрізаний від Південно-Китайського моря. Фактично, ця ініціатива дає змогу КНР перетворитись на ключового гравця в регіоні [8].

Реалізація проєкту «Один пояс – один шлях» дозволила розширити торговельно-економічну співпрацю КНР з країнами ЦА. Станом на 2020 р. товарообіг Китаю з державами регіону зріс майже в 114 разів до \$47,8 млрд дол. з лише \$420 млн дол. у 1992 р. (рис. 2).

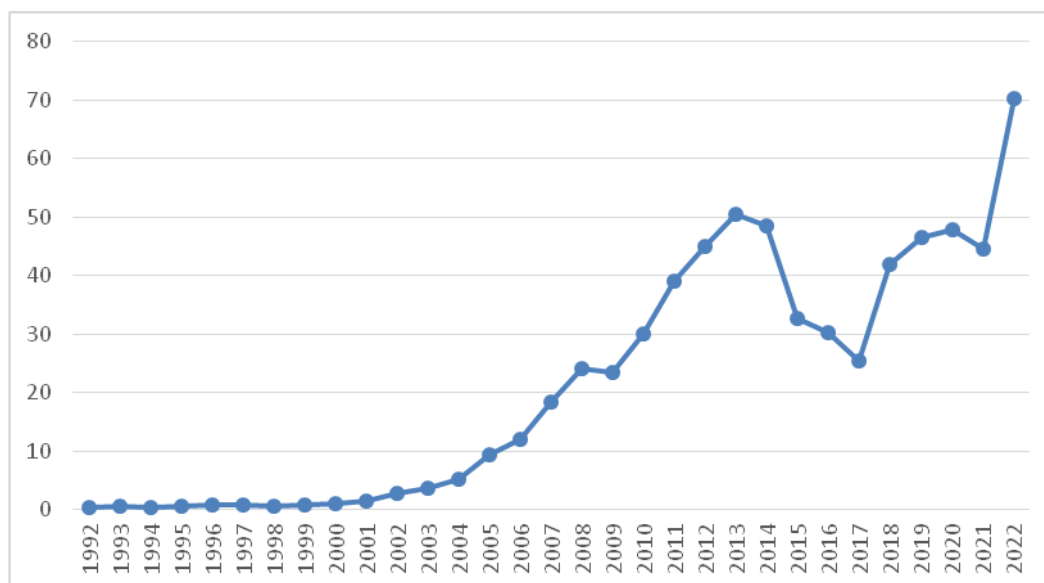

Рис. 2. Динаміка товарообігу КНР з країнами Центральної Азії за період з 1992 по 2021 р. (у млрд дол.) [6]

Таким чином, за обсягами та динамікою товарообігу Китай істотно випереджає США у Центральній Азії. Це свідчить про зростання економічного та геополітичного впливу Пекіну в цьому регіоні.

Для того, щоб ще більше поглибити співпрацю з державами регіону, було започатковано регулярні зустрічі між міністрами закордонних справ Китаю та країн Центральної Азії у форматі Китай + Центральна Азія (С+С5). Важливо зазначити, що цей формат є відносно новим, оскільки був запроваджений Пекіном у 2020 р. [4].

Отже, Китай і Сполучені Штати є одними з головних гравців у регіоні Центральної Азії. Кожна з держав прагне розширити сферу свого впливу в регіоні. У зв'язку з цим, Центральна Азія перетворюється на зону суперництва цих двох держав. Перспективи регіону багато в чому залежатимуть від довгострокових стратегій самих держав Центральної Азії, а також від ступеню їх залученості у проєкти, які ініційовані позарегіональними акторами.

Список літератури:

1. Assistant Secretary of State for the Bureau of South and Central Asian Affairs Lu Travels to Turkmenistan, Uzbekistan, and Kazakhstan - United States Department of State. United States Department of State. URL: <https://www.state.gov/assistant-secretary-of-state-for-the-bureau-of-south-and-central-asian-affairs-lu-travels-to-turkmenistan-uzbekistan-and-kazakhstan/> (дата звернення 22.11.2023).
2. C5+1 Fact Sheet // The Department of State. 22.09.2017. URL: <https://2017-2021.state.gov/c51-fact-sheet/index.html> (дата звернення 22.11.2023).
3. Economy

of Central Asia. Brif Research Group. 2020. URL: <https://www.brif.kz/ekonomika-centralnoj-azii/> (дата звернення 22.11.2023). 4. Hashimova U. China Launches 5+1 Format Meetings With Central Asia. *The Diplomat* – The Diplomat is a current-affairs magazine for the Asia-Pacific, with news and analysis on politics, security, business, technology and life across the region. URL: <https://thediplomat.com/2020/07/china-launches-51-format-meetings-with-central-asi-a/> (дата звернення: 22.11.2023). 5. International Trade Data Main Page. Census.gov. URL: <https://www.census.gov/foreign-trade/data/index.html> (дата звернення 22.11.2023). 6. Ministry of commerce, People's Republic of China. URL: <http://english.mofcom.gov.cn/> (дата звернення 22.11.2023). 7. National Security Strategy of the United States of America. Washington, D.C.: The White House. 18.12.2017. 8. President Xi Jinping Delivers Important Speech and Proposes to Build a Silk Road Economic Belt with Central Asian Countries // Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China. 2013. URL: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/topics_665678/xjpfwzysiesgjtfhshzzfh_665686/t1076334.shtml (дата звернення 22.11.2023). 9. Wishnick E. *Russia, China, and the United States in Central Asia: Prospects for great power competition and cooperation in the shadow of the Georgian crisis.* Carlisle Barracks, PA : Strategic Studies Institute, U.S. Army War College, 2009. 72 p.

* * *

ОСОБЛИВОСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА У СУЧАСНОМУ РИНКОВОМУ КОНТЕКСТІ

Подлепіна Поліна Олександрівна

Доцент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства,
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
кандидат економічних наук
podlepina@karazin.ua

Глобальні явища, тенденції та основні напрямки світового економічного та суспільного розвитку суттєво впливають на функціонування готельного господарства як невід'ємної складової міжнародної економічної системи. Зростання темпів індустріалізації, інтенсифікація розвитку країн світу, споживчий підхід та соціальна безвідповідальність у процесах організації господарської діяльності актуалізували екологічні проблеми як серйозні виклики збереження цілісності та життєздатності екосистеми. Адекватною відповіддю на ці трансформації та перспективним вектором зменшення масштабів негативних екологічних змін в світі є імплементація принципів сталого розвитку в усі сфери виробничо-сервісної діяльності суб'єктів та формування екоцентрованої філософії бізнесу.

Зазначимо, що останні дослідження споживчої поведінки демонструють постійно зростаючу важливість сталого розвитку як важливого спонукального імпульсу та диференціатора на ринку. Особливо яскраво це проявляється серед представників покоління Z. Хоча екологічно чисті продукти та послуги були присутні спочатку як нішева ринкова пропозиція, зараз сталий розвиток вважається мейнстрімом і основним елементом корпоративної соціальної відповідальності.

Аналогічна ситуація спостерігається і у фінансовій сфері, де фінансові установи нещодавно підвищили важливість сталого розвитку як фактору, що

враховується при оцінюючи інвестиційні можливості. В даному контексті сталий розвиток розглядається як бізнес-необхідність зменшення інвестиційних ризиків [2].

Тож, сталість стала новою метою та парадигмою розвитку для всіх галузей. Готельне господарство не є виключенням, де принципи сталого розвитку знайшли своє відображення у так званих екологічних, «зелених» інновацій у функціонування готельних комплексів. У 2023 році сталість стала ключовим фактором у прийнятті рішень для туристів, що підкреслює обґрунтованість впровадження готелями стратегій, які відповідають потребам і цінностям еко-свідомих мандрівників.

На сучасному етапі розвитку галузі виокремлюють наступні сфери втілення екоінновацій, що демонструє широкі можливості готельних підприємств у збереженні навколишнього середовища дестинації функціонування (рис.1).

Рис. 1. Сфери впровадження екоінновацій у готельному бізнесі [1]

Аналізуючи рис. 1 можна стверджувати, що сталий розвиток підприємств готельного господарства передбачає прийняття певного комплексу заходів для забезпечення економічної стійкості, екологічної ефективності та соціальної відповідальності. Впровадження зазначених ініціатив підвищує конкурентоспроможність готельних підприємств, покращує клієнтський досвід та репутацію підприємства, формує довгострокову лояльність гостей.

Зазначимо, що готельні мережі мають найкращі можливості для просування та впровадження екологічної політики, адже завдяки своїм розмірам, фінансовим ресурсам, потужності та міжнародному характеру бізнесової діяльності, вони здійснюють великий вплив на формування тенденцій та найкращих практик, а також мають у своєму розпорядженні цілу низку операційних, комунікаційних, тренінгових, моніторингових, сертифікаційних та мотиваційних інструментів стимулювання цього процесу (табл. 1).

**Система стимулювання сталого розвитку на підприємствах
готельних мереж**

Напрямок стимулювання сталого розвитку готелів	Інструменти (механізми, заходи)
Операційний	<ul style="list-style-type: none"> - Включення заходів (вимог) зі сталого розвитку до операційних (франчайзингових) угод; - Санкції за недотримання заходів сталого розвитку; - Включення заходів зі сталого розвитку до стандартів бренду
Комунікаційний	<ul style="list-style-type: none"> - Інформувати про найкращі практики сталого розвитку та заходи, що вживаються готелями/мережами щодо працівників, індустрії, власників/інвесторів, гостей
Тренінговий	<ul style="list-style-type: none"> - Підвищення рівня екологічної обізнаності як персоналу через систему відповідного навчання; - Підвищення рівня екологічної обізнаності клієнтів щодо сталих практик готелю і його корпоративних цінностей
Моніторинговий	<ul style="list-style-type: none"> - Використання системи спеціального моніторингу; - Оприлюднення звітів щодо сталого розвитку; - Встановлення цілей та формування стратегій у сфері сталого розвитку
Сертифікаційний	<ul style="list-style-type: none"> - Проходження відповідної міжнародної та національної сертифікації готельними підприємствами
Мотиваційний	<ul style="list-style-type: none"> - Внутрішньокорпоративні нагороди для відзначення екологічно чистих готелів; - Заохочення готелів мережі подавати заявки на зовнішні нагород

Таблицю складено автором за матеріалами: [3]

Таким чином, сучасний етап розвитку суспільства вимагає від господарських суб'єктів повного усвідомлення результатів своєї діяльності щодо навколишнього середовища та відповідального ставлення до нього з метою збереження екосистеми для майбутніх поколінь. В контексті цього, власники та управляючі готелями активізували екологічний менеджмент на підприємствах, спрямувавши його на впровадження інноваційних екологічних/«зелених» технологій гостинності, реалізуючи таким чином цілі сталого розвитку. Це дозволить підвищити еколого-економічну ефективність ведення готельного бізнесу у довгостроковій перспективі, провести модернізацію основних фондів підприємств, залучити нових клієнтів та підвищити загальний імідж підприємства тощо.

Список літератури:

1. Подлепіна П. О. Особливості, напрями та тенденції інноваційного розвитку підприємств готельного господарства. - Інноваційні напрями розвитку міжнародної електронної комерції та готельно-ресторанної справи : колективна монографія / за заг. ред. Н. І. Данько, В. О. Бабенко. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. – 364 с.;
2. Sorrell E.,

Bovia H. Sustainability in the hospitality sector. Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://www.ahla.com/sites/default/files/Cumming-White-Paper-Sustainability.pdf>; 3. Arvind Upadhyay, Francesco Pomponi, Céline Vadam Sustainability in the Hotel Industry. Електронний ресурс. – Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/290168567_Sustainability_in_the_Hotel_Industry#fullTextFileContent

* * *

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВІДНОСИНИ МІЖ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ ТА КОРОЛІВСТВОМ САУДІВСЬКА АРАВІЯ

Подолінна Дар'я Олександрівна,

студентка кафедри туристичного бізнесу та країнознавства,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
Email: dariypersian2@gmail.com

Науковий керівник: к.іст.н., доц. Онацький М. Ю.

На сучасному етапі Європейський Союз (ЄС) і Королівство Саудівська Аравія (КСА) виступають двома важливими міжнародними акторами. Європейський Союз, до складу якого входить 27 країн Європи, є найбільшим економічним об'єднанням у світі та важливим політичним гравцем. Країни, що входять до ЄС, демонструють спільний підхід до багатьох питань, таких як зміна клімату, торгівля та міжнародна безпека. Саудівська Аравія, у свою чергу, виступає ключовим гравцем на Близькому Сході та найбільшим постачальником нафти в світі. Країна має значний міжнародний вплив і відіграє важливу роль на Близькому Сході. Багато в чому стосунки між Європейським Союзом і Саудівською Аравією впливають на динаміку сучасних міжнародних відносин та їх ключові аспекти.

Офіційний діалог між Королівством Саудівська Аравія та Європейським Союзом був започаткований у 1988 р., коли між Європейським Економічним Співтовариством та країнами, що входять до складу Ради співробітництва арабських держав Перської затоки (РСАДПЗ), була укладена Угода про співробітництво. Сфера двосторонньої взаємодії ЄС і РСАДПЗ охоплює торгівлю, безпеку, кліматичні проблеми, енергетику, військову галузь [7].

Розглядаючи економічну складову взаємодії ЄС та КСА, варто відзначити, що ЄС є одним із основних торговельних партнерів Саудівської Аравії, на який

припадає близько 15% зовнішньої торгівлі Королівства. Однак, торгівля між ЄС та КСА залишається незбалансованою [2]. Станом на 2022 р. ЄС мав негативне сальдо в торгівлі з Саудівською Аравією, розмір якого склав 12,4 млн євро.

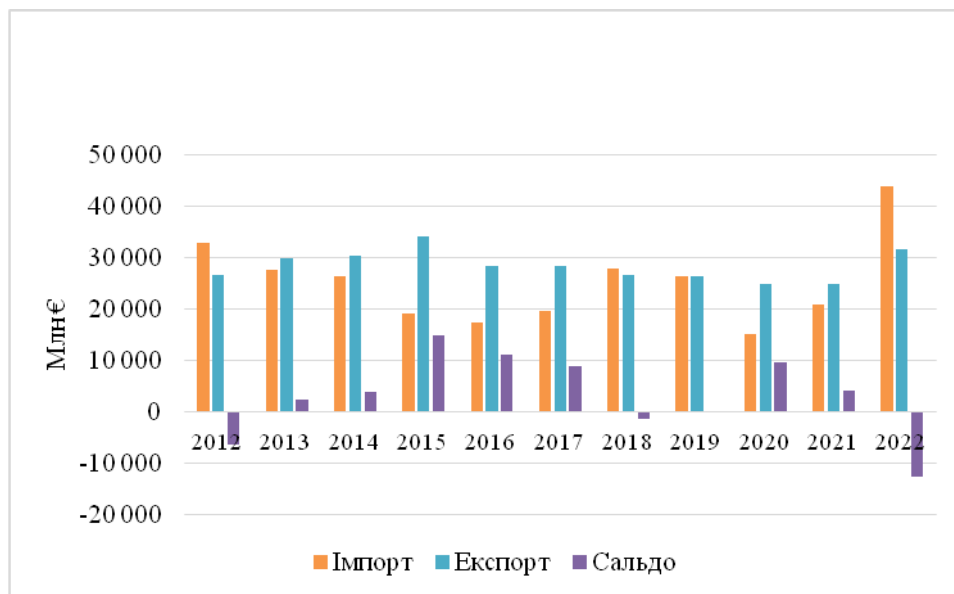

Рис. 1. Динаміка торгівлі між Європейським Союзом та Королівством Саудівська Аравія за 2012 – 2022 рр. [1]

Оснoву співробітництва КСА та ЄС складає співпраця в енергетичній сфері. Саудівська Аравія виступає важливим експортером нафти до країн Європейського Союзу. В період з 2006 по 2016 роки імпорту саудівської нафти до ЄС залишався відносно стабільним. Станом на 2022 р. імпорту нафти з Саудівської Аравії становив вже 82,6% від загально імпорту ЄС з КСА. В 2022 р., після початку повномасштабного російського вторгнення на територію України, обсяг поставок нафти з Саудівської Аравії до Європейського Союзу виріс більше ніж удвічі. Європейська Комісія ухвалила рішення про повну відмову від російського викопного палива до 2027 р. [5].

Протягом останніх 15 років відбулось суттєве розширення співпраці між ЄС та КСА у військово-технічній сфері. Саудівська Аравія має найбільший оборонний бюджет серед країн Перської затоки [9]. Не дивлячись на те, що основним військово-політичним партнером Саудівської Аравії виступають Сполучені Штати Америки, імпорту озброєнь з країн Європейського Союзу також є доволі значним. Так, лише в 2017 р. європейські країни (серед яких - Франція, Велика Британія та Іспанія) видали Ер-Ріяду потенційних ліцензій на експорт озброєнь на загальну суму 4,1 млрд євро.

Офіційну оборонну угоду з Саудівською Аравією має Франція.

У 2015 р. Франція і Саудівська Аравія оновили свою угоду про військову співпрацю і допомогу і заявили про те, що будуть зміцнювати своє партнерство в оборонній сфері. КСА має намір і надалі продовжувати закупівлю різних видів озброєнь, особливо для своїх військово-морських сил [4].

З метою поглиблення стратегічного партнерства між Саудівською Аравією та Європейським Союзом, 23 жовтня 2023 р. в Ер-Ріяді пройшов інвестиційний форум. Результатом стало підписання спільної заяви, в якій в якості ключових напрямів взаємодії вказувались розвиток сталої енергетики та інформаційно-комунікаційних технологій, забезпечення доступу до критично важливої сировини, а також формування сприятливого інвестиційного та бізнес-клімату [3].

Однак, крім продуктивної співпраці ми можемо побачити і наявні виклики, з якими стикаються сторони через політичні, економічні та культурні відмінності. Права людини, демократія і верховенство права – це базові цінності, які були покладені в основу формування Європейського Союзу. Королівство Саудівська Аравія є монархією, в цій країні фіксуються порушення прав та свобод людини, тут продовжує застосовуватись смертна кара за ненасильницькі види злочинів [8].

Слід зазначити, що серед держав Європейського Союзу наразі відсутня єдина позиція щодо ставлення до даної проблеми. Країни, які мають тісні економічні зв'язки з Саудівською Аравією, зокрема Франція, як правило, не акцентують увагу на цьому питанні. Держави, в яких рівень взаємодії з Саудівською Аравією не відрізняється високим ступенем інтенсивності, як наприклад Данія, навпаки активніше висловлюють свої погляди на ситуацію з правами людини в Королівстві Саудівська Аравія. В цілому ж, не бажаючи погіршувати економічні стосунки з КСА, держави ЄС закривають очі на проблеми з дотриманням прав людини в Саудівській Аравії [6].

Таким чином, Королівство Саудівська Аравія виступає важливим партнером для країн-членів Європейського Союзу. На сучасному етапі спостерігається значний рівень взаємозалежності Саудівської Аравії та держав ЄС. Євросоюз потребує безперебійного постачання енергоресурсів, а КСА – ринку для експорту нафти та інвестицій. Значним є і рівень залежності Ер-Ріяду в питаннях постачання європейських озброєнь.

Окрім перспективних напрямів взаємодії, які включають економічну, безпекову та енергетичну сфери, наявні також і спільні виклики, що пов'язані з політичними та культурними особливостями розвитку ЄС та Саудівської Аравії. Основні європейські партнери КСА дотримуються політики невтручання у внутрішні справи Саудівської Аравії, надаючи перевагу взаємовигідній співпраці. Водночас, поглиблення співпраці між Королівством Саудівська Аравія та Європейським Союзом у майбутньому потребуватиме посилення координації спільних зусиль. Це сприятиме як стабільності та прогресу у відносинах між Королівством Саудівська Аравія та Європейським Союзом.

Список літератури:

1. *European Union, Trade in goods with Saudi Arabia / European Commission / Directorate-General for Trade.* URL: https://webgate.ec.europa.eu/isdb_results/factsheets/country/details_saudi-arabia_en.pdf; 2. *Saudi - EU Investment Forum 2023: Fostering Economic Integration & Prosperity. Factsheet.* URL: https://www.mzv.cz/file/5220075/Saudi_EU_Factsheet.pdf

3. *Joint Statement by the European Union and Saudi Arabia from 23 October 2023*. URL: https://policy.trade.ec.europa.eu/news/joint-statement-european-union-and-saudi-arabia-2023-10-23_en ; 4. *Relations between the EU Member States and Saudi Arabia in the field of security and defence / European Parliament/ Directorate-General for External Policies*. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2016/578029/EXPO_IDA\(2016\)57802_9_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2016/578029/EXPO_IDA(2016)57802_9_EN.pdf) ; 5. *State of the Energy Union Report 2023 / European Commission / URL: https://energy.ec.europa.eu/system/files/202310/COM_2023_650_1_EN_ACT_part1_v10.pdf* ; 6. *Beth Oppenheim. You never listen to me: the European-Saudi relationship after Khashoggi – 02.05.2019 / Centre for European Reform*. URL: <https://www.cer.eu/publications/archive/policy-brief/2019/you-never-listen-me-european-saudi-relationship-after#section-3> ; 7. *Sabiha Senyücel Gündoğar. Saudi Arabia's Relations with the EU and Its Perception of EU Policies in MENA*. URL: <http://podem.org.tr/en/researches/saudi-arabias-relations-with-the-eu-and-its-perception-of-eu-policies-in-mena/> ; 8. *Yahya Ibrahim Assiri. Saudi Arabia / Part of the problem: A better European approach to human rights in the Middle East and North Africa – 18.11.2021 / European Council on Foreign Relations*. URL: <https://ecfr.eu/special/mena-human-rights/saudi-arabia/> ; 9. *The Military Balance 2019. Graphic: Top-15 defence spenders 2018*. URL: <https://www.iiss.org/globalassets/media-library---content--migration/files/publications/military-balance-2019/mb2019-defence-budgets-branded.jpg>

* * *

СВІТОВА КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА ЮНЕСКО В УКРАЇНІ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНО-ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ

Посохов Іван Сергійович,

доцент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,
кандидат історичних наук, доцент
E-mail: ivanposokhov@karazin.ua

Інтенсивність туристичного розвитку багато в чому залежить від визнання світовою спільнотою цінності культурного та природного потенціалу країни, її спадщини. Нині саме культурна та історична спадщина визначають ставлення світової спільноти до регіону, його привабливість з позицій не тільки соціальних відносин, але й туристичного бізнесу. Провідна роль в цьому розвитку відведена ЮНЕСКО, адже їхня діяльність спрямована на сприяння співробітництву, захист культурної спадщини, передачу досвіду та методів управління, а також на розробку стандартів в галузі туризму та культури.

Світова спадщина ЮНЕСКО - це видатні культурні та природні цінності, що становлять надбання усього людства. Разом зі 145 країнами світу, Україна є учасником престижного клубу, чії культурні, історичні, природні пам'ятки внесені до переліку всесвітньої спадщини. Станом на 2023 р., в Україні є вісім об'єктів, які включені до Списку всесвітньої матеріальної спадщини ЮНЕСКО. Серед цих об'єктів – Софійський собор і Києво-Печерська лавра, історичний

центр Львова, геодезійна дуга Струве, букові ліси Карпат, резиденція митрополитів Буковини і Далмації, автентичні дерев'яні церкви Карпатського регіону, античне місто Херсонес Таврійський, історичний центр м. Одеси. Крім того, наразі є ще 16 об'єктів-претендентів, які очікують на додавання до Списку [5]. Щодо нематеріальної спадщини ЮНЕСКО, то в Україні (станом на 2023 р.) є п'ять таких об'єктів. Це петриківський декоративний живопис, козацькі пісні Дніпропетровщини, традиція косівської кераміки, кримськотатарський орнамент орнек, культура приготування українського борщу. Також 12 претендентів з Національного списку нематеріальної спадщини України очікують на визнання ЮНЕСКО. На щастя, списки об'єктів всесвітньої спадщини ЮНЕСКО в Україні розширюються в останні декілька років. Так, у 2019 р. косівську кераміку внесли до Списку нематеріальної спадщини ЮНЕСКО, згодом, у 2021 р. було додано кримськотатарський орнамент орнек, а у 2022 р. – Список поповнено традицію приготування українського борщу. Це є однозначним сигналом для міжнародних туристів про багате історичне минуле нашої держави, позитивно впливає на збереження нашої культурної спадщини. Тому головним завданням культурної політики країни має стати охорона і популяризація об'єктів всесвітньої спадщини.

Однак наразі міжнародна спільнота також звернула увагу на декілька проблем, які потребують термінового вирішення, та заважають розширенню списку ЮНЕСКО в Україні.

Безумовно, найбільш гострою проблемою країни є військовий конфлікт, що нажаль, призводить до численних людських жертв, а також до знищення значної кількості безцінних культурно-історичних пам'яток. Це поставило під загрозу й матеріальну спадщину України, визнану ЮНЕСКО, а також загостило збереження нематеріальних культурних традицій. Маємо пам'ятати, що деякі з цих об'єктів розташовані на територіях, які зараз окуповані.

Погіршує ситуацію недостатнє бюджетне фінансування, що виділяється на утримання об'єктів культури. Це ставить під загрозу виконання Україною відповідних конвенцій ЮНЕСКО щодо охорони матеріальної спадщини. Україна ратифікувала та підписала міжнародну Конвенцію стосовно охорони культурної спадщини [3]. Проте, без механізму імплементації у вигляді системи законодавчих та підзаконних актів, положень та інструкцій вони діють в Україні не належним чином. Більшість з них, на відміну від національного законодавства, являють собою документи так званого «м'якого права», при цьому деякі з положень викладені в статусі рекомендацій, а щодо інших відсутні заходи примусу до виконання.

Нажаль, пам'ятки історії України на сьогоднішній день не отримують належного захисту з боку уповноважених державних органів і посадових осіб, в

чию компетенцію входить створювати відповідний режим збереження культурної спадщини [1]. Значна частина будівель вимагає серйозних реставраційних робіт або хоча б косметичного ремонту, який дозволить призупинити руйнівні процеси. Коштів, які виділяються на ремонт і реставрацію пам'ятників архітектури з держбюджету, бюджетів різних рівнів вкрай недостатньо. В окремих регіонах України до 50% об'єктів культурної спадщини перебуває в незадовільному стані.

Деякі об'єкти в силу не вирішених питань землеволодіння, забудови, неправильної документації, неповного досьє, низького фінансування, знаходяться в Попередньому списку ЮНЕСКО вже більш ніж 20 років. Це свідчить про те, що кожні 2,5 роки комісія виявляє порушення можливих заходів для збереження об'єктів, а також недотримання всіх вимог і процедур Комітету Всесвітньої спадщини [6].

Для вирішення цих проблем вкрай важливо підвищити обізнаність громадськості про значення пам'яток ЮНЕСКО в Україні, а також прискорити реставрацію та покращити зовнішній вигляд цих важливих для всього людства об'єктів.

Гостро стоїть питання про ступінь обізнаності українців про багатство нематеріальної культурної спадщини нашої країни. Значна частина населення не знає про численні самобутні традиції, обряди, музичну та пісенну творчість, ремесла України, які в тому числі входять до Списку всесвітньої нематеріальної спадщини ЮНЕСКО. Наприклад, козацькі пісні Дніпропетровщини з цього списку не мають на музичному сервісі Youtube навіть однієї тисячі переглядів за весь час, що є дуже малою кількістю і говорить про незацікавленість населення в знайомстві з місцевими традиціями, а також в їх збереженні та розповсюдженні [2]. Це також свідчить про незацікавленість або нездатність урядових органів підтримувати, просувати та популяризувати ці традиції.

Отже, вкрай важливим для України є запозичення світового досвіду у галузі збереження та популяризації культурної спадщини, а також суворе дотримання рекомендацій, які щорічно надаються експертами ЮНЕСКО. Адже відповідальність європейським нормам охорони культурної спадщини є однією з обов'язкових умов інтеграції України до Європейського Співтовариства. На сьогодні, Україна, разом з іншими державами-членами ЮНЕСКО, має здійснювати пошук шляхів для зміцнення інтелектуальної та моральної солідарності людства. Отримання нових об'єктів Всесвітньої спадщини – це лише початок на шляху до досконалого збереження, раціонального використання і передачі майбутнім поколінням частини нашої історії та культури.

Список літератури:

1. Акуленко В. І. Міжнародне право охорони культурної спадщини / В. І. Акуленко, О. І. Мельничук // Пам'ятки України: історія та культура. – 2005. – № 2005. – № 1, 2. Козацькі пісні Дніпропетровщини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://authenticukraine.com.ua/blog/kozacki-pisni-dnipropetrovsini> 3. Конвенція про охорону нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО: міжнар. док. від 17.10.2003 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_d69. 4. Міжнародні документи [конвенції, хартії, рекомендації з питань охорони культурних цінностей] // Пам'яткознавство: правова охорона культурних надбань: зб. док. / Ін-т культурології Акад. мистецтв України. – К., 2009. – С. 220–360. 5. Попередній список українських об'єктів-кандидатів (Tentative List) на включення до Списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/unesco/22382.htm>. 6. The Criteria for Selection [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://whc.unesco.org/en/criteria>. 7. UNESCO Yearly Publication [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://whc.unesco.org/en/documents/?action=list&date_publication=2020.

* * *

УКРАЇНА НА СВІТОВОМУ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОМУ РИНКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ

Приймачук Надія Сергіївна,

студентка кафедри туристичного бізнесу та країнознавства,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
E-mail: nadyushkapriymachuk777@gmail.com

Науковий керівник: к.е.н., доц. Шамара І.М.

На сучасному етапі розвитку світового господарства туристична галузь є одним із пріоритетних напрямів розвитку економік країн світу. Не зважаючи на економічні коливання, політичну напругу та інші дестабілізуючі фактори, туризм з кожним роком демонструє тенденції зростання, що відображається у збільшенні кількості туристичних відвідувань. Причини цього слід вбачати, передусім, в інтенсивному збагаченні спектра рекреаційних, оздоровчолікувальних, культурних і духовних потреб сучасної людини, поглибленням багатоаспектної взаємодії соціумів, універсалізацією та глобалізацією системи соціально-культурних, економічних, політичних комунікаційних зв'язків.

Незважаючи на кризові ситуації в країні, потенціал розвитку туристичного бізнесу в Україні досить високий. Багато в чому всупереч політичним та економічним процесам, що відбуваються в Україні, популярність нашої країни серед іноземних туристів та операторів може зрости. Туристичний потенціал України на міжнародній арені достатньо високий: курорти та рекреаційні території в державі становлять майже 9,1 млн. га (15% території), а експлуатаційні запаси мінеральних вод забезпечують використання їх в обсязі понад 64 тис. кубометрів на добу. Історико-культурні ресурси України: на державному обліку в країні перебувають понад 130 тис. пам'яток, в тому числі понад 57 тис. пам'яток археології, понад 51 тис. пам'яток історії, майже 6 тис.

пам'яток монументального мистецтва, понад 16 тис. пам'яток архітектури, містобудування, садово-паркового мистецтва та ландшафтних. Функціонують понад 60 історико-культурних заповідників, в тому числі близько 15 мають статус національних. У Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО – сім вітчизняних об'єктів.

Сучасний етап розвитку міжнародного ринку туристичних послуг вимагає розробки та застосування ефективного законодавства для його перспективного розвитку. Світове співтовариство розробило принципи і стандарти, на яких повинне ґрунтуватися туристичне право. Ці правила зазначені в двосторонніх та багатосторонніх міждержавних договорах, резолюціях міжнародних організацій. Міжнародне регулювання туристичної галузі являє собою багаторівневу та багатоаспектну систему взаємодіючих міжнародних організацій, ядром якої виступає Всесвітня Туристична Організація. При загальному спрямуванні їх діяльності на забезпечення функціонування міжнародного туризму у відповідності до завдань сталого розвитку реалізуються конкретні програми та проекти стандартизації якості туристичних послуг, лібералізації міжнародних туристичних ринків, а також всебічної підтримки розвитку міжнародного туризму у менш розвинених країнах. Участь України в міжнародних туристичних виставках та ярмарках, розробка інформаційно-рекламних програм та турів, покликаних пропагувати туристичний продукт України за кордоном. На національному рівні регулювання функціонування туристичної галузі важлива роль належить наступним нормативно-правовим документам: Закон України “Про туризм”, “Про основні напрями розвитку туризму в Україні до 2020 року”; “Про заходи щодо забезпечення реалізації державної політики у галузі туризму”, постанова Кабінету Міністрів України “Про заходи подальшого розвитку туризму”. Правову основу функціонування діяльності туристичної галузі країни закладено Законом України "Про туризм". Він є основоположним законодавчим актом, що визначає загальні правові, організаційні, виховні та соціально-економічні засади реалізації державної політики в галузі туризму, всебічно регламентує туристичну діяльність в Україні, створює умови для стимулювання ділової активності суб'єктів туристичного підприємництва, забезпечує оптимальний рівень державного регулювання процесу розвитку вітчизняного туризму. Україна має всі об'єктивні передумови, щоб стати однією з найбільш конкурентоспроможних туристичних країн світу, однак аналіз сучасного стану функціонування вітчизняної туристично-рекреаційної галузі свідчить про те, що її розвиток стримується через невирішеність низки проблем, серед яких необхідність подолання територіальної нерівномірності та раціонального використання санаторно-курортної інфраструктури, впровадження світових стандартів, залучення інвестицій, невідповідність міжнародним стандартам якості надання туристичних послуг, недостатність якісного та кількісного обсягу інформації про туристичний потенціал України на світовому ринку. Стратегічні орієнтири розвитку туристичної галузі України значною мірою пов'язані з європейським вектором її інтеграції.

Отже, в цілому подальша інтеграція України у світовий ринок туристичних послуг є не тільки джерелом прибутковості, а й виконує ряд важливих соціально-культурних функцій, що, в умовах функціонування глобального економічного простору набуває суттєвого значення як складова ефективного розвитку національної економіки.

Список літератури:

1. Про туризм : Закон України. - №324/95-ВР від 15.09.1995 р. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80> 2. Румянцев А.П., Коваленко Ю.О. Світовий ринок послуг. Навч. посібник. – К.: ЦНЛ, 2007. – 489 с. <http://194.44.152.155/elib/local/sk/sk710158.pdf>

* * *

ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ

Присяжнюк Руслана Сергіївна,

студентка кафедри туристичного бізнесу та країнознавства,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
E-mail: ruslana.prysiazhniuk@student.karazin.ua

Науковий керівник: к.е.н., доц. Онацький М.Ю.

Публічна дипломатія – це система заходів, які використовує країна для спілкування з громадськістю інших країн і впливу на формування громадської думки в інших країнах з метою просування власних інтересів і досягнення зовнішньополітичних цілей.

Інформаційна війна є одним із ключових елементів гібридної війни і використовується для дискредитації суперника, його ідей та цінностей, формування бажаного іміджу та громадської думки. У цьому випадку публічна дипломатія стала одним із важливих інструментів захисту національних інтересів та протидії інформаційним атакам.

Досліджуючи нову публічну дипломатію, експерти виділяють кілька властивих їй особливостей.

По-перше, вона використовує інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) для полегшення встановлення взаємозв'язків у рамках соціальних мереж та інтернет-спільнот. По-друге, вона залежить від створюваного користувачами контенту (коментарів у соціальних мережах і блогах, фото та відео). І, нарешті, третьою особливістю нової публічної дипломатії є її функціонування у межах горизонтальних мереж, які дозволяють здійснювати обмін інформацією, а не лише передачу повідомлень, як це характерно для вертикальних мереж в епоху традиційної публічної дипломатії [1].

Структура нової публічної дипломатії містить низку ключових компонентів, які частково присутні у структурі традиційної публічної дипломатії:

1. Моніторинг та врахування зворотної реакції іноземної аудиторії на опубліковану інформацію (відстежується кількість коментарів, вподобань, поширень).
2. Проведення інформаційних кампаній з метою формування позитивної думки про країну за кордоном.
3. Здійснення культурної дипломатії, яка використовує соціальні мережі для поширення інформації про культурну спадщину того чи іншого народу.
4. Встановлення тісних зв'язків між іноземною аудиторією та власним населенням за допомогою соціальних мереж (Facebook, Twitter, Instagram, та інші) [2].

Метою публічної дипломатії в умовах інформаційної війни є формування у свідомості міжнародної спільноти позитивного іміджу країни, яка є об'єктом інформаційних атак. Вид цієї дипломатії має на меті донести правдиву інформацію про ситуацію в країні.

Публічна дипломатія має широкий спектр інструментів, зокрема:

1. Поширення інформації про країну, її культуру, історію, політику, економіку тощо.
2. Проведення культурних заходів, співпраця в галузі освіти, науки, спорту.
3. Підтримка громадських організацій, діяльність яких спрямована на зміцнення міжнародних зв'язків.

Основними напрямками публічної дипломатії є культурна дипломатія, економічна дипломатія, експертна дипломатія, кулінарна дипломатія, науково-освітня дипломатія, спортивна дипломатія та цифрова дипломатія. Релізація завдань в межах публічної дипломатії вимагає збалансованого планування та здійснення широкого комплексу заходів, а не лише культурної та гуманітарної співпраці та розвитку міжкультурних відносин з іншими країнами [3].

Важливо розуміти, що в сфері публічної дипломатії кожна країна самостійно обирає напрям, у якому вона прагне досягти своїх цілей.

Відповідно до Стратегії публічної дипломатії МЗС України першочерговим завданням є формування позитивного іміджу та національного бренду України у світі, зокрема покращення іміджу нашої держави серед іноземної аудиторії та власного населення як європейської демократичної країни, яка відстоює своє бачення європейської та євроатлантичної альтернативи. Національним візуальним брендом України, який офіційно схвалений українським урядом 10 травня 2018 р. є Ukraine Now. Він виступає важливим інструментом української публічної дипломатії [3].

Ukraine Now – це бренд, який можна розвивати та використовувати для вирішення різних іміджевих завдань. Філософія бренду базується на слові

«зараз», яке наразі є найважливішим для України. Бренд призначений для використання як державними установами та органами місцевого самоврядування, так і бізнесом та окремими громадянами [3].

Уніфіковане використання бренду дозволить сформувати сприятливий образ України, її громадян, зовнішньої та внутрішньої політики та глобально змінити уявлення про Україну та українців, представити нашу державу як відкриту сучасну країну з європейськими цінностями. Айдентика (тобто ідентичність) бренду Ukraine Now, яка окреслена у відповідному брендбуку, рекомендовано використовувати в межах усіх іміджевих заходів і кампаній міністерства закордонних справ, а також розміщувати на супровідному контенті, що сприятиме розвитку національної бренд-ідентичності та підвищенню впізнаваності національного бренду [3].

Публічна дипломатія може бути ефективною лише тоді, коли вона скоординована та збалансована. Вона має бути спрямована на досягнення конкретних цілей, залучати широке коло акторів і використовувати сучасні технології та інструменти.

Наводимо кілька конкретних прикладів того, як публічна дипломатія може бути використана для досягнення поставлених цілей:

1. Розповсюдження правдивої інформації про ситуацію в країні: це може бути зроблено за допомогою таких інструментів, як інформаційні кампанії, прес-конференції, публікації в ЗМІ тощо.

2. Формування позитивного іміджу країни за допомогою таких інструментів, як культурні заходи, освітня співпраця, підтримка громадських організацій тощо.

3. Протидія дезінформації, що здійснюється шляхом розвінчання неправдивої інформації, об'єктивного висвітлення фактів, надання альтернативних джерел інформації тощо.

Таким чином, публічна дипломатія є важливим засобом захисту національних інтересів держави та протидії інформаційним атакам. В умовах інформаційної війни публічна дипломатія відіграє особливо важливу роль, оскільки може донести до міжнародної спільноти інформацію про справжню ситуацію в країні та сформувати позитивний імідж держави. Важливо також розуміти, що публічна дипломатія – це довгострокова діяльність, яка потребує постійних зусиль і відповідного ресурсного забезпечення.

Список літератури:

1. Павлюк М.В., Кушней С.Р., Публічна дипломатія як тренд у сучасних політичних відносинах: процеси трансформації // *Політичне життя*. 2022. Вип.1 С. 122–127. URL: <https://jpl.donnu.edu.ua/article/view/13526/13431>; 2. Cull N. *The Long Road to Public Diplomacy 2.0*. // *The Internet in U.S. Public Diplomacy*. [online]. 2013. URL: <https://ash.harvard.edu/files/cull.pdf>. (in English); 3. Стратегія публічної дипломатії міністерства закордонних справ України на 2021–2025 рр. (від 24.03.2021 р.). 17 с. / МЗС України. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%97/public-diplomacy-strategy.pdf>

* * *

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Раїлко Аріна Іванівна,

студентка кафедри туристичного бізнесу та туризмознавства,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
E-mail: railko2020utm12@student.karazin.ua

Подлепіна Поліна Олександрівна

к.е.н., доцент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
E-mail: podlepina@karazin.ua

З початку російського вторгнення туристична індустрія України була практично призупинена, увійшовши в режим фактичної паузи. Туристичні оператори стали одними з перших суб'єктів, яких вразила військова конфліктна ситуація в Україні, внаслідок чого відзначається суттєві труднощі в цілій галузі.

Існують компанії, які переорієнтували свою діяльність на інші ринки. Зокрема, у квітні один із найбільших туроператорів, Join UP!, розпочав продажі своїх послуг у країнах Балтії, відкривши можливість резервування турів в Латвії, Литві та Естонії. Місцеві туристи отримали можливість обирати тури в Туреччину, Чорногорію, Албанію та Грецію.

Польотні програми з Латвії, Литви та Естонії до Туреччини здійснюються за участю літаків української авіакомпанії SkyUp Airlines, які діють на підтвердження турецької авіакомпанії Tailwind [1].

Компанія "TEZ Tour Україна" продовжує підтримувати свою функціональність під час періоду військових дій, і працівники активно займаються переоформленням бронювань, вирішенням фінансових питань та виконанням поточних завдань [2].

Несприятливе агресивне бізнес-середовище не завадило турагентствам України розширювати свою функціональність та підтримувати українських громадян в організації турів. Відпочиваючим, які починають свою подорож з України, доводиться переміщатися до найближчого аеропорту сусідніх країн, таких як Польща, Молдова чи Румунія. Кишинів став найбільш популярним аеропортом для вильоту для мандрівників. Також, для українців, які проживають за кордоном, організовують тури з вильотом з аеропорту країни їх перебування. Улітку 2023 року літаками скористалися 80 652 туристи, у порівнянні з попереднім роком, коли за той самий період подорожувало лише 26 984 туристів.

У літній період 2023 року туроператор Join UP! забезпечив організацію відпочинку за кордоном для 98 498 туристів, що значно перевищує аналогічний період 2022 року, коли цією опцією скористалося лише 41 094 осіб. Спостерігалось значне зростання зацікавленості до подорожей до Туреччини

(39 126 туристів порівняно з 21 781 у 2022 році), Єгипту (20 214 туристів порівняно з 2 919 у 2022 році) та Чорногорії (16 631 турист проти 3 554 минулого року). На ці країни припадає понад 77% загальної кількості подорожуючих, які обрали відпустку за межами України протягом літа 2023 року. Важливо відзначити, що ці напрямки виявилися найбільш популярними для відпочинку з дітьми [3].

Автобусні тури набули значної популярності, що виявилось ефективним засобом подорожей та вимушеною альтернативою сучасності. Попит на автобусні тури збільшився майже у три рази у порівнянні із показниками минулого року. У цьому літньому сезоні 12 244 туристів обрали автобусні тури із туроператором Море Турів, що демонструє значне зростання порівняно із 4 397 туристами, які скористалися цим видом подорожей у попередньому році. Автобусні тури відзначаються рядом переваг, таких як зручність та соціальний аспект, а також можливість проведення екскурсій та комфортних умов у готелях. Однак існують й певні недоліки, серед яких можна виділити необхідність дотримання графіку, обмежений час та масовий характер туризму [4].

Зазначимо, що з початком війни понад 45% українців скористалися можливістю внутрішнього туризму. Відповідно до опитувань, які були проведені на ринку, найбільш популярним сезоном для відпусток є літо, коли відправляється у подорож більше 45% респондентів. Весна викликає інтерес лише у 4% опитаних, осінь – у майже 3%, а зима – лише у 2%. Незважаючи на складну політичну ситуацію, в Україні розвиваються різноманітні види туризму, що дає можливість кожному громадянину обрати вид дозвіллевої діяльності. Зазначено, що 54% українців віддають перевагу міському туризму та пішим прогулянкам, 28% обирають екскурсії до історичних пам'яток та музеїв, 23% відпочивають на пляжах, 23% цікавляться подієвим туризмом (фестивалі та заходи), 22% вивчають гастрономічні особливості регіонів, 11% обирають екотуризм, а 9% віддають перевагу рекреаційному туризму. Серед найкращих та найпопулярніших курортів України, які були відмічені респондентами, є Берегово – термальний курорт, Буковель - гірськолижний курорт, Грибівка, Драгобрат – гірськолижний курорт, Східниця – бальнеологічний курорт, Пилипець – гірськолижний курорт, Плай – гірськолижний курорт, Славське – лижний курорт, Трускавець – бальнеологічний курорт [5].

Незважаючи на труднощі, які супроводжують туристичну галузь в сучасних умовах, українські готелі та туристичні компанії активно розробляють та вдосконалюють свої стратегії, спрямовані на забезпечення стабільності та привабливості для наших громадян та іноземних відвідувачів.

Через неможливість організувати безпечні умови подорожі та проживання, значно скоротився потів іноземців, які обирають Україну в якості туристичного напрямку. До повномасштабного вторгнення в Україну щорічно приблизно 14 000 000 іноземних. Київ, що приймав щорічно 2 500 000 гостей, Львів із 1 800 000 туристами та Одеса з 1 000 000 відвідувачів, виступали лідерами за кількістю прийнятих туристів.

У перше півріччя 2023 року український кордон перетнуло 1,3 мільйона відвідувачів, що враховуючи чинні загрози в Україні, є значним показником. Найчастіше в Україну приїжджали туристи з Молдови (573 545 громадян), Румунії (232 942 осіб), Польщі (136 604 туристи), Угорщини (72 635 громадян) та Словаччини (31 393 особи). Зацікавлені також були представники віддалених країн, таких як Нова Зеландія, Мексика, Мадагаскар, Бангладеш та інші.

У загальному контексті туризм є важливою складовою економіки України, виступаючи джерелом фінансових потоків та активно сприяючи створенню нових робочих місць. Сектори туризму та гостинності відзначаються високою динамікою і в умовах нестабільності продовжують свій розвиток як складова господарської системи України [5].

Виклики та перешкоди, з якими стикається українська туристична індустрія у період війни, вимагають від галузі креативного та гнучкого підходу, адаптації до нових реалій та взаємодії з урядовими органами з метою залучення нових інвестицій та підвищення позитивного іміджу країни на міжнародному ринку[6]. Для залучення туристів у період війни турагенції та туроператори використовують інноваційні стратегії та підходи, такі як спеціалізований контент, партнерство з місцевими ресурсами, розробка спеціальних туристичних пакетів та маркетингові ініціативи.

Список літератури:

1.РБК-УКРАЇНА	Travel	–
https://www.rbc.ua/ukr/travel/evakuatsiya-zamorozhennye-scheta-proishodit-1650917336.html	2.	–
Visit	Ukraine	–
https://visitukraine.today/uk/blog/2824/stiikist-ta-innovacii-yak-pracyuje-gotelanii-ta-turistichnii-biznes-v-ukraini-v-umovax-viini	3.УКРАЇНСЬКА ПРАВДА	ЖИТТЯ –
https://life.pravda.com.ua/society/2023/09/8/256442/	4.Море	Турів –
https://www.more-turiv.com.ua/plyusi-minusi-avtobusnix-turiv/	5.Vkazivnyk.com	–
http://vkazivnyk.com/uk/resorts	6. UNN Українські Національні Новини	–
https://unn.ua/news/vidpochinok-na-mori-v-ukrayini-2023-top-10-malovidomikh-kurortiv-odeskoyi-ta-mikolayivskoyi-oblastey		

* * *

ВПЛИВ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ НА КАЗАХСТАН

Ситник Маргарита Максимівна,

здобувачка кафедри туристичного бізнесу та країнознавства
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Україна
E-mail: margarita.sytnik@icloud.com

Науковий керівник: к.е.н., доц. Шамара І.М.

У світлі подій, що відбулися у російсько-українському конфлікті 2022 року, важливо врахувати потенційний вплив цих подій на сусідні країни. Однією з

таких держав є Казахстан, яка, будучи сусідом Росії та України, може відчутти наслідки цього конфлікту в різних сферах.

Після вторгнення в Україну, стало зрозуміло, що тепер від Росії можна очікувати будь-яких, навіть відверто безглузких, рішень у будь-якій сфері стосовно будь-якої країни. Сьогодні практично втратило сенс говорити про раціональні дії чи очікування, прогнозувати середньо і довгострокові позитивної спрямованості тренди розвитку, якщо є підозра, що одним з факторів впливу на ситуацію стане російська політична машина. А от вірогідність втілення негативних сценаріїв (якщо присутній російський слід) катастрофічно зростає [1].

У 2022 році Казахстан пережив рік потрясінь і змін. На початку січня країну протягом п'яти днів стрясали масові протести та заворушення. Протести почалися через різке підвищення цін на пальне, але швидко поширилися на низку інших внутрішніх проблем, що наростало насильством у колишній столиці та найбільшому місті країни Алмати. Сцени хаосу в Алмати зустріли жорстокими репресіями з боку уряду. Щоб допомогти вгамувати протести, президент Казахстану Касим-Жомарт Токаєв закликав до втручання Організацію Договору про колективну безпеку (ОДКБ) – військовий альянс шести колишніх радянських республік, у якому домінує Росія [2].

Тоді цей заклик був широко розцінений спостерігачами в Казахстані та за його межами як акт вірності Москві. Після розпаду Радянського Союзу Казахстан був одним із найближчих і найнадійніших союзників Москви на пострадянському просторі та є частиною всіх регіональних організацій, які Росія ініціювала в регіоні. Це одна з небагатьох країн колишнього Радянського Союзу, де російська мова має офіційний статус і досі нею користується переважна більшість населення. Дехто бачив втручання ОДКБ як прелюдію до більшого зближення Казахстану з Росією та завершення його багатовекторної зовнішньої політики. Але виважені позиції, висловлені владою Казахстану після вторгнення Росії в Україну, породили певну надію на Заході, що країна дистанціюється від Росії.

Війна в Україні має значні наслідки для казахстанського суспільства, змінивши геополітичне становище країни та спричинивши зміну у поглядах багатьох казахстанців на власну ідентичність і Росію. Це також створило додаткові виклики для уряду, який намагався провести політичні реформи та відповісти на соціально-економічні вимоги населення у світлі протестів. Ці реформи підвищують легітимність уряду в народі та його здатність протистояти можливому зовнішньому тиску та відстоювати свій суверенітет. Геополітична невизначеність, викликана війною, може пояснити дуже обережний підхід, прийнятий казахстанською владою протягом останніх місяців, коли вона намагається збалансувати зміни зі стабільністю всередині країни та зменшити залежність Казахстану від Росії, зберігаючи політичні відносини з Москвою [1].

З моменту здобуття незалежності Казахстан став одним із лідерів регіону як з точки зору економіки – його реальний ВВП є одним із найвищих на пострадянському просторі – так і з точки зору його активної та

диверсифікованої зовнішньої політики. Його величезні запаси природних ресурсів, у тому числі вуглеводнів, а також урану, вугілля, різних руд і рідкісних металів, а також відносно сприятливе середовище для бізнесу (Казахстан посідає 25-те місце у світі в базі даних Світового банку «легкість ведення бізнесу») залучили до країни численні європейські компанії. Європейський Союз є найбільшим іноземним інвестором у Казахстані, на нього припадає майже половина загального обсягу прямих іноземних інвестицій країни. Тому він безпосередньо зацікавлений у тому, щоб уважно стежити за подіями в країні. Політична траєкторія Казахстану – будь вона позначена стагнацією, новою нестабільністю чи справжніми політичними змінами – матиме наслідки для його відносин з ЄС та для ширшого регіону, включаючи інші країни колишнього Радянського Союзу, не в останню чергу Росію, яка матиме переглянути свій підхід до регіону, якщо Казахстан візьме більш рішучий курс [2].

Демонстративні прояви керівництвом Казахстану незалежності і відстороненості від агресивних планів росії, відкрите невизнання «республік», різке збільшення оборонного бюджету, відмова від порушення санкцій у економічних відносинах з росією, готовність до задіяння альтернативних (від нав'язаних росією) економічних зв'язків (зокрема, транспортування нафти до Європи в обхід росії) – все це ланки, які однозначно вказують, що росія втрачає ще один «братський народ».

Ще більше нервує російське керівництво, по-перше, те, що казахстанське керівництво не побачило сенсу бути «вдячним» росії, яка на початку року допомогла загасити спалах масштабних протестів в країні (хоча головний їх мотив нібито був інфляційний, однак, вірогідно, частково інспірованих самою росією), а відтак підтримати будь-який сценарій, запропонований кремлем. По-друге, Казахстан, замість приєднання до агресії, надає Україні гуманітарну допомогу, а керівництво обох країн демонструють взаємоповагу у підтримують гарні контакти.

У Казахстані відбуваються зміни як усередині країни, так і в його геополітичному положенні. Дві сторони взаємопов'язані: результат війни в Україні фундаментально визначатиме відносини Казахстану з Росією та іншими його міжнародними партнерами, а також його здатність проводити соціальні, економічні та політичні реформи.

Підсумовуючи, російсько-український конфлікт мав глибокий і складний вплив на Казахстан, сформувавши його економічні стратегії, політичні альянси, політику безпеки та суспільні перспективи. Подолання цих складнощів і надалі залишатиметься критичним викликом для Казахстану, оскільки він прагне підтримувати стабільність і переслідувати свої національні інтереси в умовах триваючої регіональної напруженості.

Список літератури:

1.Юрчишин В. Казахстан — не "наступний". Разумков центр. 2022
URL:<https://razumkov.org.ua/statti/kazakhstan-ne-nastupnyi>
2. Dumoulin M. Steppe change: How Russia's war on Ukraine is reshaping Kazakhstan . European council on foreign relations. 2023
URL:<https://ecfr.eu/publication/steppe-change-how-russias-war-on-ukraine-is-reshaping-kazakhstan/>

* * *

ТУРИСТИЧНА ГАЛУЗЬ ЯК ЧИННИК ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Сідоров Михайло Вадимович,

доцент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
кандидат економічних наук,
E-mail: iryana.panova@karazin.ua

Панова Ірина Олексіївна,

доцент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
кандидат економічних наук,
E-mail: iryana.panova@karazin.ua

У сучасних умовах російсько-української війни, виникає необхідність провести науковий аналіз розвитку туристичної галузі, як чинника, який має достатньо інструментів впливу на господарство України у повоєнному відновленні. Крім того, це дозволить виокремити можливі шляхи вирішення соціально-економічних та політичних викликів з якими зіштовхнулась країна, а також роль туризму як невід'ємної частини стратегічного прогресу держави, спрямованого на досягнення стабільності та ефективних змін.

Згідно з даними Державного агентства розвитку туризму, зафіксовано скорочення надходжень до державного бюджету, отриманих від туристичної галузі, на майже 31%. Протягом 2022 року представники туристичного сектору здійснили сплату податків у сумі 1 млрд. 551 млн. 182 тис. грн., порівняно з попереднім роком, коли ця сума складала 2 млрд. 231 млн. 860 тис. грн. [1]. Крім того, спостерігається зменшення кількості платників податків, які займаються туристичною діяльністю, на 17%. У туризмі відзначено зменшення кількості юридичних осіб на 14% та фізичних осіб-підприємців на 18%.

Найвищі суми податків сплачені готельною сферою – 898 млн. грн. Зауважимо, що ця сума менша на 30%, ніж у 2021 році, коли готелі сплатили більше – 1 млрд. 288 млн. грн. Пансіонати та гуртожитки, які використовувалися як тимчасовий прихисток, збільшили податкові внески на 46%. Проте, турбази, кемпінги та дитячі табори відпочинку скоротили свою частку сплачених податків на 57%, знизившись з 328 млн. грн. у 2021 році до 141 млн. грн. [3].

Туристичні оператори зменшили свої внески до державного бюджету на 35% у 2022 році, склавши 167 млн. 858 тис. грн., порівняно з 259 млн. 5 тис. грн. у 2021 році. Спостерігається також 27% зниження обсягу податків від діяльності туристичних агентств, які внесли до бюджету 2022 року 204 млн. 795 тис. грн., порівняно з 279 млн. 265 тис. грн. у 2021 році [3].

Аналізуючи фінансові внески від туристичної діяльності у 2022 році, варто відзначити, що найвищі податкові суми були сплачені в Львівській області (273 млн. грн., що порівняно з 215 млн. грн. у 2021 році), Київській області (164 млн. грн., порівняно з майже 125 млн. грн. у попередньому році) та Івано-Франківській області (159 млн. грн., порівняно з майже 131 млн. грн. у 2021 році) [3]. Зауважимо, що в Києві та Одеській області відзначається значущий спад податкових надходжень (на 46% та 58% відповідно) протягом вказаного періоду.

Навіть у контексті воєнного конфлікту туристична галузь в Україні продовжує свою діяльність. Збереження та підтримка туристичної індустрії стає важливою не лише для економічного відновлення, але й для утримання позитивного іміджу країни. Отже, взаємодія між галуззю туризму та активною підтримкою з боку громадян стає стратегічним фактором у зміцненні стійкості та покращенні економічної ситуації в Україні.

В результаті аналізу «Планування відновлення України», розробленого Національною радою з відновлення України від наслідків війни, виявлено низку проблем у сфері туризму, зокрема відсутність туристичного потоку, відтік інвестицій, високий ризик перебування в різних регіонах, руйнування інфраструктури, відсутність інформації про стан туристичних об'єктів, обмежена мережа туристичної інформації, застаріла класифікація готелів, відсутність системи збору туристичної статистики та обмеження польотів в повітряному просторі України [2].

Серед ключових ініціатив для розвитку внутрішнього та в'їзного туризму в Україні, визначених Національною радою з відновлення України від наслідків війни, варто відзначити розробку маркетингової стратегії до 2032 року, інформаційні кампанії Ukraine NOW та Мандруй Україною, проведення заходів для популяризації України у готелях та туристичних об'єктах Європи, а також підтримку інтересу до країни через промоційні та культурні заходи. Також важливою є створення безпекової стратегії для відновлення туристичних подорожей та збільшення охоплення користувачів, реалізація маркетингових стратегій та промокампаній, а також участь у міжнародних туристичних виставках. Інші заходи включають створення інформаційного порталу для туристів, мережі туристично-інформаційних центрів, проведення промотурів стежками пам'яті та участь у масових подіях різного рівня. Опитування та збір туристичної Big Data, стратегія промоції України на внутрішньому та зовнішньому ринку, а також програми підтримки подорожей для різних категорій населення також увійшли в список запропонованих заходів.

Отже, туризм, як одна з ключових галузей, відіграє важливу роль у повоєнному відновленні країни. Він виступає не лише економічним

каталізатором, сприяючи зростанню ВВП та створенню нових робочих місць, але й важливим інструментом для покращення міжнародного іміджу України. Стимулюючи інфраструктурні рішення, технологічний розвиток та соціокультурні проекти, туристична галузь відкриває нові перспективи для позитивних змін у державі.

Список літератури:

1. ДАРТ. URL : <https://www.tourism.gov.ua/> (дата звернення 30.11.2023). 2. Проект Планування відновлення України. Національна рада з відновлення України від наслідків війни. URL : <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/restoration-and-development-of-infrastucture.pdf> (дата звернення 30.11.2023). 3. Спад на третину. Стало відомо, скільки туризм України недоотримав через війну. РБК-Україна. URL : <https://www.rbc.ua/rus/travel/spad-tretinu-stalo-vidomo-skilki-turizm-ukrayini-1678791650.html> (дата звернення 30.11.2023).

* * *

ОСОБЛИВОСТІ ДВОСТОРОННЬОЇ ВЗАЄМОДІЇ УКРАЇНИ ТА ФІНЛЯНДІЇ

Скупенко Єлизавета Дмитрівна,

студентка кафедри туристичного бізнесу та країнознавства,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
E-mail: skupenko2020.8399819@student.karazin.ua

Науковий керівник: к.е.н., доц. Панова І.О.

Сьогодні у контексті багатосторонньої взаємодії України з країнами ЄС, актуальним питанням є аналіз відносин з Фінляндською Республікою. Фінляндія визнала незалежність України 30 грудня 1991 року, тоді як дипломатичні відносини між цими державами були встановлені 26 лютого 1992 року. Національна стратегія та план окреслюють стратегічні цілі загальної діяльності Фінляндії в Україні. Останній підкреслює підхід, орієнтований на розвиток шляхом співпраці. Таким чином, ці цілі України полягають у тому, щоб гарантувати повагу до міжнародного права та зміцнити відносини між ЄС та Україною, розширити сферу співпраці та зміцнити налагоджені відносини, а також гарантувати суверенітет України та відновити її територіальну цілісність[1].

Україна та Фінляндія тісно співпрацюють за низкою напрямів, пріоритетними серед яких є: торгівля, обмін інформацією та академічна мобільність. Крім того, плідність спостерігається й в рамках господарства, зокрема у 2021 році прями інвестиції Фінляндії в економіку України склали 137,5 млн. дол. США, де 90,4 млн. дол. США – інструменти участі в капіталі, а 47,1 млн. дол. США – боргові. Інвестиції спрямовувались у такі сфери, як оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів

(37,1 млн. дол. США), діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування (24,5 млн. дол. США), промисловість (17,8 млн. дол. США), професійна, наукова та технічна діяльність (0,9 млн. дол. США), інформація та телекомунікація (0,2 млн. дол. США). Проте українських інвестицій у Фінляндії поки не зафіксовано.

Сьогодні спостерігається тісна співпраця між парламентами двох держав, приміром у вересні 1995 року вперше було створено групу міжпарламентських зв'язків «Фінляндія-Україна». А вже у грудні 2019 року в оновленому складі парламенту Фінляндії – Групу дружби з Україною. У січні наступного року сформовано Депутатську групу з міжпарламентських зв'язків між Верховною Радою України та Фінляндською Республікою. Крім того, починаючи з 1996 року між країнами функціонує Змішана комісія з питань торгівлі та економічного розвитку [2].

Фінляндія та Україна плідно співпрацюють у сфері культури. Зокрема організовуються наукові лекції, тематичні круглі столи, конференції, вебінари, мистецькі вистава, а також гастролі талановитих творчих колективів. Спостерігається й сумісна робота у сфері освіти. До прикладу, в Алексантері Інституті при Гельсінкському університеті з 2008 року за сприянням міністерств держав розпочато програму «Українські студії». Метою якого є ознайомлення фінських та іноземних здобувачів з Україною, вивчення української історії та мови, літератури та культури.

Також важливим аспектом співпраці є реалізація студентської мобільності. В рамках Угоди між Гельсінкським університетом та Національним університетом «Києво-Могилянська академія» відбуваються обміни студентами і дослідниками. Українська мова викладається у фінських університетах, а фінська вивчається в українських. Крім того, у Києві функціонує «Скандинавська гімназія», де проводиться вивчення шведської та фінської мов.

Важливим інструментом для зміцнення відносин між державами є будівництво побратимських відносин між містами України та Фінляндії [1]. Фінляндія рішуче засуджує незаконне вторгнення Російської Федерації в Україну та підтримує шляхом співробітництва в різних галузях економіки, сприяє цивільному врегулюванню криз, надає військові та гуманітарні пакети допомоги.

За повідомленням МЗС Фінляндії, починаючи з 2014 та по 28 червня 2022 року підтримка Україні склала 91 млн. євро. Крім того, додатково виділено чотири млн. євро допомоги у рамках співробітництва з метою розвитку та гуманітарної допомоги, що збільшить фінансування плану дій Ради Європи для України, підтриманого Фінляндією. Фінляндія також надає широку підтримку Україні через центр кризового управління, Раду Європи, неурядові організації та фонди НАТО.

Фінляндія постійно виділяє гуманітарну допомогу Україні, зокрема 5 млн. євро надано через Український гуманітарний фонд Управління ООН з координації гуманітарних питань, 5,4 млн. євро – Міжнародну продовольчу програму та Червоний Хрест.

Фінляндія, готуючись до можливих воєнних конфліктів протягом багатьох десятиліть, підтримувала високий рівень бойової готовності, а 18 травня 2022 року подала заявку на вступ до НАТО. Держава рішуче засуджує військові дії Росії проти України й активно співпрацює з іншими країнами-членами Європейського Союзу щодо підтримки другої та забезпечення безпеки в Європі. Повністю відмовившись від нейтралітету через загрози для національної безпеки, Фінляндія 4 квітня 2023 року офіційно стала країною-членом НАТО. Це рішення є результатом уважного вивчення та аналізу дій Росії та безпекової ситуації в Європі. Своім вступом до НАТО, Фінляндія підтвердила власну готовність спільно працювати з іншими країнами-членами Альянсу задля забезпечення стабільності та безпеки у регіоні.

Отже, починаючи з 1992 року держави тісно взаємодіють. Фінляндія надає Україні значну підтримку у військовій, економічній та гуманітарній сферах з перших днів війни. Фінський уряд засуджує російську агресію проти України, повністю погоджує всі заходи обмежувального характеру, які впроваджує Європейський Союз проти РФ, що свідчить про подальше зміцнення у відносинах між цими країнами.

Список літератури:

1. *Культурно-гуманітарне співробітництво між Україною та Фінляндією, 2020. URL: <http://surl.li/nqhnh> (accessed: 26.11.2023);*
2. *Політичні відносини між Україною та Фінляндією, 2021, URL: <http://surl.li/nqhni> (accessed: 26.11.2023)*
3. *Finland's country strategy for Ukraine 2021–2024, Retrived from: <http://surl.li/nqhnk> (accessed: 26.11.2023)*

* * *

СТАН ВІДНОСИН МІЖ ІНДІЄЮ ТА УКРАЇНОЮ В КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Слободенюк Дмитро Віталійович,

студент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
E-mail: slobodenyuk2020uk12@student.karazin.ua

Науковий керівник: д.і.н., проф. Лиман С. І.

За останнє десятиліття Індія посилила активність у світовій політиці через свій стрімкий економічний, військовий та технологічний розвиток. Позиція Індії як нового потужного гравця та одного з політичних центрів у питанні російсько-української війни має вагоме значення.

Індія на міжнародній арені завжди намагалась позиціонувати себе як мирну та нейтральну державу, яка з повагою відноситься до суверенітету усіх країн та застосовує зброю виключно заради захисту або в рамках міжнародного права.

Вона зазвичай займає помірковано-нейтральну позицію для збереження багатостороннього зв'язку.

Для загального розуміння слід подивитись на розвиток відносин між Індією та Україною. Їх непрямі відносини існували ще за часів УРСР. Але оскільки радянські республіки не мали права на незалежну міжнародну політику, їх відносини регулювались через Москву. На офіційному рівні індійсько-українські відносини встановились в 1992 році, коли Індія визнала незалежність України та встановила своє посольство в Києві [2]. Загалом до повномасштабного вторгнення РФ в Україну українсько-індійські відносини були доволі стабільними, проте із окремими нюансами. В 1996 р. відбувся міжнародний скандал через військові контракти між Україною та суперником Індії Пакистаном, які включали в себе продаж танків та двигунів до них. Насправді Україна постачала військову техніку та деталі обом сторонам, проте в 2002 році торгівля з Індією в цій сфері збільшилась [2]. Також в тому ж році Україна допомагала з модернізацією ВПС та ВМФ Індії. Україна в останні роки намагалась активніше приймати індійських студентів на навчання до своїх ВНЗ. Між Індією та Україною існували помітні торгівельні зв'язки, проте вони не були рівними. Так, згідно з даними за довоєнний 2021 рік частка імпорту з Індії в українській економіці складала 1.3%, а експорту 3.7%. Частка імпорту з України в індійській економіці складала 0.46%, а експорту 0.13% [4]. Таким чином в економічному плані торгівля між двома країнами була вигідніше саме Україні.

З політичної точки зору відносини між Індією та Україною були на доволі низькому рівні. На вищому рівні за 30 років з боку України було всього 3 візити в Індію (Л. Кравчука в 1992, Л. Кучми в 2002, В. Януковича в 2012) [2]. При цьому прем'єр-міністр Індії жодного разу не відвідав Україну. Обидві країни мають свої посольства відповідно в Києві та у Нью-Делі. При цьому Україна так і не змогла домовитись про відкриття генконсульства в Мумбаї, який є одним з економічних центрів Індії.

Таким чином брак двостороннього зв'язку створює інформаційний вакуум для населення Індії та України, які по-різному реагують на події в світі. Це стало особливо помітно на фоні російсько-української війни, яка почалась ще в 2014 році. Після анексії Криму та окупації частини територій Донецької та Луганської областей, Індія відреагувала на ці події доволі нейтрально. Вона не визнала анексію, але визнала право Криму на самостійний вибір, що викликало обурливу реакцію з боку України. В 2022 році позиція Індії з цього питання кардинально не змінилась, але цього разу прем'єр-міністр Н. Моді закликав поважати суверенітет усіх держав-членів ООН. Позицію Індії по ситуації в Україні як в 2014 р., так і в 2022 р. можна описати словами її міністра закордонних справ С. Джайшанкара: «першопричини конфлікту комплексні та стосуються цілої низки питань, таких як безпекова архітектура, політичне управління та міждержавна політика.... Для вирішення цього конфлікту немає іншого шляху, крім дипломатії та діалогу» [1].

Відносини між Україною та Індією після вторгнення російських військ, є досить суперечливими. Рівень торгівельних відносин зазнав потужного спаду. Через інфляційний стрибок в гривні, українські продукти стали занадто дорогими для Індії. Бойові дії істотно вплинули на логістичні шляхи особливо через блокаду українських портів з боку РФ. Сам факт війни негативно вплинув на інвестиційну динаміку в середині України, що створило картину нестабільності для індійських підприємців. Також РФ активно закликала Індію відмовлятися від товарів з України та переходити на російські аналоги. Ці фактори призвели до того що об'єм торгівлі Індії та України скоротився порівняно з 2021 роком на 800 млрд. дол., тобто на 24% [3].

За час війни Індія надавала Україні гуманітарну підтримку у вигляді медичного обладнання та гуманітарних наборів. На рівні міжурядових відносин було декілька контактів між державами. Так 20 травня 2023 р. в рамках саміту G7 відбулась зустріч між Президентом В. Зеленським та прем'єр міністром Н. Моді, який висловив стурбованість щодо впливу війни на цивільне населення та підтвердив свою позицію стосовно виключно дипломатичних шляхів вирішення конфлікту [5].

В цілому рівень партнерства між Індією та Україною є доволі низьким, що ускладнилось зниженням рівня економічних відносин. Тісні зв'язки з РФ мають для Індії стратегічне значення. Росія є давнім партнером Індії в сфері оборони: так приблизно 40% імпорту в цій сфері йде саме з РФ, а переробка нафти та алмазів займає велику частину індійського виробничого сектору.

Разом з тим у відносинах між Індією та РФ є проблеми. Так Індію насторожує зближення Росії та КНР, а також потенційне утворення трикутника РФ-КНР-Пакистан. В свою чергу Росію не влаштовує збільшення співпраці між США та Індією. В контексті відносин України та Індії це може створити більше можливостей для їх поживлення.

В тій ситуації, що склалась на даному етапі, зближення Індії зі Сполученими Штатами може зіграти важливу роль для України. По-перше, індійсько-американське партнерство може стати альтернативою індійсько-російському. По-друге, покращення індійсько-американських відносин може змінити уявлення в індійському суспільстві про Україну, як про державу, що є союзницею США.

На ставлення індійського суспільства до України також впливають російські ЗМІ, які широко представлені в Індії. Російська медіа-пропаганда нав'язує індійцям думку нібито Україна – це «маріонетковий проект США», який направлений на знищення РФ. Медіа-пропаганда країни-агресора використовує скептичне ставлення значної частини народу Індії до західних країн, і в особливості до Великої Британії та США, які є головними партнерами України. В ситуації коли Україна має низький рівень інформаційного представництва в Індії, вона не зможе створити імідж суверенної держави, яка захищає свої інтереси.

Отже, для України вкрай необхідно збільшувати свою дипломатичну та інформаційну активність в Індії для того, щоб здобути більшу підтримку з боку

індійського суспільства. Якщо воно буде і на далі дивитись на ситуацію в Україні через російське інформаційне поле, українсько-індійські відносини значною мірою залежатимуть від його впливу на громадську думку Індії.

Список літератури:

1. *Війна в Україні: позиція та інтереси зовнішніх гравців. Індія. Український інститут майбутнього*, 2022. 13 травня. URL: <https://uifuture.org/publications/vijna-v-ukrayini-pozycziya-ta-interesy-zovnishnih-gravcziv-indiya/>
2. Ерман Г. "Індійці про Україну нічого не знають". Чому Індія лишається нейтральною та як це можна змінити, *BBC News Україна*. 2022. 29 листопада URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-63746368>
3. Інформація щодо торговельно-економічного співробітництва між Україною та Індією. Офіційний сайт Посольства України в Індії, 2023 06 липня. URL: <https://india.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/ukrayinsko-indijske-spivrobitnictvo/438-torgovelyno-jekonomichne-spivrobitnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-indijeju/zagalna-informaciya-shchodo-torgovelyno-jekonomichnogo-spivrobitnictva-mizh-ukrayinoyu-ta-indiyeyu>
4. Official site of The World Integrated Trade Solution. URL: <https://wits.worldbank.org/Default.aspx?lang=en>
5. Parashar S. India will do whatever it can to end war: PM Modi to Ukraine. *The Times of India*, 2023. May 21 URL: <https://timesofindia.indiatimes.com/india/india-will-do-whatever-it-can-to-end-war-pm-modi-to-ukraine-president-volodymyr-zelenskyy/articleshow/100386399.cms?from=mdr>
6. Smith J. M. *India, Russia, and the Ukraine War*. The Heritage Foundation. 2023. June 14. URL: <https://www.heritage.org/global-politics/commentary/india-russia-and-the-ukraine-war>
7. Tellis A. J. "What Is in Our Interest": India and the Ukraine War, *the Carnegie Endowment for International Peace*, 2022. April 25 URL: <https://carnegieendowment.org/2022/04/25/what-is-in-our-interest-india-and-ukraine-war-pub-86961>

* * *

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЙ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЯК ЧИННИКА ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

Степаненко Вікторія Іванівна,

студентка кафедри туристичного бізнесу та країнознавства,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
E-mail: stepanenkovika8776@gmail.com

Науковий керівник: к.е.н., доц. Панова І.О.

Воєнне вторгнення Російської Федерації 24 лютого 2022 року докорінно змінило життя людей в Україні. Сьогодні економіка держави потерпає від військових дій зі сторони країни-агресора, а культура, як невід’ємна складова господарства, потребує підтримки та суттєвих дій з боку влади й кожного громадянина. Нині креативна галузь – досить перспективний напрям розвитку економіки в усьому світі, що відображено у статистичних щорічниках і кварталних звітах. Україна має величезний потенціал, який варто використовувати для розвитку креативного сектору та економіки країни.

Полтавська область – один із найбільш історичних, культурних та духовних центрів України, тому важливо вже зараз приділяти увагу післявоєнній відбудові області: підтримці уже існуючих креативних осередків і створенню кардинально нових центрів культурного розвитку [1]. Підтвердженням цього слугує піраміда Маслоу, згідно якої, саме після задоволення базових потреб, у суспільства виникне бажання до саморозвитку. Таким чином, культурний сектор користуватиметься попитом серед внутрішніх і закордонних туристів.

Досвід європейських країн після Другої світової війни засвідчує, що чисельні інвестиції сприяють більш швидкому відновленню та залученню туристів. За допомоги іноземних партнерів та міжнародних організацій Україна має унікальну можливість прискорити відбудову своїх міст. У той же час перед Полтавською областю, як й іншими регіонами, відкривається низка можливостей щодо створення власного, нового та неповторного іміджу.

Станом на сьогодні Полтавська область має не лише переваги, а й слабкі сторони, які в подальшому відкриватимуть нові грандіозні перспективи, або навпаки – створюватимуть несприятливе середовище. Серед переваг виокремлюють багату історичну спадщину, вигідне географічне положення та можливість розвивати культурний напрям, враховуючи наявність грантових програм. До гальмуючих чинників належать слабо розвинена інфраструктура, корупція та тіньовий сектор в економіці, небажання працівників галузі розвиватися й створювати щось нове. Загрозами є важка політична ситуація в країні, війна, недосить сприятливі умови для ведення бізнесу [2]. Водночас слід виокремити і можливості, яких досить багато, зокрема інвестиції, розвиток інновацій у напрямку культури та туризму, розвиток інфраструктури області, зростання кількості об’єктів креативної економіки та співпраця сектору креативної економіки з іноземними партнерами.

До початку повномасштабного вторгнення, на території Полтавської області повноцінно функціонували музеї, проводились фестивалі («Борщик у глиняному горщику», «Слива-фест», фестиваль повітряних куль тощо) та щорічний Сорочинський ярмарок зустрічав тисячі гостей з усієї України, наразі ці заходи не проводяться у зв’язку із воєнним станом [4]. Тобто сьогодні розвиток креативного сектору немовби «на паузі».

Креативний сектор – досить розгалужена галузь, яка ґрунтується на творчості, інтелектуальній власності, менеджменті та капіталі. Оскільки туризм та креативний сектор дуже дотичні по відношенню один до одного, варто

звернути увагу на розвиток цих двох напрямків, які можуть бути взаємовигідними.

Важливим кроком є аналіз наслідків воєнного вторгнення Російської Федерації. Надзвичайно актуальним стане розвиток інклюзивного туризму. На жаль, багато людей, які постраждали внаслідок агресії, матимуть обмежені фізичні можливості. Саме тому, варто приділити більшої уваги концепції «доступного туризму», заходам, які враховуватимуть інклюзію. Наприклад осередком креативного сектору можуть стати музеї, фестивалі, ярмарки тощо, де будуть надані можливості щодо безперешкодного руху для людей на візках; персонал володітиме мовою жестів, під час екскурсії працюватиме аудіо супровід для людей з порушенням зору та інше [5]. Першочергово організація має проводити тренінги з підвищення кваліфікації своїх працівників безпосередньо в напрямку, що стосується роботи з людьми.

Наступним важливим кроком у розвитку об'єктів креативного сектору Полтавської області має стати реконструкція. Переважно уся інфраструктура цієї галузі потребує ремонту із врахуванням потреб людей з інклюзією та безпосередньо з огляду на питання безпеки. Яскравим прикладом боротьби з існуючими проблемами є Ізраїль, який попри геополітичні відносини з Ісламською Республікою Іран, приймає десятки мільйонів туристів з усього світу щорічно. Тому в процесі реконструкції та відбудови українських міст необхідно сумлінно переглянути стандарти безпеки. Необхідно враховувати збільшення кількості надійних бомбосховищ. Саме щодо питання розробки бомбосховищ, варто перейняти досвід Ізраїлю. У країні туристична інфраструктура побудована з укриттів або комор, які називаються «мамад», це передбачено на законодавчому рівні [3]. В Полтавській області поблизу уже існуючих об'єктів інфраструктури можна створити надійні локальні бомбосховища, які оснащені усім необхідним і розраховані на велику кількість осіб.

Отже, креативний сектор економіки після закінчення війни потребуватиме рішучих дій. Імовірна міжнародна співпраця дасть можливість залучити більше інвестицій в галузь, а це, в свою чергу, сприятиме розвитку інфраструктури, створенню нових осередків креативного сектору з урахуванням потреб інклюзії, що сприятиме збільшенню туристичних потоків до Полтавської області.

Список літератури:

1. *Креативні індустрії: вплив на розвиток економіки України*. Kyiv School of Economics. URL <http://surl.li/merxt> (дата звернення: 02.07.2023). 2. Моца А. А., Шевчук С.М., Серета Н.М. *Перспективи післявоєнного відновлення сфери туризму в Україні*. ЕКОНОМІКА ТА СУСПІЛЬСТВО. 2022. № 42. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-31> (дата звернення: 28.06.2023). 3. *План відновлення України*. Ukraine Recovery Conference. URL: <http://surl.li/meryr> (дата звернення: 29.06.2023). 4. *Проект Плану відновлення України*. Матеріали робочої групи “Аудит збитків, понесених внаслідок війни”. Урядовий портал. URL: <http://surl.li/cnjgr> (дата звернення: 29.06.2023). 5. *Україна 2022. Як не втратити свій шанс стати сильною державою інститут майбутнього*. Український інститут майбутнього. URL: <http://surl.li/meryx> (дата звернення: 28.06.2023).

* * *

ДИПЛОМАТИЧНІ ТА ЕКОНОМІЧНІ ВЗАЄМОВІДНОСИНИ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА АВСТРІЄЮ ЗА УМОВ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

Стовбун Вікторія Дмитрівна,

студентка кафедри туристичного бізнесу і країнознавства,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
E-mail: freyavist@gmail.com

Науковий керівник: к.політ.н., доц. Панасенко Г.С.

Від початку повномасштабного вторгнення на територію України Австрія долучилась до інших країн ЄС та світу, котрі засуджують військові дії РФ, підтримавши суверенітет та територіальну цілісність України.

Австрія залишається нейтральною стосовно поставок військової техніки в Україну, акцентуючи увагу на гуманітарній допомозі. Надана Україні підтримка включає каски, захисні жилети та пальне. Додатково, Австрія передала 10 млн. євро як частину Другої позики Світового банку для економічного розвитку України з Мультидонорського трастового фонду Світового банку.

Загалом, у 2022 році Австрія надала понад 124 млн. євро державної фінансової допомоги Україні та сусіднім країнам. З них 59,46 мільйона євро надійшло від Австрійського фонду зовнішньоекономічних катастроф (АКФ) на користь міжнародних організацій, таких як УВКБ ООН і ЮНІСЕФ, а також австрійським неурядовим організаціям, таким як Caritas і Hilfswerk International.

Федеральні землі також запустили спільну кампанію екстреної допомоги з 2 млн євро для забезпечення основних потреб: доступ до води, їжі та медичної допомоги в Україні.

Крім того, через Європейський механізм цивільного захисту було надано пожертвування на суму 6,82 млн. євро, включаючи пожежні машини, дизельне паливо, генератори та медичне обладнання [5].

Україна є значним ринком для австрійських компаній: на початок 2023 року в країну було інвестовано близько 1,62 млрд. євро. 95% підприємств, що працювали в Україні до повномасштабного вторгнення Росії, продовжують тут свою роботу і навіть розширюються. Приблизно половина з них працює на 100% потужності, якщо порівняти з періодом до 24 лютого 2022 року. Інші австрійські бізнесові проекти працюють з потужністю від 40% до 70% обсягів свого довоєнного виробництва [3].

У травні 2023 року в Львові відбувся міжнародний бізнес-форум між Україною та Австрією, на якому обговорювалися питання відновлення економіки України, розвитку енергетики та промисловості, а також залучення іноземних інвестицій, локалізації виробництва та перенесення бізнесу в Україну.

Уряд нашої країни визначив п'ять пріоритетів фінансування реконструкції, зокрема, енергетика, житлове будівництво, гуманітарне розмінування, критична та соціальна інфраструктура, підтримка приватного сектору. Сторони обговорювали можливість надання експортних гарантій для інвестицій в Україну під час війни.

Однак, оскільки наша країна перебуває в стані війни, Австрійський контрольний банк раніше не мав можливості надавати гарантії щодо австрійських інвестицій. Але у червні 2023 року було здійснено крок у вирішенні цієї проблеми, коли банк відновив варіанти покриття для експортних операцій та інвестицій в Україну обмеженим обсягом до 5 млн євро, що є важливим позитивним кроком [3, 5].

Окрім важливої фінансової підтримки Австрія також активно надає і політичну. Між посадовцями обох країн проходило багато онлайн-зустрічей, проте вагоме значення мають зустрічі глав держав особисто.

1 лютого 2023 року у Відні відбулася зустріч Президента України Володимира Зеленського та Президента Австрії Александра Ван дер Беллена. У ході зустрічі голови держав обговорили ряд питань, пов'язаних з економікою, політикою та безпекою. Під час спілкування Президент Австрії підкреслив, що його країна є нейтральною державою, але неодноразово надавала допомогу в складних ситуаціях, зокрема, під час конфлікту на сході України та з урядовими реформами. Він також висловив підтримку суверенітету та територіальної цілісності України, та визнав внесок України в розвиток європейської інтеграції. Президент України продемонстрував вдячність Австрії за допомогу та підтримку важливих реформ в Україні, в тому числі з питань енергетики, освіти та культури. Він також підкреслив важливість подальшого співробітництва між двома державами в економічній сфері та запропонував проведення спільних проєктів зеленої енергетики [4].

30 березня 2023 року В. Зеленський в онлайн-форматі звернувся до Національної ради Австрійської Республіки з проханням про підтримку українських громадян, які проживають в Австрії. Президент наголосив на тому, що Україна є важливим партнером для країни в Східній Європі, а українці, які проживають в республіці, здійснюють вагомий внесок у розвиток економіки та культури країни. Він закликав до підтримки України у збереженні територіальної цілісності та суверенітету. Президент нашої країни звернув увагу на важливість підтримки України з боку міжнародного співтовариства та відзначив, що співпраця між Україною та Австрією є дуже важливою [2].

Україна та Австрія підтримують тісні дипломатичні та економічні взаємовідносини в умовах російської агресії. Австрія, разом з іншими країнами, засуджує вторгнення Росії та підтримує суверенітет і територіальну цілісність України. Фінансова підтримка з боку Австрії, гуманітарна допомога та інвестиції свідчать про глибоке партнерство між країнами. Зустрічі глав держав підкреслюють глибокі та позитивні взаємовідносини між Україною та Австрією, спрямовані на зміцнення економічної, культурної та політичної співпраці.

Список літератури:

1. *Ein Jahr russischer Aggressionskrieg: Österreichs Solidarität mit der BMEIA: Basic Principles, Key Areas and Programmes. UkraineFACTSHEET. 2023. Retrived from: https://www.bmeia.gv.at/fileadmin/user_upload/Zentrale/Europa/EUGR/OEsterreichische_Unterstuetzung_fuer_die_Ukraine.pdf (дата звернення 27.11.2023).*
2. *Звернення Президента України Володимира Зеленського до Національної ради Австрії. Retrived from: <https://fb.watch/jDWSXlbIMR/> (дата звернення 28.11.2023).*
3. *Посол Австрії в Україні: «Маленькі й середні австрійські підприємства зазнали вагомих втрат на окупованих рф українських територіях». 2023. Retrived from: <https://mind.ua/publications/20263328-posol-avstriyi-v-ukrayini-malenki-j-seredni-avstrijski-pidpriemstva-zaznali-vagomih-vtratnaokup-o> (дата звернення 28.11.2023).*
4. *Прес-конференція від 01.02.2023 Президента України Володимира Зеленського та Президента Австрії Александра Ван дер Беллена. Retrived from: <https://fb.watch/iDcNpj6rWB/> (дата звернення 28.11.2023).*
5. *Svyrydenko Y. Austrian business expresses high level of interest in rebuilding Ukraine. Ministry of Economy of Ukraine. 2023. Retrived from: <https://www.kmu.gov.ua/en/news/avstriiskyi-biznes-vyslovliuie-vysokyi-riven-zatsikavlenosti-u-vidbudovi-ukrainy-iuliia-svyrydenko> (дата звернення 28.11.2023).*

* * *

ВПЛИВ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ НА СЕРБІЮ: АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНИХ ТА СОЦІАЛЬНИХ НАСЛІДКІВ

Стовбун Вікторія Дмитрівна

студентка кафедри туристичного бізнесу і країнознавства,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,

E-mail: freyavist@gmail.com

Чорнобай Анастасія Миколаївна,

студентка кафедри туристичного бізнесу і країнознавства,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,

E-mail: chornobaianastasia819@gmail.com

Науковий керівник: д.іст.н., проф. Лиман С. І.

З лютого 2022 року наслідки російсько-української війни розповсюдились не лише на Східну Європу, Придністров'я, Північний Кавказ і Чорне море, а й глибоко вплинули, зокрема, на Балкани.

Війна в Україні відвернула увагу міжнародної спільноти від Косовського питання. З початку війни в Україні у питанні Косово Сербія займала помірну позицію. Таке її ставлення пояснюється бажанням досягти європейської інтеграції. Однак втручання Сербії у справи Косово може викликати супротив з боку НАТО. Якщо санкції, спрямовані проти Росії, застосують до Сербії, це може призвести до кризового становища в країні [3].

Сербія висловила своє рішуче засудження російському вторгненню, підтримавши резолюції Організації Об'єднаних Націй. Не дивлячись на це, вона

залишається однією з небагатьох європейських країн, яка ще не ввела санкції проти Москви, проте, важливо відзначити, що Сербія вже ввела санкції проти Білорусі, що свідчить про певну дискретність у її підході до введення обмежувальних заходів в контексті регіональних та міжнародних подій [6, 8].

Сербія, у контексті нинішньої війни в Україні, виявляє виражено відмінну позицію від великої частини Європи, яка підтримує Україну. Уряд та громадськість Сербії висловлюють високий рівень підтримки Путіна та Росії, не вводячи санкцій і не дистанціюючись від російського лідера.

Наприклад, 29 травня 2022 року, Сербія встановила тісні зв'язки з Росією, підписавши угоду про «консультації» з питань зовнішньої політики та укладаючи нову газову угоду між Путіним і президентом Сербії Александаром Вучичем. Контрольована державою авіакомпанія Air Serbia також збільшила кількість рейсів з Белграда в Москву [7, 8].

Дії Сербії становлять відхід від зовнішньополітичного ставлення Європейського Союзу, орієнтованого на розрив зв'язків з Путіним у контексті українського конфлікту. Очікується, що як країна-кандидат на вступ до ЄС, Сербія впровадить аналогічні заходи.

Країна стала привабливим місцем для російських компаній і фахівців, які шукають уникнення санкцій, зокрема в технологічній галузі. Це стало актуальним зокрема після загострення відносин між Росією та Заходом та особливо після оголошення часткової мобілізації в РФ. Усе це в контексті того, що Сербія, яка є кандидатом на вступ до ЄС, балансує між історично тісними зв'язками з Росією та прагненням до інтеграції з Європою.

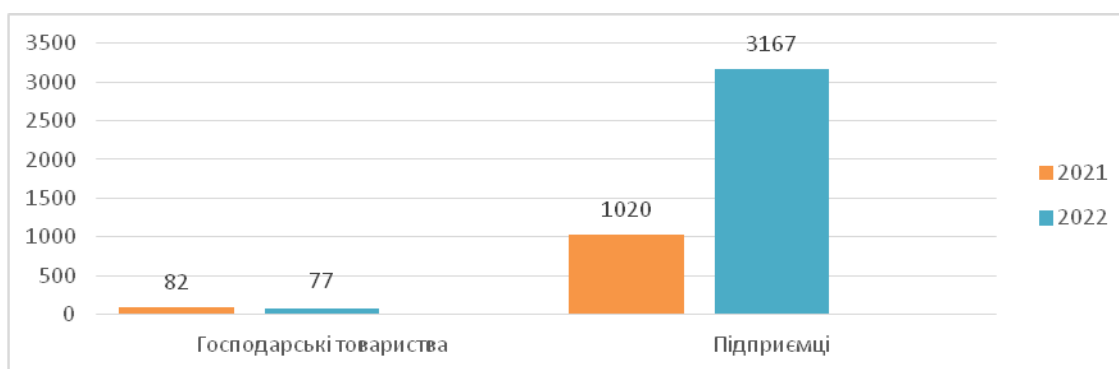

Рис.1. Російські компанії, зареєстровані в Сербії за 2021-2022 рр.

Складено авторками за матеріалами: [4]

Незважаючи на те, що конфлікт в Україні триває вже близько двох років, він має великий вплив на економіку Сербії. Разом із зростанням числа російських громадян у Сербії, збільшилася і орендна плата за житло, на що вказують дані республіканського інституту статистики за 2022 рік. Протягом цього періоду орендна плата за житло в середньому зросла на 30 відсотків.

На тлі цих змін, власники квартир почали публікувати оголошення про оренду російською мовою, намагаючись зробити свою нерухомість більш привабливою для новоприбулих росіян.

У той же час ціни на продукти харчування в Сербії стрімко зросли. Згідно з даними Республіканського статистичного управління, найбільше подорожчали молоко, яйця та молочні продукти, зростання цін яких склало 40 відсотків порівняно з 2021 роком. Крім того, ціни на рибу зросли на 23 відсотки, а хліб, крупи, олію та жири подорожчали на 20 відсотків, так само, як і м'ясо, яке подорожчало в середньому на 19 відсотків.

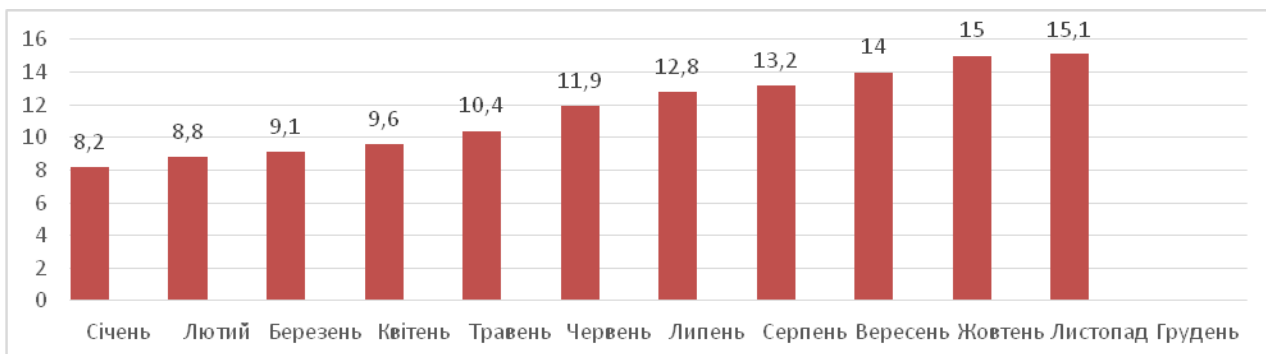

Рис.2. Рівень інфляції в Сербії в 2022 році.

Складено авторками за матеріалами: [9]

Окрім цього, ціни на енергоносії суттєво зросли: тверде паливо подорожчало на 50 відсотків, а ціни на газ зросли приблизно на 20 відсотків. Проте, незважаючи на замороження цін, пальне в Сербії залишається близько до середньоєвропейського рівня. Згідно з даними Міністерства торгівлі Сербії, середній споживчий кошик за вересень становив 89 866 динарів (766 євро), що перевищує офіційну середню зарплату в країні (близько 75 000 динарів або 640 євро). Але медіанна заробітна плата залишається на рівні 57 000 динарів (485 євро), згідно з даними Республіканського інституту статистики за вересень 2022 року [4, 7].

Важливо відзначити, що війна також призвела до невизначеності на ринку, що вплинула на економіку країни з точки зору притоку прямих іноземних інвестицій. Хоча інвестиції від ЄС зменшилися, загальні прямі іноземні інвестиції зросли порівняно з попереднім роком.

Лютий 2022 року приніс Сербії зростання дефіциту зовнішньої торгівлі на близько 140 відсотків порівняно з аналогічним періодом минулого року, що стало негативною складовою її ВВП. Також зафіксований рекордний дефіцит у товарообміні між Сербією та країнами Європейського Союзу в розмірі 11,4 мільярда євро у 2022 році став додатковим фактором, що відзначається негативним впливом на загальну економічну кон'юнктуру в Сербії. Також війна в Україні призвела до неочікуваного в Сербії стрибка інфляції, який багато громадян відчули як шок. Річний рівень інфляції в січні цього року становив 15,8 відсотка, тобто споживчі ціни були значно вищими порівняно з січнем 2022 року, останнім місяцем перед початком російської вторгнення, свідчать дані Республіканського інституту статистики [5, 6, 7, 8].

Отже, Сербія, яка залишається однією з небагатьох європейських країн, що не ввела санкції проти Росії, виявляє виражено відмінну позицію від інших

держав. Негативні наслідки війни, такі як стрімке зростання цін на продукти і енергію, дефіцит товарообміну та зменшення інвестицій, ставлять під сумнів стабільність економічної ситуації в країні. Невиправдано високий рівень підтримки та зближення з РФ може негативно вплинути на перспективу європейської інтеграції Сербії.

Список літератури:

1. Президент Сербії в розмові з Путіним домовився про газ за вигідною ціною строком на три роки. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/05/29/7140228/> 2. Analysis: Ukraine war: Serbia is shifting closer to Russia – here's why. Retrived from: <https://www.ucl.ac.uk/news/2022/nov/analysis-ukraine-war-serbia-shifting-closer-russia-heres-why> 3. Effects of the Russian-Ukrainian War on Serbia. Retrived from: <https://www.ankasam.org/effects-of-the-russian-ukrainian-war-on-serbia/?lang=en> 4. Serbia has aligned with EU sanctions on Belarus over the war in Ukraine. Retrived from: <https://europeanwesternbalkans.com/2022/05/20/serbia-has-aligned-with-eu-sanctions-on-belarus-over-the-war-in-ukraine/> 5. Domaća privreda između diplomatskih i ekonomskih pritisaka: Kako je rat u Ukrajini uticao na srpsku ekonomiju. Retrived from: <http://surl.li/npfcd> 6. Kako će se ukrajinska kriza odraziti na srpsku privredu? Retrived from: <https://biznis.rs/vesti/kako-ce-se-ukrajinska-kriza-odraziti-na-srpsku-privredu/> 7. Indeksi potrošačkih cena, januar 2023. Retrived from: <http://surl.li/npfdl> 8. Русија и Украјина: Шта се у Србији променило у претходних 12 месеци. Retrived from: <https://www.bbc.com/serbian/cyr/svet-64753121> 9. Uticaj rata u Ukrajini na Srbiju u brojkama. Retrived from: <http://surl.li/npfcy>

* * *

ЄВРОАТЛАНТИЧНА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ ЗАДЛЯ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ

Тодоров Ігор Ярославович,

професор кафедри міжнародних студій та суспільних комунікацій,
Ужгородський національний університет,
доктор історичних наук, професор,
E-mail: igor.todorov@gmail.com

Тодорова Наталія Юрївна,

доцентка кафедри полікультурної освіти та перекладу,
Ужгородський національний університет,
кандидатка філологічних наук, доцентка
E-mail: nutodorova@hotmail.com

Вступ до НАТО залишається основним пріоритетом для України і ключовою умовою для її виживання. Сьогодні політична еліта України та західні уряди є одностайними в питанні членства України в НАТО. Підтримка вступу до Північноатлантичного альянсу серед українців становить майже 90%, перевищуючи прихильників європейської інтеграції та майже дорівнює прихильникам незалежності України.

На користь швидкої євроатлантичної інтеграції України можна навести кілька аргументів:

- Україна має унікальний військовий досвід ведення широкомасштабної новітньої війни проти потужного ворога;
- Членство України в НАТО зніме фінансовий тягар з членів альянсу, оскільки стане внеском у припинення війни;
- Україна вже діє відповідно до Стратегічної концепції НАТО, яка визначає Росію як найбільш значну та пряму загрозу безпеці Альянсу;
- Запрошення України до НАТО продемонструвало б єдність альянсу та здатність відповідати на сучасні загрози.

Україна має унікальний військовий досвід спротиву російській агресії та намагається поліпшити свій оборонний сектор. Вона також збільшує виділення коштів на оборону та розвиває військове виробництво, сприяючи зміцненню європейського стовпа НАТО. Членство України в НАТО зменшить фінансовий тиск на інших членів альянсу, сприяючи припиненню війни. Швидке зрозуміння Росією марності продовження агресії проти України дозволить країнам НАТО ефективніше використовувати кошти на власні потреби. Україна вже відповідає Стратегічній концепції НАТО, визначаючи Росію як основну загрозу. Її вступ у НАТО збільшить опір альянсу перед російською агресією. Запрошення України до НАТО підкреслить єдність альянсу та його здатність реагувати на сучасні загрози. Щоб досягти консенсусу, члени НАТО повинні подолати внутрішні розбіжності та продемонструвати силу альянсу перед агресором [6].

Існує думка, що держава у стані війни не може приєднатися до НАТО, проте з юридичної точки зору це неправильно. Дослідження розширення НАТО 1995 року рекомендувало вирішення кожного випадку окремо. Генеральний секретар НАТО Єнс Столтенберг вважає, що союзники по НАТО погоджуються, що Україна стане членом Альянсу, якщо виконає реформи, однак повне членство неможливе поки війна триває [1]. Втім навіть така позиція не заперечує можливості надати Україні запрошення на приєднання до альянсу вже на Вашингтонському саміті 2024 року. Її приєднання до НАТО може стати реальністю на забезпечуючи більшу сумісність та оперативну єдність з Альянсом. Інтеграція України у євроатлантичний простір передбачає чітке визначення зовнішньополітичних пріоритетів, впровадження демократичних стандартів у всі сфери життя та адаптацію законодавства до норм і стандартів Альянсу. Для України та вільного світу відсутній інший варіант, крім як зробити Україну членом НАТО.

Втім варто згадати, що ідея вступу України до НАТО завжди в альянсі супроводжувалася певною обережністю. Цей парадокс полягав у тому, що Захід розумів важливість України, але мав сумніви стосовно її інтеграції. Навіть після окупації Криму та частин Донецької і Луганської областей лунали заклики уникати «провокацій» у бік Росії, а більшість країн альянсу недалекоглядно ставилися до власної безпеки. Слід нагадати, що за останні двадцять років країни ЄС збільшили витрати на оборону на 20%, США – на 66%, Росія – на 292%, а Китай – на 592% [4].

Колишній Генсек Альянсу Андерс Фог Расмуссен вважає, що настав час запросити Україну до НАТО. Його аргументація включає необхідність нової європейської архітектури безпеки та розташування України в центрі НАТО. Гарантії 5-ї статті утримали б Росію від атак на українську територію всередині НАТО [5]. Можливий вступ України до НАТО має потенціал стати історичним кроком для розвитку Альянсу, і він може сформувати нову систему колективної безпеки у світі. Це також може вплинути на політику Росії та Китаю, забезпечуючи стабільність і запобігаючи новим конфліктам. Перемога України матиме значущі глобальні наслідки і призведе до суттєвого зміщення балансу сил на користь світової демократії, створюючи основу для реальної глобальної безпеки. Нова система безпеки вимагатиме не лише правильних заяв, але й чітких обов'язків для учасників і ефективних інструментів для покарання порушників світового правопорядку [3]. Важливим елементом стратегії НАТО стала концепція «удару на випередження» тоді як раніше основою військової стратегії був «удар у відповідь». Зараз НАТО готується до того, щоби удар на випередження став звичним сценарієм. Так само змінюється характер зовнішніх військових операцій, до яких готуються у НАТО – замість акценту на «миротворчих місіях» тепер наголос робиться «примусі до миру», що передбачає значно ширший масштаб застосування військової сили. Причому згода РБ ООН та такі операції сприймається як опція, а не як обов'язкова умова. Міжнародні безпекові організації (ООН, ОБСЄ) скандально помруть, якщо не змінять принципи, які дозволяють Росії блокувати їхню роботу [2]. Україна може відіграти ключову роль у подоланні глобальної тоталітарної системи. Країна вже не може залишатися об'єднанням демократії та олігархії, відданості ідеям свободи та популізму, свободи думки та контрольованих медій, поваги до прав людини та корупції. Розв'язання цього роздвоєння суспільної свідомості визнається як критичне завдання. Україна має всі передумови для таких змін, завдяки активному громадянському суспільству, яке виявило свою організованість та самопожертву в критичні моменти. Нічого не буде так, як було до війни в Україні. І система безпеки теж буде новою. Важливо проводити трансформаційну революцію в свідомості українців системно, щоб Україна могла зайняти своє визначне місце серед цивілізованих націй світу і продемонструвати їм високі духовні цінності, такі як свобода, незалежність, гідність і самоповага.

Список літератури:

1. Столтенберг: Союзники по НАТО погоджуються - Україна стане членом Альянсу https://www.holosameryky.com/a/stoltenberg-nato/7371693.html?fbclid=IwAR2pfBlFly__tiKcyCBo_tCQ2zjNe0XTVG5zxDw2aCddOE2ruufxojKFGEOw; 2. Таран С. Переворот у європейській системі безпеки. <https://blogs.pravda.com.ua/authors/taran/656323fd123c5/>; 3. Членство в НАТО. Чому Україні не можна відмовлятися від окупованих територій? URL: <https://www.rfi.fr/uk/fbclid=IwAR2OpLP5X1PfSC3xS3uXqcBZ7bKl6BMfwyUePNyyEvwaArHBLPm3xpQkUCo>; 4. Defence Data 2020-2021 / Key Findings and Analysis. URL: <https://eda.europa.eu/docs/default-source/brochures/eda---defence-data-2021---web---final.pdf>; 5. Ex-Nato chief proposes Ukraine joins without Russian-occupied territories. URL: <https://www.theguardian.com/world/2023/nov/11/ex-nato-chief-proposes-ukraine-joins-without-russ>

ian-occupied-territories; 6. Ukraine's NATO Membership: Should It Happen Before the War Ends? https://ukraineworld.org/en/articles/analysis/ukraine-nato-membership?fbclid=IwAR2dVsXYvi7MPzaVMa9xSmDgmipEG68GRSTiLq19-Q14CIwNqKN9nqn6_AM

* * *

МОДЕРНІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У В'ЄТНАМІ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Хоанг Тхі Кієу Чінь,

студентка кафедри туристичного бізнесу та країнознавства,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

E-mail: hoangthikieutrinh21@gmail.com

Науковий керівник: к.іст.н., доц. Онацький М.Ю.

Соціально-економічна модернізація у В'єтнамі триває вже протягом кількох десятиліть. Модернізація зумовила економічне зростання в СРВ, економіка якої розвивається достатньо швидкими темпами, а частка сфери послуг у структурі ВВП досягла 72,7% [1].

У В'єтнамі співіснують та доповнюють одна одну планова та ринкова економічні моделі. Втім, якщо до середини 1980-х рр. у В'єтнамі модернізація здійснювалась у формі індустріалізації за «соціалістичним зразком», то згодом керівництво країни частково змінило підходи у здійсненні модернізації. Комплексна програма фундаментальних реформ Дой Мой (яка почала реалізовуватись, починаючи з другої половини 1980-х рр.) передбачала застосування ринкових механізмів, часткову економічну лібералізацію, легалізацію приватнопідприємницької діяльності, залучення іноземних інвестицій [3, с. 78].

Відповідним чином у В'єтнамі здійснювалась адаптація нормативно-правової бази. Було прийнято ряд законів, спрямованих на підтримку приватних підприємств та розвиток акціонерних товариств. У В'єтнамі було дозволено приватне землекористування. Відбулось поступове послаблення державного контролю над зовнішньою торгівлею, що дозволило диверсифікувати джерела постачання товарів. З метою залучення інвестицій в економіку країни запроваджувались пільги з корпоративного та прибуткового податків. Було здійснено кроки, спрямовані на стимулювання розвитку малих сіл. Часткова лібералізація економіки сприяла активізації відносин СРВ з міжнародними фінансовими інституціями. Зокрема, в питаннях лібералізації ринку уряд В'єтнаму співпрацював з експертами Світового банку [4, с. 47].

Внаслідок запроваджених заходів відбувся поступовий перехід від централізованої планової економіки до більш ринково орієнтованої та глобально інтегрованої економіки. Відбулась поступова реструктуризація в'єтнамської промисловості: істотно скоротилась частка гірничодобувної сфери та зросла частка переробної промисловості, була створена низка нових

високотехнологічних галузей виробництв, зменшилась питома вага аграрного сектору в економіці країни [2, с. 29].

Поступово концепція побудови самозабезпеченої економіки шляхом виробництва всього необхідного була змінена на експортоорієнтовану модель. Вона передбачала стимулювання тих галузей виробництва, продукція яких була зорієнтована перш за все на експорт. Це сприяло зміцненню позицій в'єтнамських компаній на міжнародному ринку.

Темпи економічного зростання у СРВ зберігаються на досить високому рівні. На сучасному етапі вони становлять близько 7% на рік [1]. Починаючи з 2008 р. В'єтнам перестав вважатись державою з низьким рівнем доходу. Протягом 2011 – 2020 рр. країна перетворилась на один із промислових центрів регіону та світу. Наразі СРВ входить до складу АСЕАН-4 та групи з 30 країн з конкурентоспроможною промисловістю [6].

Ефективне врядування, децентралізація, стимулювання приватної ініціативи, збільшення інвестицій в освіту, відіграли важливу роль у забезпеченні економічного зростання, а також соціального розвитку СРВ [5]. Реалізація політики реформ і застосування ринкових механізмів призвели до глибоких змін у В'єтнамі. Серед них: збільшення виробничих сил, скорочення бідності, покращення рівня життя населення, вирішення багатьох соціальних проблем, досягнення соціальної стабільності в країні. Країна швидко долає відставання у сфері інформаційних технологій. Річні темпи розвитку комп'ютерної індустрії, забезпечення населення мобільним зв'язком, збільшення користувачів інтернет-мережі досягли 30–50%, що є одним із найвищих показників у світі. Зараз у В'єтнамі близько 70% населення користується інтернетом [6].

Вивчення досвіду модернізації у В'єтнамі може допомогти Україні у формуванні ефективної стратегії модернізації та уникнути помилок у процесі її реалізації. Зокрема, заслуговує на увагу розвиток наукомістких галузей виробництва та залучення інвестицій у сферу інноваційних технологій, телекомунікації, стимулювання науково-освітньої сфери. У той же час, застосування в'єтнамського досвіду повинно бути адаптовано до українських реалій.

Таким чином, протягом останніх десятиліть в процесі свого соціально-економічного розвитку В'єтнам демонструє значні досягнення, що свідчить про успішність процесу модернізації, яка триває у цій країні. Важливим аспектом в процесі здійснення модернізації стало чітке визначення її пріоритетних цілей та напрямів. Головним результатом модернізації у В'єтнамі стало реформування ряду галузей промисловості та підвищення їх конкурентоспроможності. Досвід В'єтнаму може стати уроком для України, де також відбуваються процеси економічної трансформації. У той же час, важливо адаптувати цей досвід до унікальних потреб та умов нашої країни.

Список літератури:

1. Tổng cục Thống kê. «Báo cáo tình hình kinh tế - xã hội quý III và năm 2023», Trang thông tin điện tử Tổng cục Thống kê. Retrieved from: <https://www.gso.gov.vn/du-lieu-va-so-lieu-thong-ke/2023/09/bao-cao-tinh-hinh-kinh-te-xa-hoi-quy-iii-va-9-thang-nam-2023/> (дата звернення: 28.11.2023). 2. Lê Đ. D. Kinh tế Việt Nam ba mươi năm sau Đổi Mới: cần một cuộc Đổi Mới lần thứ 2. Việt Nam sau 30 năm Đổi mới. 2017. tr. 26-40. 3. Nguyễn T. A. Biến đổi làng xã Việt Nam trong thời kỳ đổi mới. Việt Nam sau 30 năm Đổi mới. 2017. tr. 60-86. 4. Hiền Đ. B. Những chuyển biến mang tính kiến tạo của Việt Nam sau đổi mới: Sự hình thành một tầng lớp doanh nhân tinh hoa mới. Việt Nam sau 30 năm Đổi mới. 2017. tr. 41-59. 5. Phạm T. T. D. Đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước đến năm 2030. Tạp chí Tài chính điện tử. Retrieved from: <https://tapchitaichinh.vn/day-manh-cong-nghiep-hoa-hien-dai-hoa-dat-nuoc-den-nam-2030.html> (дата звернення: 28.11.2023). 6. Nguyễn T. N. Thành tựu phát triển nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa ở Việt Nam qua hơn 35 năm đổi mới. Tạp chí Cộng sản. Retrieved from: https://www.tapchicongsan.org.vn/media-story/-/asset_publisher/V8hhp4dK31Gf/content/thanh-tuu-phat-trien-nen-kinh-te-thi-truong-dinh-huong-xa-hoi-chu-nghia-o-viet-nam-qua-hon-35-nam-doi-moi (дата звернення: 28.11.2023).

* * *

ЕНЕРГЕТИЧНА БЕЗПЕКА ТА ЕНЕРГЕТИЧНА ДИПЛОМАТІЯ УКРАЇНИ В ПОСТЫПОЛЯРНІЙ СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ХХІ СТОЛІТТЯ (ТРАНСКОРДОННИЙ І РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ)

Ціватий Вячеслав Григорович,

доцент кафедри міжнародних організацій і дипломатичної служби,
Навчально-науковий Інститут міжнародних відносин,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
член правління Наукового товариства
історії дипломатії та міжнародних відносин,
кандидат історичних наук, доцент,
Заслужений працівник освіти України,
E-mail: tsivatyi@gmail.com

Сьогодні енергетична дипломатія та енергетична безпека є цілісною інституціональною системою в політико-дипломатичних координатах міждержавних відносин мондіального світоустрою ХХІ століття.

Важливою складовою енергетичної дипломатії є інституціонально розвинена в державі система взаємодії між відповідними енергетичними інституціями та досягнення необхідного балансу енергоносіїв у міждержавному просторі та транскордонному співробітництві.

Мета дослідження – проаналізувати специфічну галузь дипломатії – енергетична дипломатія, а також визначити регіональні та національні особливості енергетичної політики, продовольчої безпеки і безпеки держав.

У ХХІ столітті Україна привертає до себе дедалі все більшу увагу з боку впливових геополітичних гравців-акторів поліцентричного світу, у тому числі – і з питань енергетичної політики, продовольчої безпеки, дипломатії та національної безпеки [1, с. 131-143].

Україна належить до держав, економічний розвиток яких значною мірою стримується нестачею власних енергоресурсів. Через ці обставини, в останні роки Україна все активніше займається питаннями енергодиверсифікації. Однією зі складових цього процесу є розробка нових родовищ вуглеводнів, зокрема видобуток нетрадиційних видів газу (сланцевий газ, метан вугільних родовищ, газ щільних колекторів тощо).

Привабливим є факт формування покладів сланцевого газу в межах великої частини території України, а також наявність розгалуженої мережі газопроводів, які можуть забезпечити оперативну доставку видобутого газу. Крім того, це виключає витрати значних коштів на будівництво нових трубопроводів.

Промисловий прибутковий видобуток природного сланцевого газу в Україні можливий лише за умови використання технології горизонтального буріння, гідророзриву сланцевого пласта і просунутого сейсмічного 3D GEO моделювання. Споживання природного газу в Україні забезпечується за рахунок імпортованих поставок та власного видобутку [2, с. 26-29].

На початку XXI століття у світовій енергетиці досить чітко почала проявлятися тенденція формування стійкого симбіозу технологічної глобалізації та ресурсної регіоналізації, причому зростаючу роль у цих процесах відіграють нетрадиційні види і джерела вуглеводнів.

Під ресурсною регіоналізацією мається на увазі процес формування замкнутих регіональних енергетичних ринків, які засновані на використанні переважно внутрішньо регіональних енергоресурсів, за рахунок чого значною мірою досягається скорочення залежності від енергетичних поставок з інших регіонів.

В основі ресурсної регіоналізації лежить процес технологічної глобалізації, що полягає у швидкому поширенні нових технологій у ключових регіонах світу. На основі доступності цих нових технологій стає можливим перехід до відносної енергетичної самозабезпеченості регіонів – ключових імпортерів енергоносіїв.

Роль і значення сучасної енергетичної дипломатії як інструменту зовнішньополітичної діяльності держави у світовому енергетичному просторі визначається низкою факторів. По-перше, необхідно зрозуміти, в якому інституціональному та організаційному просторі існує сучасний паливно-енергетичний комплекс. По-друге, виявити найбільш відповідну модель розвитку енергетичної дипломатії в сучасному середовищі світової енергетики, що глобалізується. По-третє, ураховувати особливості транскордонного співробітництва держав і регіональної співпраці відповідних інституцій у сфері продовольчої безпеки та енергетичної безпеки.

Важливість трансформації енергетичної дипломатії держави та впровадження нових прийомів та технологій у традиційну організацію дипломатичних відносин обумовлена зміною основ комунікацій у світовому енергетичному просторі, де ключові питання стало легше вирішувати на рівні міжнародних організацій, а не на рівні держави.

Ефективність енергетичної дипломатії залежить від узгодженості дій міжнародних акторів з питань глобальної енергетичної безпеки, гнучкості комунікаційних процесів між ними та інституціонального рівня регіональної інтеграції держав, або рівня міжнародного енергетичного простору [3, с. 143-165].

Дипломатія («структурна дипломатія») як інструмент нового розуміння зовнішньої політики, сформованої в логіці структуралізму, спрямована не на досягнення швидких і короткострокових цілей, а на переслідування довгострокових цілей через різноманітні й тривалі за часом ініціативи. Інакше кажучи, дипломатія у світі поступово реорганізує і реструктурує зовнішнє середовище, створюючи механізми регулювання, зрозумілі всім міжнародним акторам.

Прикладами механізмів регулювання можуть стати інтенсифікація політичного діалогу, збільшення співробітництва в різних профільних політичних, продовольчих та енергетичних галузях, до яких залучаються все більш спеціалізовані учасники, створюючи основу для глобального та регіонального ресурсного та енергетичного діалогу.

Організаційний простір, структурований енергетичною дипломатією на початку 2000-х років, остаточно склався в глобальний енергетичний простір, чи глобальний енергетичний діалог.

Енергетична дипломатія існує в стані постійної адаптації до умов довкілля. Багато дослідників порівнюють сучасне нестійке зовнішньополітичне середовище з тим, що існувало в XV–XVI століттях, після винаходу друкарства, коли відбувалося «бродіння умів» і створення нових інформаційних потоків, що спричинили секуляризацію, Реформацію та епоху Просвітництва.

Глобальний порядок денний впливає як на внутрішню, так і на зовнішню політику держави, що неминує призводить до перегляду концепції національних інтересів з урахуванням питань безпеки в різних сферах, у тому числі – і в енергетичній, і в продовольчій, і в екологічній. Дипломатичні практики потребують інноваційних впливів і змін [4, с. 53-62; 5, с. 337-363; 6].

Отже, у сучасному світовому енергетичному просторі предметами дипломатичної діяльності стають великі енергетичні проекти, оскільки інколи їх одностороння реалізація перестає бути рентабельною чи взагалі безглузда. Глобалізація як феномен веде до виникнення інститутів і центрів енергетичної політики в сучасній системі міжнародних економічних відносин.

Сучасна енергетична дипломатія суверенної держави все ще є традиційно державно-центричною системою, заснованою на поняттях сили, влади і національного інтересу.

У глобальній системі енергетичної безпеки дедалі більшої ролі набувають питання продовольчої безпеки, охорони навколишнього середовища, безпеки транзиту та постачання енергоносіїв, геоeкономіки та сталого розвитку, які неможливо вирішити на рівні національних держав, тому акцент акторів енергетичної дипломатії поступово зміщується у бік створення нових комунікаційних просторів у рамках міжнародних енергетичних організацій.

Необхідність трансформації традиційних основ енергетичної дипломатії дедалі очевидніша для підвищення ефективності діяльності національної держави в рамках сучасної системи міжнародних відносин. Україна в XXI столітті відіграє важливу роль в інституціональній розбудові системи продовольчої та енергетичної безпеки.

Список літератури:

1.Циватий В. Г. Енергетична дипломатія і безпека: роль сланцевого газу в економічній політиці України (інституціональний аспект). Науковий вісник Дипломатичної академії України. Київ, 2016. Вип. 23. Ч.ІІІ. С. 131–143; 2.Циватий В.Г. Поліцентричність сучасного світоустрою: мегатренд XXI століття: (інституційний контекст). Зовнішні справи. 2014. № 8. С. 26–29; 3.Keukeleire S., Thiers R., Justaert A. Reappraising Diplomacy: Structural Diplomacy and the Case of the European Union. The Hague Journal of Diplomacy. 2009. Vol. 4, N 2. P. 143–165; 4.Tsivatyi V.G. National Security as a Component of Global Security: Lessons from Ukraine's Crises. Eastern Europe Regional Studies. 2017. No 2 (4). P. 53–62; 5.Циватий В.Г. Публічне мовлення, дипломатична риторика і міжкультурна комунікація у сфері міжнародних відносин та етикетних практик: інституціональний, міжнародно-інформаційний та політико-дипломатичний дискурси. Трансформація суспільних відносин в умовах цивілізаційних змін: Монографія. Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2023. Розділ. 4.7. С. 337-363; 6. Foreign Policy of Ukraine: monograph / Based on the scientific concept of Professor Lyudmyla Chekalenko. V.G. Tsivatyi, Rector of the Diplomatic Academy of Ukraine under the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine. K.:«LAT&K. 2016.

* * *

НАПРЯМИ СТРАТЕГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА УКРАЇНА-США: СТАНОВЛЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Чепелєв Данііл Сергійович,

Студент факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,
E-mail: gromcheri@gmail.com

Науковий керівник: к.е.н., доц. Панова І.О.

Стратегічне партнерство між Україною та Сполученими Штатами Америки становить важливий аспект сучасної геополітичної динаміки. Розгляд цієї теми є актуальним у контексті геополітичних та економічних трансформацій, зокрема у зв'язку з подіями, такими як анексія Криму та конфлікт на сході України. Дане дослідження спрямоване на визначення основних напрямів та ключових аспектів стратегічного партнерства між Україною та США, що визначає міжнародні відносини та впливає на регіональну та глобальну стабільність.

Стратегічне партнерство між Україною та Сполученими Штатами Америки пройшло складний еволюційний шлях, під час якого взаємодія між обома країнами зазнала значущих змін. Визначальними факторами цього партнерства є політичні, економічні та геополітичні аспекти. Завершення холодної війни та

отримання Україною незалежності у 1990-х роках призвели до встановлення повноцінних дипломатичних відносин з США у 1992 році.

В XXI столітті взаємодія між Україною та США перейшла новий рівень. Угода про партнерство та співпрацю, укладена у 2008 році, стала важливим етапом у розбудові стратегічного партнерства, визначаючи напрямки співпраці в політичній, економічній та військовій сферах.

Сприяння у впровадженні демократичних реформ та підтримка США у подіях Революції Гідності у 2013-2014 роках сформували основу для подальшого розвитку стратегічного партнерства. Після анексії Криму та початку конфлікту на сході України у 2014 році, США виявили рішучу підтримку територіальній цілісності та суверенітету України, застосовуючи санкції проти Росії. Активна військова допомога США з початку конфлікту значно підсилила військові здібності та безпеку України. Останніми роками основний акцент у відносинах обох країн спрямований на активізацію євроатлантичної інтеграції, включаючи збільшення військової співпраці та обмін досвідом.

Взаємодія України та США у рамках стратегічного партнерства охоплює безпеку, енергетичну безпеку, євроатлантичну інтеграцію, інформаційну безпеку, громадянське суспільство, гуманітарну допомогу та торговельні відносини. Взаємодія у цих напрямках спрямована на вирішення геополітичних викликів та спільне зміцнення стабільності, безпеки та економічного розвитку обох держав. Це стратегічне партнерство набуває особливої важливості в умовах глобальних змін та необхідності спільних рішень для забезпечення міжнародного порядку.

Торговельні відносини та інвестиції між Україною та США включають обмін товарами та послугами, що визначає співпрацю та розвиток. Ключові аспекти цих відносин охоплюють експорт та імпорт товарів, інвестиції та спільні проекти, технологічний обмін, вплив на економічний розвиток та взаємодію в енергетичному секторі. Збільшення торговельних оборотів може сприяти сталому економічному зростанню та добробуту обох країн.

Вплив економічного партнерства України та США розглядається у різних аспектах економіки. Деякі ключові впливові точки включають розширення ринків збуту й диверсифікацію експорту, інвестиції в ключові галузі і технологічний трансфер, зміцнення стабільності та фінансову підтримку, розвиток людських ресурсів, а також підтримку енергетичної безпеки та розвитку.

Військова співпраця між Україною та США охоплює різноманітні напрями, спрямовані на підтримку обороноздатності та взаємодії між арміями обох держав. Декілька ключових форм цієї співпраці містять навчальні програми та тренування, спільні навчання для поліпшення координації й ефективності військових операцій, а також обмін досвідом інструкторів і консультантів для удосконалення навичок та стратегій.

Матеріальна допомога, зокрема й постачання спрямовані на надання військового обладнання, такого як бронетехніка та зброя, для підвищення

обороздатності. Військово-технічне співробітництво передбачає спільні дослідження та розробки нових технологій та військового обладнання, а також обмін технічною експертизою для підвищення технічного рівня військових сил.

Участь в міжнародних місіях та операціях обумовлює активне залучення до спільних миротворчих операцій та антитерористичних заходів. Зазначені форми військової співпраці націлені на посилення обороноздатності й забезпечення безпеки України, що сприяє збереженню стабільності і сприяє розвитку цього регіону.

Безпекові виклики мають значний вплив на стратегічне партнерство України та США, визначаючи спільні інтереси та спрямовуючи зусилля обох країн в одному напрямі. Геополітичні та територіальні питання, такі як анексія Криму та конфлікт на сході України, створюють складний контекст для регіональної безпеки. Підтримка США суверенітету і територіальної цілісності України є досить важливою в цьому контексті. Енергетична безпека розглядається через призму зменшення залежності від російських енергоресурсів за допомогою розвитку відновлюваних джерел енергії й диверсифікації постачання. Російська агресія в Чорному та Азовському морях вимагає співпраці для забезпечення безпеки і морської свободи. Ці виклики сприяють більш тісному співробітництву між країнами в галузі безпеки, зміцнюючи стратегічне партнерство для стабільності та безпеки в регіоні.

Отже, стратегічне партнерство між Україною та США характеризується низкою напрямів та викликів, які визначають його значущість для обох держав і сприяють стабільності в регіоні.

Один із пріоритетних напрямів – це військова співпраця, включаючи навчання та тренування, постачання військового обладнання та технічне співробітництво. Це сприяє зміцненню обороноздатності України та забезпеченню безпеки в умовах геополітичних викликів, зокрема російської агресії.

У сфері економічного партнерства важливими є торгівля та інвестиції, які сприяють розвитку обох країн та диверсифікації української економіки. Спільні проекти в енергетиці та інноваційні ініціативи сприяють сталому розвитку.

Надзвичайно важливим є питання безпеки та боротьби з тероризмом, де обмін інформацією й спільна боротьба з кіберзагрозами відіграють ключову роль. Україна виступає за зміцнення демократичних інститутів, прав людини та протидіє корупції, що є важливими елементами забезпечення стабільності та розвитку.

Стратегічне партнерство України та США є ключовим фактором для забезпечення безпеки, стабільності та розвитку не лише обох держав, але й всього регіону. Їх плідна співпраця в різних сферах має потенціал для подальшого покращення і вирішення викликів, які стоять перед світом.

Список літератури:

1. Годлюк А. Стратегічне партнерство в форматі особливих відносин між Україною і США. Американська історія та політика. 2016. № 1. С. 27–40. URL: <http://www.americanstudies.history.knu.ua/wp-content/uploads/2018/08/3-Годлюк-А..pdf> (дата

звернення: 30.11.2023). 2. Парахонський Б., Яворська Г. Стратегічне партнерство України. Київ : Нац. ін-т стратег. дослідж., 2011. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2011-11/1129Kon_anal.pdf (дата звернення: 29.11.2023). 3. Середюк Н. Стратегічне партнерство Україна – США. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Міжнародні відносини. 2017. Вип. 1 (46). С. 34–38. URL: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/kni/article/viewFile/3261/2936> (дата звернення: 29.11.2023). 4. Хартія українсько-американського партнерства, дружби і співробітництва : Хартія Україна від 22.11.1994 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/840_015#Text (дата звернення: 30.11.2023). 5. Шамраєва В. Перспективи розвитку українсько-американського стратегічного партнерства. Науковий журнал «Політикус». 2016. № 4. С. 98–102. URL: http://www.politicus.od.ua/4_2016/23.pdf (дата звернення: 29.11.2023).

* * *

СТАНОВЛЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВІДНОСИН МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ПІВДЕННОЮ КОРЕЄЮ

Черницька Ольга Володимирівна,

студентка кафедри туристичного бізнесу та країнознавства,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
E-mail: olha.chernytska@student.karazin.ua

Науковий керівник: к.е.н., доц. Панова І.О.

Становлення та перспективи розвитку відносин між Україною та Південною Кореєю є актуальною темою у сучасному світі. Динаміка взаємодії між двома країнами в різних сферах, включаючи економіку, культуру та науку, знаходить віддзеркалення в ряді ключових ініціатив та спільних проєктів. Розгляд цих аспектів дозволяє краще висвітлити поточний стан відносин і розкриває перспективи їхнього подальшого розвитку.

На початку 60-х років ХХ століття Південна Корея була однією з найбідніших аграрних країн у світі, чому сприяли руйнівні наслідки Корейської війни. Проте за 30 років вона перетворилася в одного з лідерів світової економіки. Замість сільського господарства, яке раніше визначало її економіку, тепер Республіка Корея стала світовим лідером за ВВП [2].

Основними факторами стрімкого економічного зростання, відомого як «економічне диво на річці Ханган», стали зосередження на експорті, наявність трудових ресурсів, залучення іноземних інвестицій та визначальна роль уряду в проведенні реформ. Останніми роками значний внесок у корейську економіку робить її культура, зокрема музика, ігри та мультфільми, які стали ключовим сектором.

Додатковою підтримкою міжнародної торгівлі та індустріалізації були поліпшення бізнес-середовища та політика стимулювання інновацій. Таким чином, Південна Корея входить до четвірки «азійських тигрів» з вражаючим економічним досягненням.

Південнокорейський досвід у національно-державній відбудові, збереженні та зміцненні національної ідентичності, а також регіональній та трансрегіональній економічній інтеграції є цінним для України. Розвиток відносин між Україною та Південною Кореєю визначає важливий етап у становленні української держави, враховуючи геополітичні та економічні амбіції країни. Республіка Корея визнала незалежність України в грудні 1991 року і стала однією з перших країн, які це зробили. У лютому 1992 року було укладено «Комюніке про встановлення дипломатичних відносин між Україною та Республікою Корея», в якому виражено наміри обох країн щодо розвитку широкомасштабного співробітництва.

Від листопада 1992 року в Києві діє Посольство Республіки Корея, а вже з жовтня 1997 року в Сеулі функціонує Посольство України [2]. Крім того, здійснюється активний політичний діалог, розширюються сфери торговельно-економічного, інвестиційного та фінансово-кредитного співробітництва. Культурні та гуманітарні зв'язки розширюються, а наукова співпраця і взаємодія у сфері освіти зміцнюються, включаючи туристичні та молодіжні обміни.

Створено інституційні механізми, які відіграють важливу роль у взаємодії між Україною та Кореєю, такі як Міжурядова українсько-корейська комісія з торговельно-економічного співробітництва, Спільний комітет з науково-технічного співробітництва, Спільний комітет з використання космічного простору в мирних цілях, Спільна комісія зі співробітництва в галузі оборонної промисловості та матеріально-технічного забезпечення. Також був налагоджений механізм політичних консультацій між зовнішньополітичними відомствами обох країн.

За висловами південнокорейського посла, найбільш перспективними сегментами для збільшення експорту української аграрної продукції на ринок Республіки Корея є соняшникова олія, органічні продукти, продукція без ГМО та м'ясо, зокрема свинина та яловичина. Більше третини поставок з України до Кореї стосувалася продукції чорних металів та виробів з них. Інші продукти українського експорту включали деревину, недорогоцінні метали та тютюн. Основні товари, які традиційно імпортуються з Республіки Корея, включають легкові автомобілі, прилади та машини, пластмаси та полімерні матеріали, а також фармацевтичну продукцію.

Перспективними секторами для корейських інвестицій в Україні, за думкою українських посадовців, є агропромисловий, житлово-комунальний та машинобудівельний сектори. Також акцентується увага на фінансовому секторі, енергетиці (включаючи відновлювальні джерела енергії), транспортній інфраструктурі (зокрема впровадженні технологій Smart City), спільному виробництві високошвидкісних транспортних засобів, медичній галузі та інформаційних технологіях, включаючи розвиток цифрового суспільства та телекомунікаційного сектору (зокрема 4G) [3].

В Україні налічується 28 підприємств з корейським капіталом, серед яких виділяються такі великі компанії, як Samsung Electronics, LG Electronics, POSCO

Daewoo та Hyundai Corporation. Корейські інвестиції активно впроваджені у сфері ІТ, зокрема у Samsung Research and Development Institute Ukraine, де зайнято понад 1,000 українських фахівців. Країна вже відчула позитивний вплив корейських інвестицій у сфері електротранспорту, включаючи використання електропоїздів Hyundai Rotem [3].

Сьогодні високий рівень взаємодії спостерігається між українськими та південнокорейськими вищими навчальними закладами. Співпраця включає активізацію студентських та наукових обмінів. В Університеті іноземних досліджень «Ханкук» (Південна Корея) відкрита у 2009 році перша та єдина в країні кафедра українських досліджень. Кілька українських вищих навчальних закладів також пропонують програми вивчення корейської мови та традицій. Щорічно найкращі студенти та аспіранти здійснюють мовне стажування в університетах Південної Кореї, сприяючи поглибленню партнерських зв'язків та обміну досвідом.

Корейська громада в Україні, зокрема в Києві, ініціювала створення Корейського культурного центру. У цьому центрі діють Корейський діловий клуб та Корейський молодіжний центр [3]. Крім того, в рамках цього інституту здійснюється видання журналу «Мугунхва» (що у перекладі з корейської означає «вічно квітуча троянда»).

Отже, сучасний стан відносин між Україною та Південною Кореєю свідчить про зростаючий інтерес обох країн до розширення співпраці. Потенціал співробітництва у сфері високих технологій й інновацій відкриває нові перспективи для обох держав у реалізації спільних проєктів та обміні досвідом. Розвиток культурних відносин, зокрема через студентські обміни та вивчення мов, сприяє поглибленню взаєморозуміння та утвердженню позитивного іміджу країн в очах один одного. На тлі геополітичних та економічних трансформацій у регіоні, Україна та Південна Корея мають унікальну можливість вдосконалювати свої відносини, сприяючи взаємному розвитку та стабільності.

Список літератури:

1. Герасименко В. О. *Міжнародне співробітництво як основа поглиблення інтеграційних процесів АТР*. Вінниця: 2022. С. 65-73. URL: <https://jarch.donnu.edu.ua/article/download/13495/13401> (дата звернення: 28.11.2023).
2. Мармазов В. Є. *20-річчя відносин між Україною та Республікою Корея: підсумки і перспективи співпраці в рамках Євро-тихоокеанської інтеграції*. Науковий вісник Дипломатичної академії України. 2012. Вип. 19. С. 40-45. URL: <https://src-h.slav.hokudai.ac.jp/jcrees/2013Osaka/22VasyMarmazov.pdf> (дата звернення: 28.11.2023).
3. Кононенко К. А., Гончарук А. З., Кошовий С. А. *Далекосхідний вектор як важливий елемент зовнішньої політики України*. Київ: 2017. №47 URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2018-01/AD_Kononenko-b20e3.pdf (дата звернення: 28.11.2023).

* * *

ПОЛІТИЧНИЙ ДІАЛОГ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ТУРЕЧЧИНОЮ В УМОВАХ ГЕОПОЛІТИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Чорнобай Анастасія Миколаївна,

студентка кафедри туристичного бізнесу і країнознавства,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
E-mail: freyavist@gmail.com

Науковий керівник: к.політ.н., доц. Панасенко Г.С.

У розпал геополітичних трансформацій політична взаємодія між Україною та Туреччиною набула нового значення. Завдяки зовнішній політиці обидві країни зміцнили свої геополітичні позиції та вплив. Україна зосереджена на зміцненні співпраці з ЄС і НАТО, а також налаштована на покращенні зв'язків з країнами Близькосхідного регіону для захисту своїх інтересів і безпеки. Подібним чином Туреччина проводить багатовекторну зовнішню політику, сприяючи тісній економічній та безпековій співпраці з країнами Європи, Близького Сходу та Азії.

Україна та Туреччина виявляють глибоку взаємодію в політичних інтересах, що сприяє їхньому зближенню. Варто підкреслити, що кризи у відносинах обох країн з Росією відіграють вирішальну роль у зміцненні їхнього співробітництва протягом останніх років.

Анексія Криму у 2014 році та російське повномасштабне вторгнення у 2022 році, які порушують міжнародне право, спричинили проблему безпеки для Туреччини в Чорному морі. З урахуванням глибоких родинних зв'язків між кримськими татарами та Туреччиною, остання взяла на себе захист територіальної цілісності, підтримавши Україну. Це інтенсифікувало політичний діалог між країнами, особливо в сферах міжнародної безпеки, військового та економічного співробітництва. Таким чином, Турецька Республіка стала активно підтримувати Україну на міжнародній арені, зокрема в ООН [1].

Турецький уряд охарактеризував російське вторгнення як «війну», що надало йому право за Конвенцією Монтре 1936 року закрити протоку Босфор, який веде до Чорного моря, для військових кораблів. Цей крок, хоча і стосується будь-якого військового судна, очевидно, спрямований на російський флот у випадку, якщо Москва спробує посилити вогневу потужність, яку вона вже там має [2]. Рішення Туреччини є важливим символом підтримки України і також

підкреслює глобальну важливість міжнародного морського права та важливість його дотримання всіма країнами. Таким чином, з березня 2022 року Чорне море стало своєрідним «закритим морем».

У 2022 році Анкара, користуючись своїм членством в НАТО та двосторонніми відносинами з Москвою, активно взяла на себе роль посередника. Вона використовувала сприяючу риторику, що включала зустрічі президента Туреччини Р. Т. Ердогана з В. Путіним та В. Зеленським. А також висловлювала ініціативи щодо відкриття гуманітарного коридору та організувала зустрічі між міністрами закордонних справ України і Росії на Форумі дипломатії в Анталії. Особливо важливою була зустріч російської та української делегацій в Стамбулі 29 березня 2022 року [3].

Туреччина підштовхує Україну та Росію до початку мирних переговорів, сподіваючись розвинути успішні дипломатичні ініціативи, такі як зернова угода, яка дозволяє Україні експортувати продовольство через безпечний коридор у зоні бойових дій. А також виступила посередником в обміні полоненими між Росією та Україною.

В рамках поглиблення двостороннього оборонного співробітництва, Туреччина продала Україні кілька безпілотників Bayraktar TB2 турецького виробництва. Ці безпілотники досягли певного успіху проти російських військових цілей [4].

Найбільшу перешкоду стратегічному зближенню України та Туреччини становила приналежність останньої до тих держав, які опосередковано підтримують Росію, прагнучи зберегти високий рівень співробітництва з нею.

Туреччина використовує ситуацію у своїх економічних інтересах. Російські олігархи залишаються безтурботними в Туреччині, і країна отримує вигоду від втечі капіталу з Росії кількома способами: російський туризм до Туреччини залишається на високому рівні, турецькі компанії намагаються замінити західні фірми, які відійшли від співпраці з Росією, а експорт Туреччини хімічних речовин, мікрочіпів та інших продуктів, які можуть служити для підтримки військових зусиль Росії, особливо напівпровідників, що використовуються в системах озброєнь, викликає серйозні обурення [5].

Навіть попри підтримку резолюції Генеральної Асамблеї ООН, що засуджує Росію, Туреччина утримується від введення санкцій проти країни-агресора та закриття свого повітряного простору для російських літаків [2].

Отже, геополітичні трансформації визначили ключову роль у розвитку політичних відносин між Україною та Туреччиною. Відповідь на виклики, такі як анексія Криму та російська агресія, сприяла поглибленню їхнього політичного співробітництва. Навіть за економічних труднощів, стратегічне співробітництво проявляється укладанням угод та постачанням військової техніки. Однак опосередкована підтримка Росії зі сторони Туреччини породжує сумніви стосовно повного збігу їхніх позицій. Тож у вирішенні цих питань обидві країни взаємодіють, враховуючи свої національні інтереси.

Список літератури:

1. Потенціал українсько-турецького співробітництва та шляхи його реалізації. Retrived from: <https://ussd.org.ua/2023/06/28/potenczial-ukrayinsko-tureczkogo-spivrobotnycztva-ta-shlyahy-jogo-realizacziyi/>
2. *Where Turkey Stands on the Russia-Ukraine War*. Retrived from: *Where Turkey Stands on the Russia-Ukraine War | Council on Foreign Relations (cfr.org)*
3. *2022'de Türkiye-Rusya İlişkilerine Bakmak ve 2023'ten Beklentiler – Mitat Çelikpala*. Retrived from: *2022'de Türkiye-Rusya İlişkilerine Bakmak ve 2023'ten Beklentiler - Mitat Çelikpala - Panorama (uikpanorama.com)*
4. *Report to Congress on Turkey, U.S. Relations*. Retrived from: *Report to Congress on Turkey, U.S. Relations - USNI News*
5. *Consequences of the War in Ukraine: Two Areas of Contention—Turkey and the Balkans*. Retrived from: *Consequences of the War in Ukraine: Two Areas of Contention—Turkey and the Balkans | RAND*

* * *

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ПУБЛІЧНІЙ ДИПЛОМАТІЇ: РОЛЬ МЕДІА В ІНФОРМАЦІЙНІЙ ВІЙНІ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА РОСІЄЮ

Шарлай Олександра Романівна,

студентка кафедри туристичного бізнесу і країнознавства,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
E-mail: s.sharlay@gmail.com

Науковий керівник: д.і.н., проф. Лиман С. І.

Інформаційна війна – це конфлікт, в якому сторони використовують інформацію як засіб впливу, контролю та маніпуляції для досягнення своїх цілей. Вона може охоплювати різні аспекти життя: від кібератак спрямованих на компанії та урядові структури, до впливу на громадську думку через соціальні мережі та ЗМІ [1].

Особливістю конфлікту в Україні є його не цілком конвенційний, а «гібридний» характер, який служить не лише механізмом соціально-психологічного тиску на нашу державу, а й на міжнародну спільноту [2].

Варто відзначити, що порівняно з 2014 роком, Україна значно поліпшила свою підготовку до інформаційної війни. Навіть в часи ще до українсько-російської війни соціальні медіа слугували полем битви для безлічі держав, організацій та недержавних акторів, де вони могли розповсюджувати свої версії подій та інтерпретувати конфлікти за власними уявленнями. Зараз, в умовах безперервної агресії, наші цифрові екосистеми все ще завалені дезінформацією [3].

Натаніель Глейчер, очільник політики безпеки компанії Meta, сказав, що російські журналісти використовують метод «кинь спагеті в стіну, щоб побачити, що прилипне». Річ не в тому, що люди повірять кожному з цих наративів, а в тому, що розповсюдження безлічі непідтверджених тверджень та

варіантів подій призводить до збиття з пантелику, роблячи людей безпорадними або незацікавленими [3].

За своїм наповненням новини від російських та українських журналістів є діаметрально протилежними. РФ просуває в маси такі гасла як: «спеціальна військова операція» та «необхідний оборонний захід у відповідь на збільшення впливу НАТО в Європі». Лунають думки про «денацифікацію» України та припинення «геноциду проти російськомовних українців». Представники України, спростовуючи ці наклепи, заявляють, що війна є агресією, наголошують на нашій історії як історії суверенного народу, відмінної від Росії, і зображують простих громадян і збройні сили як героїв, які захищаються та прагнуть повернути свій дім [4].

Україна та Росія не єдині міжнародні актори, зацікавлені та залучені до даної інформаційної війни. Такі країни, як Білорусь і Китай, виявили зацікавленість у власній візуалізації конфлікту. Їх кампанії в основному спрямовані на мінімізацію відповідальності Росії у війні та активне просування антиамериканських та антизахідних поглядів [3].

Крім того, країна-агресор використовує свою участь у міжнародних організаціях як місце для просування дезінформації. У 2022 році вона намагалася створити комісію для розслідування про те, що Україна та Сполучені Штати здійснюють «військово-біологічну» діяльність, яка порушує конвенцію про заборону використання біологічної зброї. Під час голосування дана резолюція отримала підтримку тільки від Китаю. Навіть посол США Лінда Томас-Грінфілд зауважила, що цей документ «заснований на нечесності, недобросовісності та повній відсутності поваги до ООН» [3].

Обидва актори активно використовують соціальні медіа для поширення розвитку подій. Найбільшою відмінністю української інформаційної політики є те що журналісти оперують достовірною інформацією, яка відображає жорстокість окупантів. Наразі навіть громадяни, які ніколи не користувалися соціальними мережами використовують Facebook, Twitter, TikTok, YouTube і Telegram для поширення дійсних фактів. Точно оцінити обсяг інформації, що завантажують різні особи, складно, але кількість матеріалів, що надходять в соціальні мережі про війну, вражають своїм розмахом [4].

Ще однією особливістю цієї війни є поширення відео, в яких штучний інтелект використовується для створення неправдивих зображень та звуку, що виглядають як реальні. Починаючи з березня 2022 року, неодноразово з'являлися матеріали, в яких Володимир Зеленський та Володимир Путін дають сфабриковані заяви про війну та домовляються про мир. Експерти висловлюють стурбованість тим, що штучний інтелект може бути використаний для складніших способів обдурити людей. Хоча штучний інтелект сприяє поширенню дезінформації, його ж можна використовувати як метод боротьби з нею. Такі технології як розпізнавання шаблонів, аналіз текстів та зображень можуть точно ідентифікувати та видаляти неправдиві новини, надзвичайно швидко [2].

Під час російсько-української війни компанії соціальних медіа вжили низки різноманітних заходів. Facebook розгортає в Україні мережу перевірки правдивості новин, щоб усунути дезінформацію, а YouTube заблокував канали, пов'язані з російськими державними ЗМІ у всьому світі. Обидві ці платформи запровадили обмеження, що виходять за рамки юридичних вимог у рамках санкцій США та ЄС щодо РФ. На відміну від цього, Telegram і TikTok не зробили значних кроків для обмеження дезінформації на своїй платформі, окрім дотримання санкцій ЄС [3].

Отже, інформаційна війна між Україною та РФ є складним феноменом, де обидва боки активно використовують медіа, соціальні мережі, проте з кардинально різними цілями. Україна акцентує на суверенітеті, захисті територіальної цілісності, збереженні життя своїх громадян, в той час, як Росія на так званому «визволені».

Розповсюдження дезінформації через медіа – це явище, яке не обмежується певною країною чи регіоном, а тривало і розвивалося протягом багатьох років. Дослідження цього процесу може сприяти кращому розумінню природи пропаганди та виявленню ролі держав у формуванні цієї інформації.

Список літератури:

1. Баглікова М. Інформаційна війна і Україна. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Політологія, Соціологія, Філософія. Випуск 14. 2010. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/8128>
2. Патлашинська І. Сучасна російсько-українська інформаційна війна: завдання, методи та особливості використання. Регіональні студії. 2022. URL: <http://www.regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/28/15.pdf>;
3. Mallick P. Ukraine is winning the information war against Russia on Social Media: but experts say it is far from over. Centre for land warfare studies: issue brief. No.333. 2022. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/359577906_Ukraine_is_Winning_the_Information_War_Against_Russia_on_Social_Media_But_Experts_Say_It_Is_Far_From_Over
4. Pierzchała K. Information warfare between Russia and Ukraine: a cause of war for the west? Polish Political Science Yearbook. Vol. 48. 2019. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/336035697_Information_Warfare_Between_Russia_and_Ukraine_A_Cause_of_War_for_the_West

* * *

ПРИВАБЛИВІСТЬ УКРАЇНИ НА ЄВРОПЕЙСЬКОМУ РИНКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ

Шарлай Олександра Романівна,

студентка кафедри туристичного бізнесу і країнознавства,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
E-mail: freyavist@gmail.com

Науковий керівник: к.політ.н., доц. Панасенко Г.С.

Європейський регіон лідирує в рейтингу за індексом конкурентоспроможності подорожей і туризму: до десятки найкращих входять шість європейських країн. Цей регіон користується попитом завдяки високому рівню розвитку туристичних послуг, інфраструктури охорони здоров'я та гігієни; особливо завдяки Шенгенській зоні, яка забезпечує високий ступінь міжнародної відкритості та інтеграції [3].

Хоча Україна співпрацює з багатьма країнами в туристичній галузі, її географічне положення на карті світу та бажання увійти до європейського простору вимагають акцентувати увагу саме на співпраці з Європою. Для країни важливо створити конкурентоспроможний туристичний продукт, щоб успішно увійти на європейський ринок, що сприятиме позитивному зовнішньоторговельному балансу та зростанню ВВП [2].

Природно-рекреаційні та культурно-історичні ресурси нашої країни є привабливими для європейських туристів. Україна відзначається високим рівнем наявних історичних, природних та культурних ресурсів, етнографічною спадщиною та архітектурними пам'ятками, що робить її однією з провідних країн у Європі за привабливістю для зарубіжних туристів [4].

Розвиток різноманітних форм туризму в Україні обумовлений унікальними природними ландшафтами, сприятливим помірним кліматом та існуванням різноманітних санаторно-курортних закладів та природних об'єктів з лікувальним потенціалом [2].

Але з 24 лютого 2022 року РФ веде повномасштабну війну проти України, наслідки якої вимірюються не лише колосальними людськими втратами, а й занепадом усіх сфер економік. Масштаби втрат через стагнацію як зовнішнього, так і внутрішнього туризму наразі нереально підрахувати, оскільки значний відсоток території все ще перебуває під окупацією, де ведуться активні бойові дії [4]. Економіка країни та майже всі галузі промисловості стикаються з численними труднощами.

Однак у світі є багато прикладів, коли країни здатні дуже швидко відновлювати свій туристичний сектор після військових конфліктів або природних катастроф. Оптимізму додає той факт, що такі країни, як Ізраїль, Хорватія, Чорногорія, Сербія та інші, пішли шляхом відновлення туристичного сектору після спаду, викликаного військовими конфліктами. Враховуючи те, що економіка деякий час залишатиметься під впливом цієї нової реальності, ключовим напрямком модернізації туристичної сфери на сучасному етапі є розвиток нестандартних видів туризму [4].

Головним чинником привабливості розвитку туристичної сфери країни є формування нового іміджу та бренду України як незламної країни, що бореться за життя та свободу. В результаті використання маркетингових інструментів сприйняття споживачами іміджу країни може бути скориговано, посилено або трансформовано. Формуванню привабливості туристичної сфери сприяє наявність таких аспектів, як зонування території та наявні ресурси (зокрема, туристично-рекреаційні, соціальні, економічні, трудові, інформаційні, фінансові), а також їх оцінка [3].

У майбутньому важливо приділяти належну увагу розвитку матеріально-технічної бази, створенню сприятливих умов для залучення інвестицій та оптимального використання природних та культурних ресурсів для туристичного розвитку. Це призведе до підвищення якості туристичних послуг, розширення маршрутної мережі, системної реклами та підтримки всіх форм туризму, в тому числі сільського, а також поліпшення підготовки спеціалістів у цій галузі [1].

Отже, для оцінки привабливості туристичної сфери України в контексті адаптації до системи європейського туристичного ринку ключовими факторами є:

1. чинники привабливості (історико-культурна спадщина регіону, унікальні пам'ятки культури та історії, природних ресурсів і заповідників, матеріальної бази туризму та рекреації, туристсько-географічного положення регіону);

2. економічні чинники (співвідношення ціна/якість туристично-оздоровчих послуг, власне їхня якість, рівень цін на рекреаційні послуги, розвиток каналів збуту туристично-оздоровчих послуг, використання сучасних маркетингових інструментів підприємствами індустрії туризму);

3. фактори безпеки (гарантія безпеки, загроза міжетнічних та внутрішніх конфліктів, ступінь незахищеності туристів);

4. екологічні чинники (екологічна чистота туристичних зон, доглянутість території, екологічна система моніторингу);

5. технологічні фактори (розвиток транспортної інфраструктури, стан комунального господарства, система життєзабезпечення);

6. іміджеві фактори (сила впливу України як туристичного центру на ринку туристичних послуг) [2].

Україна, з унікальним культурним надбанням та природним потенціалом, стикається з викликом відновлення туристичної індустрії після військових дій, що суттєво вразили й економіку країни. Незважаючи на це, позитивний досвід інших країн свідчить, що вона може використати цю ситуацію для переформування свого іміджу як привабливого туристичного напрямку, зосереджуючись на підвищенні якості послуг, розвитку інфраструктури та впровадженні маркетингових стратегій. Інтеграція цих факторів у стратегію відновлення та розвитку туризму може сприяти не лише економічному зростанню через туризм, але й позитивно позначитися на міжнародному іміджі країни.

Список літератури:

1. Полковниченко С. Привабливість України на європейському ринку туристичних послуг. Ефективна економіка. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2020/80.pdf
2. Boyko Z., Horozhankina N., Hrushka V., Korneyev M., Nebaba N. Analysis of the market of international tourist services of Ukraine (for the period 2007-2017). *Journal of Geology, Geography and Geoecology*. 2020. Retrived from: <https://geology-dnu.dp.ua/index.php/GG/article/view/748>
3. Polkovnychenko, S., Murai, A. Study of the competitiveness of Ukraine in the European market of tourist services.

Problems and prospects of economics and management. 112-120. 2019. Retrived from: https://www.researchgate.net/publication/339880330_STUDY_OF_THE_COMPETITIVENESS_OF_UKRAINE_IN_THE_EUROPEAN_MARKET_OF_TOURIST_SERVICES 4. Roik O. Assessment of the attractiveness of the tourist sphere of Ukraine in the context of adaptation to the system of the european tourist market. Lviv Polytechnic National University. Department of Tourism. 2023. Retrived from: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2023/nov/31826/vse20232-61-73.pdf>

* * *

ПЕРСПЕКТИВИ ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Шахова Вікторія Романівна,

студентка 3-го курсу групи УЕК-31 факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
Shakhova2021uec11@student.karazin.ua

Науковий керівник: к.е.н., доц. Миколенко О.П.

Євроатлантична інтеграція України – це процес зближення та збільшення співпраці України з Європейським союзом (ЄС) та Північноатлантичним альянсом (НАТО), що націлений на досягнення повного членства нашої країни в цих міжнародних організаціях.

Ще з 2013-2014 років під час Революції Гідності українці протестували на Майдані Незалежності, віддавали своє життя, відстоюючи прагнення вступити до європейської спільноти. Окупація Криму, військові дії на Донбасі та повномасштабна війна України з Росією 2022 року значно пришвидшили динаміку поглядів та привели значну більшість українців в усіх регіонах до розуміння, що Україна має бути членом ЄС та НАТО [2]. У 2022 році, за результатами опитування Фонду «Демократичних ініціатив» Ілька Кучерива, дві треті населення України підтримали вступ країни до лав Європейського Союзу та Північноатлантичного альянсу.

1 липня 2022 року був урочисто зведений прапор Європейського Союзу в залі Верховної Ради України. Ця подія поклала початок європейському майбутньому України, але для отримання звання члена Європейського Союзу країна має провести ряд реформ у таких сферах:

- реформа Конституційного Суду, спрямована на зміцнення незалежності та ефективності Конституційного Суду України, який є гарантом верховенства права та захисту прав та свобод громадян; передбачає зміну порядку формування та діяльності суду, а також запровадження нових механізмів відповідальності суддів за порушення закону;

- судова реформа, спрямована на створення сучасної, професійної та незалежної судової системи, що забезпечуватиме справедливе та швидке вирішення спорів та захист прав людини; передбачає реорганізацію судів, посилення критеріїв відбору та оцінки суддів, покращення

матеріально-технічного забезпечення судів, а також підвищення довіри до судової влади;

- антикорупційна реформа, що спрямована на боротьбу з корупцією, яка є однією з головних проблем України та перешкоджає її розвитку та інтеграції до ЄС, передбачає посилення ролі та повноважень антикорупційних органів, таких як Національне антикорупційне бюро (НАБУ), Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП) та Вищий антикорупційний суд (ВАКС);

- реформа нацменшин, спрямована на забезпечення захисту прав та інтересів національних меншин, що проживають на території України, відповідно до європейських стандартів та зобов'язань України перед ЄС. Реформа передбачає ухвалення нового закону "Про національні меншини в Україні", який регулюватиме питання мови, освіти, культури та участі в громадському житті.

Довгий шлях інтеграції України до Північноатлантичного альянсу був покладений майже одразу після того, як Україна стала незалежною, і у 1992 році перший президент України Леонід Кравчук відвідав штаб-квартиру НАТО. У 2018 році атлантичний альянс надав Україні статус претендента у членство, а у 2020 році – статус партнера розширених можливостей Альянсу. Співпраця України та країн НАТО після 24 лютого 2022 року не зупинилася. Андерс Фог Расмуссен, західний політик та генеральний секретар НАТО, вважає українську армію найбільш загартованою армією в Європі, що є гарним прикладом для інших європейських держав та одним з основних факторів посилення інтеграції України до альянсу [3].

Процес євроатлантичної інтеграції, що розпочався з визнання Європейським Союзом та Північноатлантичним Альянсом незалежності України 1991 року, розтягнувся вже більше ніж на 30 років. Причини такого великого проміжку часу криються як у НАТО та ЄС (спричинення економічної нестабільності через прийняття України, небажання загострити конфлікти з Росією), так і в Україні (нестабільна політика, недовіра реформи в боротьбі з корупцією), проте воєнні дії змінили погляди країн-членів міжнародних організацій на причини внутрішньої нестабільності України, а набутий досвід української армії у боротьбі з країною-агресором, що має у декілька разів вищий військовий потенціал, може бути використаний для ЄС та НАТО у зміцненні та вдосконаленні своїх стандартів та безпеки [1].

Вступ України до Європейського Союзу та Північноатлантичного альянсу принесе користь не лише провідним міжнародним організаціям, а самій країні:

- зміцнення безпеки, суверенітету та територіальної цілісності України; членство в НАТО забезпечить Україні колективну оборону та військову підтримку від союзників, а також допоможе модернізувати та реформувати українські збройні сили; членство в ЄС дозволить Україні брати участь у спільній зовнішній та безпековій політиці ЄС, а також скористатися інструментами та ресурсами ЄС для врегулювання конфлікту на Донбасі;

- стимулювання економічного розвитку, інвестицій та інновацій в Україні; членство в ЄС відкриє Україні доступ до внутрішнього ринку ЄС, який є

найбільшим у світі, а також до різних фінансових та технічних програм та проєктів ЄС, спрямованих на підтримку малого та середнього бізнесу, інфраструктури, енергетики, освіти та науки; членство в НАТО також сприяє економічному зростанню та стабілізації, оскільки воно підвищує довіру інвесторів та партнерів, а також сприяє розвитку оборонної промисловості та технологій;

- підтримка демократії, прав людини та верховенства закону в Україні; членство в ЄС та НАТО вимагає від України дотримання спільних цінностей та стандартів, які є основою цих організацій; це передбачає проведення глибоких та послідовних реформ у сферах правосуддя, антикорупційної діяльності, децентралізації, свободи засобів масової інформації, захисту меншин та громадянського суспільства, що допоможе Україні стати більш сучасною, прозорою та відкритою державою, яка відповідає інтересам та потребам своїх громадян.

Питання євроатлантичної інтеграції залишається на порядку денному та викликає широкі дискусії, так як перспективи інтеграції України до НАТО та ЄС залишаються складними та залежать від різних факторів:

- успішність проведення реформ, які потрібні для зближення з європейськими та атлантичними стандартами в галузі демократії, прав людини, верховенства права, економіки, безпеки;

- здатність подолати збройний конфлікт із Росією, який є головною перешкодою для інтеграції України до ЄС та НАТО;

- підтримка та співробітництво з країнами-членами ЄС та НАТО, які мають право вето на прийняття нових членів. Вважається, що Польща, Литва, Латвія та Естонія є найактивнішими прихильниками євроатлантичної інтеграції України, а Угорщина, Словаччина, Греція та Франція – найбільш стриманими;

- зміна політичної ситуації та керівництва в Європі та США, які можуть впливати на пріоритетність та швидкість інтеграції України.

Євроатлантична інтеграція залишається важливою стратегічною метою для України, і влада прагне до просування в цьому напрямку. Проте реалізація цієї мети вимагатиме подальших зусиль та узгодженості серед усіх зацікавлених сторін.

Список літератури:

1. *Європейська правда*, URL: <https://www.eurointegration.com.ua/> . 2. *Прес-релізи та звіти*. Київський міжнародного інституту соціології, URL: <https://kiis.com.ua/?lang=rus&cat=reports&t=1>. 3. *Як Україні вступити в Альянс*, URL: <https://ua.korrespondent.net/articles/4639745-v-nato-chastiamy-kak-ukrayne-vstupyt-v-aliants/>

* * *

ОСОБЛИВОСТІ ДВОСТОРОННЬОЇ ТА БАГАТОСТОРОННЬОЇ ВЗАЄМОДІЇ УКРАЇНИ З ІСПАНІЄЮ

Шевченко Аліна Ігорівна,

Сучасні міжнародні відносини демонструють значний темп змін, який призводить до ускладнення міжнародних зв'язків. Нові виклики стають більш частими загрозами для міжнародної безпеки, зумовлюючи зростаючу взаємозалежність між міжнародними суб'єктами. Ця взаємозалежність вимагає постійного пошуку нових форм координованої та узгодженої взаємодії. Такі умови визначають необхідність побудови гнучкої та диференційованої системи відносин України з ключовими акторами на міжнародній арені.

Важливим елементом зовнішньополітичної стратегії України є стратегічне партнерство, яке визначається стратегічним поглядом на шляхи розвитку держави, орієнтованими на національні інтереси та їхню реалізацію.

Сьогодні Іспанія – важливий стратегічний партнер України. Партнерство має довгострокові, випробувані часом відносини, які вже стали гнучким механізмом взаємодії країн. Ці відносини об'єднані навколо вирішення стратегічних завдань для реалізації власних національних інтересів і підвищення рівня стабільності у світі [2].

Дипломатичні взаємозв'язки між Україною та Іспанією встановлено 30 січня 1992 року, після підписання у Празі спільної декларації. З того часу було укладено 30 чинних договорів, які становлять договірно-правову базу для двосторонніх відносин. Крім того, вони охоплюють різноманітні напрями співробітництва, що надає українсько-іспанським відносинам різноплановості та багатосторонності [1].

Упродовж 2023 року українською та іспанською сторонами опрацьовуються 8 проєктів двосторонніх міжнародних договорів щодо співробітництва в галузях уникнення подвійного оподаткування та запобігання податковим ухиленням стосовно податків; сільського господарства та харчової промисловості; морського судноплавства; туризму та юстиції; щодо наукового і технічного співробітництва, соціального забезпечення громадян і гарантування глобальної продовольчої безпеки [4].

Російська агресія проти України спричинила глобальний виклик європейському середовищу. Іспанія одна з перших виступила прихильником суверенітету та територіальної цілісності України, підтримуючи усі антиросійські санкції й участь у спільних міжнародних ініціативах з метою забезпечення стабільності в регіоні. Дипломатичні зусилля обох держав максимально зосередженні на підтримці українського народу і засудженні порушень прав людини та переміщення населення в зоні конфлікту[5].

Іспанія одна з перших надала Україні значну гуманітарну допомогу, яка включала медичне обладнання, ліки, харчові продукти, реабілітаційні програми для постраждалих, а також підтримку для біженців. Крім того держава долучилась до зусиль міжнародного співтовариства для надання допомоги

Україні в усуненні гуманітарних криз та відновленні мирного життя для громадян, які постраждали. Це все сприяло тому, що на початку 2023 року понад 170 тисяч українських біженців отримали тимчасовий захист і мешкали на її території. Іспанія поступається лише Польщі, Німеччині, Чехії та Італії за кількістю прийнятих біженців з України [6].

До війни, яка розпочалася у 2022 році, спостерігалась позитивна динаміка зростання економічного співробітництва між Іспанією та Україною. Обидві країни підтримували торговельні та інвестиційні зв'язки, де обсяг торгівлі варіювався внаслідок різних факторів, включаючи торговельні угоди, валютні коливання та політичні зміни. Україна та Іспанія тісно співпрацювали в таких сферах, як сільське господарство, технології, туризм та енергетика. Зберігалась позитивна тенденція до збільшення обсягів двосторонньої торгівлі, зокрема показники експорту й імпорту збільшувались. Крім того, експорт, навіть, значно переважав [3].

Після 2022 року у зв'язку з політичною та економічною ситуацією було переглянуто сфери взаємодії між Україною та Іспанією. Основними аспектами співпраці стали обмін інформацією та розвиток військово-технічного співробітництва, спрямованого на підвищення обороноздатності України й надання підтримки для забезпечення безпеки на кордоні. Значний акцент також зроблено на розвитку енергоефективності і відновленні енергетичної системи України. У свою чергу, держава висловлює подяку Іспанії за підтримку інтересів в міжнародних справах. Іспанський та український народи зробили спільні кроки у напрямку співпраці та демонстрування солідарності в умовах російської агресії [6].

Отже, дипломатичні відносини між Україною та Іспанією ґрунтуються на спільних цінностях, європейській ідентичності та взаємних інтересах, що призводить до зміцнення співпраці з кожним наступним роком. На сьогодні Іспанія виступає значущим союзником України в Європі, надаючи підтримку в різних сферах. До 2022 року Іспанія та Україна мали сталі відносини, зокрема в галузі торгівлі. Вже з 2022 року ситуація змінилась, не дивлячись на складне становище України, відносини між державами тільки зміцнилися. Двостороння та багатостороння взаємодія України й Іспанії є прикладом міжнародної солідарності й готовності підтримувати один одного для забезпечення міжнародної безпеки.

Список літератури:

1. Договірні-правова база між Україною та Іспанією. URL: <http://surl.li/dwpys> (дата звернення 28.11.2023). 2. Посольство України в Іспанії. URL: <https://spain.mfa.gov.ua/> (дата звернення 28.11.2023). 3. Торговельно-економічне співробітництво. URL: <http://surl.li/nrjml> (дата звернення 28.11.2023). 4. УКРАЇНСЬКО-ІСПАНСЬКИЙ СТРАТЕГІЧНИЙ ДІАЛОГ. Центр Разумкова, 2012/Видавництво «Заповіт», 2012. URL: <http://surl.li/nrjms> (дата звернення 28.11.2023). 5. España condena la "agresión de Rusia a Ucrania" y Sánchez cancela la conferencia de presidents. URL: <http://surl.li/nrjny> (дата звернення 28.11.2023). 6. España rechazó la intervención militar en Ucrania por parte de Rusia. El Gobierno español condenó la agresión de Moscú y se solidarizó con el Gobierno y el pueblo ucraniano. URL: <http://surl.li/nrjob>

(дата звернення 28.11.2023). 7. *La geopolítica de España.*, 2020. *El Orden Mundial*. URL: <http://surl.li/nrjoe> (дата звернення 28.11.2023).

* * *

ПЕРСПЕКТИВИ ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Шкурко Арсеній Андрійович,

студент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
E-mail: neyzer877@gmail.com

Науковий керівник: к.е.н., доц. Писаревський М.І.

Дослідженням впливу російсько-української війни на світове господарство займається чимало науковців. Вони зазначають, що глобальний соціально-економічний розвиток залежить від різних факторів, таких як наявність енергоресурсів, продовольства, логістичної системи та нестача професійних кадрів у високотехнологічних галузях. Крім того, активно порівнюють досвід повоєнної відбудови різних країн, але у зв'язку з унікальним сценарієм майбутньої відбудови та розвитку України, що базується на досягненнях у введенні ринкової економіки, демократії та виконанні умов для вступу до ЄС, важливо враховувати катастрофічні збитки, які потребують відбудови з нуля.

Сьогодні, Україна перебуває у складному становищі, а тому, важливо розробити ефективний план по відновленню економіки та держави в цілому, зокрема, перейнявши успішний досвід інших країн. Одним з яскравих прикладів відновлення економіки є Ірландія. Із 1960-х років активно розвивається та тримає курс на залучення іноземних інвестицій, а також сприяє комфортним умовам для розвитку бізнесу. Ірландія – один з найяскравіших прикладів, коли аграрна країна змогла пройти шлях від країни, що розвивається, до розвиненої держави. Подібне економічне диво стало можливе завдяки низці факторів. Спочатку Ірландія знизила корпоративні податки для іноземних фірм, що вже відіграло значну роль у залученні підприємств з інших країн. Іншим важливим фактором стало спрямування залучених інвестицій в одну з найнеобхідніших галузей сучасності – ІТ-сферу. Ірландії вдалося зібрати сильну базу програмістів та висококваліфікованих робітників, що також привернуло увагу корпорацій та інших держав. Завдяки створенню належних умов праці ІТ-сфера набирала обертів, тож згодом для підприємств була створена спрощена бюрократична система, яка зрештою стала ще одним важливим фактором привабливості Ірландії для іноземних капіталів. Після економічного піднесення отримані фінанси активно інвестувалися в освіту для забезпечення країни фахівцями в ІТ-сфері. Кожен з зазначених факторів сильно вплинув на економічне положення Ірландії та її статус на міжнародній арені, що і стало її економічним дивом [3]. Подібну практику можливо застосувати і в Україні, оскільки країна має значний потенціал трудових ресурсів та освічену молодь.

Також для підвищення привабливості України для іноземних інвесторів варто забезпечити транспарентність та ефективність фінансових механізмів, створити сприятливе інвестиційне середовище та розглянути можливості для інноваційного розвитку. Створення прозорих фінансових механізмів передбачає впровадження чітких та доступних правил гри для всіх учасників ринку. Це дозволить іноземним інвесторам чітко розуміти умови та перспективи їхніх інвестицій, а також сприятиме підвищенню рівня довіри до українського інвестиційного середовища. Забезпечення ефективності фінансових механізмів передбачає швидку та безперешкодну процедуру реалізації проектів, адаптовану до міжнародних стандартів [2]. Зменшення бюрократичних бар'єрів та прискорення процесів розгляду інвестиційних проектів стане ключовим чинником привертання іноземних інвесторів, які шукають ефективність та оперативність у своїх бізнес-ініціативах.

Створення сприятливого інвестиційного середовища передбачає впровадження реформ та заходів, спрямованих на покращення бізнес-клімату. Важливо розглянути питання забезпечення правової стабільності, захисту прав інвесторів та вдосконалення законодавства щодо іноземних інвестицій.

Крім того, розгляд можливостей для інноваційного розвитку відкриє шлях новаторським ініціативам та технологічному прогресу. Підтримка наукових та технічних інновацій, створення інфраструктури для досліджень та розвитку нових технологій сприятиме створенню конкурентних переваг та залученню іноземних інвестицій у високотехнологічні сектори економіки.

Отже, сьогодні перед Україною стоїть декілька важливих викликів, зокрема щодо необхідності ретельного вивчення та адаптації інтегрованих стратегій для ефективної повоєнної відбудови економіки. Врахування глобального контексту, дефіциту ресурсів та потреб споживачів висуває нові завдання перед урядом, бізнес-спільнотою та громадянами. Політика щодо впровадження дієвих реформ повинна базуватися на засадах прозорості, адаптивності та відкритості до інновацій. Сприяння розвитку підприємництва, особливо в інноваційних галузях, важливо визначити як критичний чинник для забезпечення довгострокової стійкості економіки.

Список літератури:

1. Прокопишин-Рашкевич Л., Мороз Є. Інститут репутації бізнесу в Україні: особливості формування та культура скасування. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". 2022. С. 101–102. 2. Охріменко, О., Попов, Р. Повоєнна відбудова України: потенціал та стратегія перетворень. Економіка та суспільство. 2022. (45). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-7> (дата звернення: 25.11.2023). 3. Романчук Я. В. Новий Захід. Українська Мрія. Київ : Гуманітар. Центр, 2023. 672 с.

* * *

УКРАЇНА ТА МАГАТЕ: ОСОБЛИВОСТІ ДВОСТОРОННЬОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Яновська Оксана Ігорівна,

студентка кафедри туристичного бізнесу та країнознавства,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
E-mail: oksanayanovskayaa@gmail.com

Науковий керівник: к.іст.н., доц. Онацький М.Ю.

Історія відносини України та Міжнародного агентства з атомної енергії налічує більше 65 років. Україна приймала участь у роботі міжнародних конференцій та організацій з підтримки ядерної безпеки задовго до офіційного проголошення незалежності. 2 квітня 1957 р. вона ратифікувала Статут Міжнародного агентства з атомної енергії (далі МАГАТЕ), а в 1968 р., створила міжвідомчу комісію для підтримки зв'язків з Агентством [1].

Взаємодія України з МАГАТЕ активізувалась після аварії на Чорнобильській АЕС 26 квітня 1986 р. Фокус МАГАТЕ було спрямовано на співпрацю з Україною, зокрема з метою подолання наслідків чорнобильської катастрофи. За сприяння Агентства в жовтні 1989 р. було розпочато процес реалізації Міжнародного Чорнобильського проекту. Він включав оцінку впливу наслідків аварії на стан здоров'я населення та на рівень забруднення навколишнього середовища, а також впровадження заходів щодо захисту населення. Починаючи з 1990 р. МАГАТЕ надало близько 16 млн доларів на реалізацію 15 проектів технічної підтримки в Україні, пов'язаних з аварією на Чорнобильській АЕС [4].

Після здобуття Україною незалежності в 1991 р. була прийнята постанова Верховної Ради «Про без'ядерний статус України», де підтверджувався намір нашої держави дотримуватися трьох без'ядерних принципів: не володіти, не виробляти і не набувати ядерної зброї. В 1994 р. Україна приєдналась до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї як без'ядерна держава [2].

Відмова України від ядерної зброї відкрила нову сторінку в історії відносин Києва з МАГАТЕ, а також у діяльності нашої держави в цій організації. В 1997 р. Київ підписав та ратифікував Угоду з МАГАТЕ про застосування гарантій щодо Договору про нерозповсюдження ядерної зброї. Це типова угода, яка набула чинності після отримання Агентством офіційного повідомлення від України про виконання відповідних процедур. У зв'язку з цим, після ліквідації всієї ядерної зброї Україна була зобов'язана не отримувати її від жодного постачальника, не виробляти і не закуповувати [3].

15 серпня 2000 р. Київ підписав додатковий протокол з МАГАТЕ, підтвердивши таким чином свій намір використовувати ядерні матеріали виключно в мирних цілях. Вказаний документ визначав основні аспекти діяльності України в сфері атомної енергетики. Крім того, це був послідовний крок держави в політиці підтримки режиму нерозповсюдження, який продемонстрував зразкове виконання зобов'язань, згідно з підписаними угодами [3].

У 2003 р. на Південноукраїнській АЕС в межах моніторингових місій працювали експерти з інших країн, а в період з 2008 – 2010 рр. ЧАЕС відвідало 14 міжнародних місій. Результатом проведених місій був висновок експертів

щодо відповідності атомних енергоблоків в Україні міжнародним нормам у галузі ядерної безпеки [5].

З травня 2012 р. МАГАТЕ почало впроваджувати інтегровані гарантії для України. Інтегрована система гарантій характеризується тим, що виражає найвищий рівень довіри до держави, яка зразково виконала умови Угоди про гарантії та Додаткового протоколу. Це дозволяє зменшити кількість інспекцій з перевірки контролю атомних матеріалів [7].

Повномасштабне вторгнення РФ у лютому 2022 р. поставило нові виклики перед МАГАТЕ у забезпеченні ядерної безпеки, особливо після захоплення російськими військами найбільшої в Європі атомної електростанції – ЗАЕС. Крім того, на початку повномасштабного вторгнення були пошкоджені об'єкти, розташовані на території ЧАЕС. Діяльність Агенції у даній ситуації охоплює важливі аспекти, такі як: контроль рівня ядерної безпеки, захищеності та готовності ядерних об'єктів до аварійних ситуацій, використання інноваційних технологій, ефективне управління радіоактивними відходами тощо. Представники МАГАТЕ проводили зустрічі з представниками влади України щодо забезпечення ядерної безпеки на території ЗАЕС [5].

Однак наразі міжнародні місії МАГАТЕ в основному лише фіксують порушення стандартів безпеки на ядерних об'єктах ЗАЕС, не маючи реальних можливостей для боротьби з цими порушеннями. Директор МАГАТЕ Рафаель Гроссі заявив про активізацію консультацій з приводу створення «зони безпеки» навколо ЗАЕС [6].

Слід зазначити, що в рамках співпраці з МАГАТЕ Україна щорічно отримує технічне обладнання на суму близько 500 – 600 тис. євро. При цьому, фінансова підтримка з боку МАГАТЕ значно перевищує обсяги внесків України до бюджету цієї організації, які (станом на 2022 р.) склали близько 183 тис. євро та 29 тис. дол. [5].

Таким чином, історія відносин України та МАГАТЕ налічує багато десятиліть. Процес набуття нашою державою без'ядерного статусу сприяв активізації стосунків України з МАГАТЕ. Було підписано ряд документів, що визначали основні аспекти діяльності України в галузі ядерної енергетики. Після початку повномасштабного російського вторгнення та захоплення російськими військами ЗАЕС основна увага МАГАТЕ зосереджена на здійсненні нагляду за станом безпеки на електростанції. У той же час можливості та повноваження для здійснення контролю у моніторингових місії МАГАТЕ є доволі обмеженими.

Список літератури:

1. Заява про без'ядерний статус України: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-12#Text>
2. Закон України про приєднання до ДНЯЗ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/248/94-%D0%B2%D1%80#Text>
3. Угода між Україною та Міжнародним агентством з атомної енергії. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_028#Text.
4. Барановська Н.П. Чорнобильська трагедія. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Baranovska_Nataliia/Chornobylska_trahediia_Narysy_z_istorii.pdf?

5. Пахолок Ю.П. Роль МАГАТЕ в процесі екологічного оздоровлення радіоактивно забруднених територій: URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/273156/268653>.
6. Албул С. Гроссі про посилення воєнних дій біля ЗАЕС. URL: https://lb.ua/society/2023/03/08/548226_chi_chekaiemo_mi_yadernoi_nadzvichaynoi.html.
7. Кульчицька О. В. Співпраця України та МАГАТЕ в контексті екологічної безпеки. С. 48–51. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Npchdui_2012_180_168_11.pdf.

* * *

ТРАНСФОРМАЦІЇ ГЛОБАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Ярмаченко Кристина Сергіївна,

здобувачка кафедри туристичного бізнесу та країнознавства,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,
E-mail: kkristinnaaaaa@gmail.com

Науковий керівник: к.е.н., доц. Шамара І.М.

На початку ХХІ століття відсутність рішучих заходів глобальної спільноти та провідних світових гравців стосовно агресивної політики Російської Федерації в Придністров'ї, Грузії, анексії Криму, зростання авторитаризму в Білорусі та проведення численних дезінформаційних кампаній в США і ЄС значно вплинули на подальший розвиток подій, зокрема, спричинили широкомасштабну війну в Україні.

Широкомасштабна агресія Кремля проти України стала найсерйознішим викликом для системи міжнародної і регіональної безпеки з часів Другої світової війни. Це вторгнення продемонструвало неспроможність безпекових інститутів, створених понад 70 років тому, і порушило питання ролі міжнародних організацій та суверенних держав у підтриманні миру [6].

Глибока криза дієздатності міжнародних інституцій таких як ООН, Рада Безпеки, ЮНЕСКО та інші, посилилася після 24 лютого 2022 року. Міжнародні організації створювалися з метою запобігати війнам, ефективно їх зупиняти у разі виникнення, забезпечувати максимально справедливий сталий розвиток для усіх учасників світової спільноти. Проте, після понад 70 років з моменту закінчення Другої світової війни, ці системи демонструють ознаки бюрократизованих міжнародних інституцій, які виявили свою недієздатність і, ймовірно, потребують серйозного реформування.

За межами розуміння є те, що країна, яка визнана міжнародною спільнотою агресором, чий лідер оголошений у міжнародний розшук за військові злочини, країна — яка вчинила всі можливі військові злочини і продовжує це робити, не одноразово порушувала міжнародне право, все ще має право вето в Раді Безпеки ООН і навіть там головує [5].

У відповідь на умисну руйнацію Росією численних об'єктів культурної спадщини, що належать ООН в Україні, ЮНЕСКО зафіксувала ці злочини і висловила своє «глибоке занепокоєння».

Найбільш перспективним шляхом є поступова трансформація існуючих міжнародних структур, особливо системи безпеки, у більш компетентні, що враховують реалії. Цей шлях вже починає набувати конкретних рис, замість глобальних колегіальних рішень в ООН, формується гнучкіша система. Процедура цієї системи дозволяє досягати поставлених цілей за участю меншої кількості учасників, враховуючи при цьому міжнародно-правові норми.

Сьогодні ця система представлена «Коаліцією Рамштайн», створеною у квітні 2022 року. Учасники Коаліції надають військову допомогу Україні у відбитті російської агресії. У роботі групи беруть участь понад 50 країн, включаючи всі члени НАТО, більшість країн ЄС, а також союзників з Африки та Азії. Рамштайн прогресивно інтегрується не лише в військовому аспекті, але й у сферах економіки, політики та ідеології. Відбувається збільшення числа учасників та розширення кола завдань, які вони вирішують через виклики, кинуті не лише Україні, а й усьому світовому порядку. Філософію та політику "Коаліції Рамштайн" доречно порівнювати з підходом до неприйняття ідеології фашизму, який був характерний для учасників антигітлерівської коаліції, зокрема для США та Великої Британії під час Другої світової війни [5].

Надалі важливо зберегти єдність країн Європи, Заходу та Азії навколо України на довгострокову перспективу, бо якщо вона виявиться нетривалою й Захід знову розділиться, це може піти на користь російському агресору. Досягти єдності буде нелегко, про що свідчить позиція Угорщини щодо ембарго ЄС на російську нафту та надання допомоги Україні, а також різні погляди країн-членів на надання Україні статусу кандидата в члени ЄС і НАТО.

Однак з початком конфлікту між Росією та Україною трансформації у безпековій сфері стали невідворотними. Замість виведення сил зі Східної Європи, як вимагав президент Російської Федерації, НАТО навпаки посилило свою бойову присутність у регіоні та активізувало свої сили реагування.

Напад Росії об'єднав НАТО і призвів до його розширення в набагато більшому масштабі. Серед важливих та неочікуваних геополітичних наслідків є приєднання Фінляндії та Швеції до Північноатлантичного альянсу. Розширення НАТО ніколи не було справжньою причиною рішення Володимира Путіна вторгнутися в Україну, але воно, безперечно, є його наслідком. Швеція та Фінляндія зараз бачать Росію, яка є реваншистською й ревізіоністською набагато більшою мірою, ніж на останньому етапі Холодної війни. Приєднання Фінляндії та Швеції до альянсу внесло вагоме значення у новий військовий потенціал, включаючи передові повітряні та підводні засоби, які змінять архітектуру безпеки Північної Європи й допоможуть стримувати подальшу агресію Російської Федерації. Війна Росії проти України зумовила потребу у зміцненні Альянсу, перетворивши це на необхідність, і сприяла його подальшому розширенню [2, с. 65-67].

Очевидно, що російська мілітаризація окупованого Криму значно підірвала безпекову ситуацію в Чорноморському регіоні. Це не лише українська проблема, навпаки, це створює серйозні виклики безпеці з регіональними та глобальними наслідками. Станом на початок 2022 року, Росія збільшила свою військову присутність у Криму втричі з 2014 року. Москва наповнила окупований півострів військовою технікою, включаючи високосучасні системи озброєння, які становлять загрозу для країн у всьому Чорноморському регіоні та вглиб Центральної Європи.

Оскільки війна Росії проти України триває, майбутня безпекова позиція Чорноморського регіону залишається мінливою і значною мірою залежить від результатів війни. Саме тому у відповідь на дії Москви трансатлантичне співтовариство почало змінювати свою взаємодію з Чорним морем. На мадридському саміті НАТО в червні 2022 року Альянс зобов'язався нарощувати свої військові сили в Румунії та Болгарії. У червні ЄС надав Україні разом із Молдовою статус кандидата на вступ до ЄС, а Грузія отримала перспективу стати членом із рішенням, що рекомендує відкласти статус кандидата, доки не будуть виконані певні умови [3, с. 5-6].

Отже, війна між Росією та Україною має суттєві наслідки для глобальної безпеки, багато з яких важко передбачити. Війна, безсумнівно, впливає на майбутнє глобальної безпеки, але це майбутнє залишається в руках політичних лідерів, політиків і громадян.

Список літератури:

1. Гуменюк Б. *Війна Росії проти України: її вплив на регіональні та глобальні процеси*. 2022. URL: <http://surl.li/nndqf> 2. Сидорук Т., Шуляк А., Павлюк В. *Трансформації в архітектурі європейської безпеки під впливом російсько-української війни*. 2022. URL: <http://surl.li/nndra> 3. Melvin N., Seskuria N. *A New Security Order in the Black Sea*. 2022. Режим доступу: <https://static.rusi.org/355-EI-Georgia-Black-Sea-web-final.pdf> 3. Thomas Greminger and Tobias Vestner (eds), *The Russia-Ukraine War's Implications for Global Security: A First Multi-issue Analysis*, Geneva Centre for Security Policy, August 2022. URL: <http://surl.li/nndri> 4. *Маніфест глобальної трансформації: Російсько-українська війна: реакція світу на агресію — потрясіння і невизначеність*. 2023. URL: <http://surl.li/nndqr> 5. *Трансформація системи міжнародної безпеки і подальша роль України*. URL: <http://surl.li/nndhc>

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**УКРАЇНА У СВІТОВИХ МІЖНАРОДНО-РЕГІОНАЛЬНИХ
ПОЛІТИЧНИХ ТА ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСАХ**

МАТЕРІАЛИ

**ДИСТАНЦІЙНОЇ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

8 грудня 2023 р.

Українською мовою

Матеріали подаються в авторській редакції

Макет обкладинки М. В. Сідоров